

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
และอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน –
กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา”

โดย อาจารย์พลากร สัตย์ชื่อ และคณะ

กุมภาพันธ์ 2560

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
และอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน –
กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา”

คณะผู้วิจัย

สังกัด

อาจารย์พลากร สัตย์ชื่อ

คณะเศรษฐศาสตร์

มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ดร.ปुरुวิชญ์ พิทยาภินันท์

คณะเทคโนโลยีและการพัฒนาชุมชน

มหาวิทยาลัยทักษิณ

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

บทสรุปผู้บริหาร

การรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศมีให้เห็นในหลายรูปแบบ โดยแต่ละรูปแบบจะมีระดับความสัมพันธ์ที่แตกต่างกัน และมีเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจร่วมกัน การเพิ่มอำนาจการต่อรองทางการค้า การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ หรือราคาสินค้าที่สำคัญของกลุ่ม เมื่อปี พ.ศ. 2558 ภูมิภาคอาเซียนได้มีการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศอย่างเป็นทางการในนาม “ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC)” ซึ่งประกอบด้วยประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย เมียนมาร์ ลาว เวียดนาม มาเลเซีย สิงคโปร์ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ กัมพูชา และบรูไน การรวมกลุ่มในรูปแบบดังกล่าวคาดว่าจะทำให้อุปสรรคด้านการค้าและด้านการลงทุนลดลง รวมทั้งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของสินค้าที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสินค้าเกษตร ในตลาดโลกให้สูงขึ้น แต่สิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นก็คือ ความคล้ายคลึงกันของสินค้าเกษตร เนื่องจากแต่ละประเทศมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ส่งผลให้มีสภาพภูมิอากาศที่คล้ายคลึงกัน ตัวอย่างเช่น ยางพาราซึ่งเป็นสินค้าเกษตรที่หลายประเทศในภูมิภาคอาเซียนสามารถผลิตได้ โดยประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกยางพารามากที่สุดเป็นอันดับหนึ่งของโลก แต่ยางพาราที่ส่งออกส่วนใหญ่อยู่ในรูปของวัตถุดิบ หรือสินค้าขั้นกลาง ประกอบกับเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย ดังนั้นการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยอาจจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนยาง หรือแม้แต่อุตสาหกรรมยางพาราที่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่อง ทั้งทางบวกและทางลบอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

เกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องรับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย และมีการปรับตัวภายใต้เงื่อนไขและข้อจำกัดที่เผชิญอยู่ เพื่อให้สามารถแข่งขันภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ในระยะยาว จึงเป็นที่มาของโครงการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน – กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา” ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพารา 2) ศึกษาการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) ศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 4) วิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเฉพาะจังหวัดสงขลา เนื่องจากจังหวัดสงขลาเป็นแหล่งผลิตยางพาราที่สำคัญของภาคใต้รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในเขต

พัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone หรือ SEZ) โดยรัฐบาล เพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ทีมวิจัยได้ใช้การรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน เพื่อให้การวิจัยมีความน่าเชื่อถือและครอบคลุมภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และการสัมภาษณ์เกษตรกรชาวสวนยางรายบุคคล จำนวน 400 รายโดยครอบคลุมครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ 8 อำเภอของจังหวัดสงขลา หรือคิดเป็นร้อยละ 84.25 ของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางทั้งหมดในจังหวัดสงขลา ประเด็นสำคัญที่ทำการศึกษาประกอบด้วยความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพารา ทั้งโซ่อุปทานต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ โดยใช้ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (key Informants) จำนวน 12 ราย จากนั้นทำการประเมินระดับการรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และสุดท้ายเป็น การประเมินระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ตลอดจนทำการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยาง โดยผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

ประการที่ 1 โซ่อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลามีความเชื่อมโยงกันทั้งระบบ ตั้งแต่ระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ แต่ขาดความสมดุล เนื่องจากโซ่อุปทานปลายน้ำที่ผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารามูลค่าสูงมีจำนวนน้อย เมื่อเทียบกับโซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำ โดยโซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำมีจำนวนมากกว่า แต่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าโซ่อุปทานปลายน้ำ โซ่อุปทานต้นน้ำคือ น้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย และเศษยาง โดยเกษตรกรชาวสวนยางมักขายผลผลิตในรูปน้ำยางสดมากกว่าผลผลิตในรูปแบบอื่น ๆ เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรรายย่อย การขายผลผลิตในรูปน้ำยางสดจึงมีความสะดวกมากกว่า ผลผลิตยางพาราจากโซ่อุปทานต้นน้ำจะถูกส่งไปยังโซ่อุปทานกลางน้ำ เพื่อแปรรูปเป็นวัตถุดิบสำหรับโซ่อุปทานปลายน้ำ ได้แก่ น้ำยางข้น ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง และยางอื่น ๆ เช่น ยางผสมหรือยางคอมปาวด์ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราในโซ่อุปทานกลางน้ำมีทั้งผู้ประกอบการสัญชาติไทยขนาดกลางและขนาดใหญ่ รวมทั้งผู้ประกอบการชาวต่างชาติ โดยผลผลิตยางพาราจากโซ่อุปทานกลางน้ำที่กล่าวมานี้จะถูกนำเข้าสู่โซ่อุปทานปลายน้ำ เพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ขั้นสุดท้าย เช่น ถูมือยาง ท่อยางไฮโดลิกต์ รววจับบันไดเลื่อน

ประการที่ 2 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารามีการรับรู้ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนค่อนข้างน้อย เนื่องจากผู้ประกอบการเหล่านี้มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์สูงในเรื่องอุตสาหกรรมยางพารา อันเป็นผลมาจากการดำเนินธุรกิจยางพาราในระดับโลกมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน อีกทั้งผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว

ประการที่ 3 เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางจำนวนหนึ่งเห็นว่า อาชีพการทำสวนยางพาราจะได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในจำนวนนี้โดยส่วนใหญ่คาดว่าจะได้รับผลกระทบทางบวกในด้านรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา และราคาผลผลิตยางพารา แต่ในด้านแรงงานจะได้รับผลกระทบทางลบ เช่น แรงงานในการทำสวนยางพาราจะมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่ หรือต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ การขาดแคลนแรงงานในการทำสวนยางพารา ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราเพิ่มสูงขึ้น เป็นต้น สำหรับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนพบว่า มีเกษตรกรชาวสวนยางบางส่วนที่มีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตยางพาราให้สูงขึ้น ซึ่งไม่ได้เป็นผลมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และมีเกษตรกรชาวสวนยางเพียงส่วนน้อยเท่านั้นที่มีการปรับตัวอันเนื่องมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประการที่ 4 ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) จำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน 3) การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 4) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา และ 5) การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา ปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของเกษตรกรชาวสวนยาง 2) จำนวนแรงงานในครัวเรือน 3) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา 4) ความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา 5) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตหรือจัดการสวนยางพารา และ 6) ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา และ 2) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา

จากการสรุปผลการวิจัย 4 ประการข้างต้น มีข้อเสนอต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับมาตรการในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราและรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังต่อไปนี้

มาตรการที่ 1 มาตรการสร้างความสมดุลของโซ่อุปทานยางพารา โดยการเพิ่มผลผลิตของโซ่อุปทานปลายน้ำให้มากขึ้น เนื่องจากผลผลิตมีมูลค่าสูง แต่ต้องอาศัยการสนับสนุนจากภาครัฐเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยียางพารา

มาตรการที่ 2 มาตรการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมขนส่งและท่าเรือ โดยการพัฒนาให้เกิดความเชื่อมโยงของระบบการขนส่งสินค้า ทั้งทางถนน ทางราง และทางเรือ ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการขนส่งสินค้าของผู้ประกอบการ และยังเป็นการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันอีกด้วย

มาตรการที่ 3 มาตรการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อแสวงหาโอกาสจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา โดยการส่งเสริมให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการแปรรูป หรือเพิ่มมูลค่าผลผลิตยางพารา อาทิ การสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง หรือวิสาหกิจชุมชน เพื่อผลิตยางแผ่นรมควันอัดก้อนมาตรฐาน GMP ในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษเพื่อส่งออก

มาตรการที่ 4 มาตรการส่งเสริมความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง โดยการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อที่สามารถเข้าใจง่าย รวมถึงการจัดอบรมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง

มาตรการที่ 5 มาตรการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศผู้ผลิตยางพารารายใหญ่เพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับราคายางพารา ทั้งการส่งเสริมการใช้ยางพาราและการควบคุมอุปทานยางพาราภายในประเทศ

มาตรการที่ 6 มาตรการส่งเสริมความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในระบบการผลิตยางพารา เพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางมีภูมิคุ้มกันเมื่อประสบกับภาวะราคายางพาราตกต่ำ ไม่ว่าจะเป็นการส่งเสริมระบบการผลิตพืชร่วมยาง หรือการเลี้ยงสัตว์ในสวนยาง ดังนั้นควรมีการศึกษาถึงรูปแบบที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และจัดอบรมเกี่ยวกับระบบการผลิตยางพาราที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์ปัจจุบันแก่เกษตรกรชาวสวนยาง รวมถึงการแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องกับมาตรการนี้

คำนำ

โครงการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน – กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา” เริ่มดำเนินการตั้งแต่เดือนมกราคม พ.ศ. 2559 และเสร็จสิ้นในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 โดยดำเนินการวิจัยในพื้นที่จังหวัดสงขลา เนื่องจากเป็นแหล่งผลิตยางพาราที่สำคัญของภาคใต้และของประเทศ รวมทั้งมีห่วงโซ่อุปทานยางพาราที่ครบวงจร อันประกอบด้วยเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา การรวบรวมข้อมูลใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราและการสัมภาษณ์เกษตรกรชาวสวนยางรายบุคคล จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

ทีมวิจัยขอขอบคุณสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่สนับสนุนทุนวิจัย รศ.สมพร อิศวิลานนท์ ผู้ประสานงาน “สำนักประสานงานวิจัยเชิงนโยบายเกษตรและเสริมสร้างเครือข่ายงานวิจัยเชิงนโยบาย” ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงศ์ และ ดร.กัลยา อัครอารีย์ ผู้ทรงคุณวุฒิที่ปรึกษาโครงการ ที่ให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อโครงการวิจัย ศาสตราจารย์ ดร.บัญญัติ สุขสมบุรณ์ ที่ช่วยประเมินแบบสัมภาษณ์ สุดท้ายนี้ทีมวิจัยขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารา เกษตรกรชาวสวนยาง เจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทยและตลาดกลางยางพาราจังหวัดสงขลา รวมทั้งผู้ช่วยวิจัย คุณอ๊อฟ ไอยรากาญจนกุล ที่ช่วยประสานงานด้านต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี และขอขอบคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สมบุรณ์ เจริญจิระตระกูล ที่เป็นผู้ให้โอกาสและแรงบันดาลใจในการทำวิจัยเกี่ยวกับยางพาราและเกษตรกรชาวสวนยาง รวมถึงคณาจารย์สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ทุกท่านที่เป็นเจ้าหลอมที่ดีแก่นักวิจัย

หากงานวิจัยนี้พอจะมีประโยชน์บ้าง ทีมวิจัยขอขอบคุณดีแก่คุณแม่คุณพ่อ ครู/อาจารย์ที่เคยประสิทธิ์ประสาทวิชา อบรมสั่งสอน และเกษตรกรชาวสวนยาง หากงานวิจัยนี้มีข้อบกพร่องประการใดทีมวิจัยยินดีน้อมรับทุกข้อเสนอแนะ

ทีมวิจัย

กุมภาพันธ์ 2560

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน – กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา” มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพารา 2) ศึกษาการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) ศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 4) วิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยทำการศึกษาใน 8 อำเภอของจังหวัดสงขลา ซึ่งมีเกษตรกรชาวสวนยางรวมทั้งสิ้นมากกว่าร้อยละ 80 ของจังหวัดสงขลา ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องและข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 12 ราย รวมถึงข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างกับเกษตรกรชาวสวนยางจำนวน 400 ราย ซึ่งใช้การสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน

ผลการวิจัยพบว่า โครงสร้างของโซ่อุปทานยางพารามีความเชื่อมโยงตั้งแต่โซ่อุปทานต้นน้ำ คือน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางก้อนถ้วย และเศษยาง ซึ่งผลผลิตยางพาราเหล่านี้จะถูกส่งไปยังโซ่อุปทานกลางน้ำเพื่อแปรรูปให้อยู่ในรูปวัตถุดิบสำหรับโซ่อุปทานปลายน้ำ ได้แก่ น้ำยางข้น ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง และยางอื่น ๆ เช่น ยางผสม หรือยางคอมปาวด์ ส่วนโซ่อุปทานปลายน้ำ จะทำการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา เช่น ถุงมือยาง ท่อยางไฮโดลิก รววจับบันไดเลื่อน อย่างไรก็ตาม โซ่อุปทานยางพารายังขาดความสมดุล เนื่องจากโซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำมีจำนวนมากกว่า แต่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มได้น้อยกว่าโซ่อุปทานปลายน้ำ

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารามีการรับรู้ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน้อย โดยผู้ประกอบการเห็นว่า อุตสาหกรรมยางพาราของประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ เมื่อเทียบกับประเทศผู้ส่งออกยางพารารายอื่น เช่น มาเลเซีย และอินโดนีเซีย นอกจากนี้ผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานแล้ว สำหรับเกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก โดยผลกระทบที่อาจได้รับมีทั้งทางบวกและทางลบ เช่น ในเรื่องของรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพารา น่าจะได้รับผลกระทบทางบวก แต่ในเรื่องของของแรงงาน น่าจะได้รับผลกระทบทางลบ เช่น แรงงานในการทำสวนยางมีการเคลื่อนย้ายไปทำงานนอกพื้นที่ หรือต่างประเทศมากขึ้น ทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงาน และค่าจ้างแรงงานเพิ่มสูงขึ้น เกษตรกรชาวสวนยางบางส่วนมีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิตยางพาราให้สูงขึ้น และ

มีเกษตรกรชาวสวนยางเพียงส่วนน้อยที่มีการปรับตัวอันเนื่องมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 2) จำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน 3) การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ 4) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา และ 5) การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา ปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของเกษตรกรชาวสวนยาง 2) จำนวนแรงงานในครัวเรือน 3) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา 4) ความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา 5) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตหรือจัดการสวนยางพารา และ 6) ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน สำหรับปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 1) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา และ 2) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา

มาตรการที่เสนอต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง คือ 1) มาตรการสร้างความสมดุลของใช้อุปทานยางพารา 2) มาตรการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมขนส่งและท่าเรือ 3) มาตรการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อแสวงหาโอกาสจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา 4) มาตรการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยาง 5) มาตรการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศผู้ผลิตยางพาราที่สำคัญเพื่อสร้างเสถียรภาพให้กับราคายางพารา และ 6) การส่งเสริมความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในระบบการผลิตยางพารา

Abstract

The research titled “The impact perception and adaptation of para-rubber farmers and para-rubber industry from the ASEAN Economic Community (AEC) participation - A case study in Songkhla province, aimed to 1) study the link of para-rubber supply chain, 2) investigate the occupational impact perceptions on the AEC participation of the para-rubber farmers and para-rubber industry, 3) look into adaptations of the para-rubber farmers and para-rubber industry to take part in the AEC creation, and 4) examine what factors was important in determining the para-rubber farmers’ occupational impact perception and adaptation from the AEC participation. The research area covered 8 districts of Songkhla province, which represented the para-rubber farmers more than 80 percent all over the area. Secondary data was derived from the relevant documents. Primary data were collected using the in-depth interviews of 12 key informants, i.e., the entrepreneurs in para-rubber industry and relevant government officers. In addition, structured interview was used as data collection tool from a total sample of 400 para-rubber farmers. Sampling used the multi-stage sampling technique.

The research results reveal as details. The supply chain structure of para-rubber systematically links from the upstream supply chain, which is categorized into rubber latex, unsmoked sheet rubber, cup lump rubber, and scrapes. These upstream outputs will be transferred to the midstream supply chain in order to be processed. The midstream outputs are concentrated latex, unsmoked sheet rubber, ribbed smoked sheet, block rubber, and other types of para-rubber, such as rubber blend or compound rubber. These midstream outputs will be transferred to the downstream rubber industry to produce para-rubber products, which are rubber gloves, hydraulic rubber pipes, and handrail for escalators. However, the para-rubber supply chain is unbalanced because the upstream and midstream supply chains are numerous; nevertheless, they can generate less value than the downstream supply chain.

The para-rubber entrepreneurs perceive a low level of potential impacts of the AEC participation. They view that Thai para-rubber industry gets comparative advantage, when comparing with the other world para-rubber exporters; Malaysia and Indonesia. However, the para-rubber entrepreneurs have adapted themselves in various practices for a long time.

The para-rubber farmers perceive a high level of potential impacts of the AEC participation. They agree that the AEC participation will have positive and negative effects on para-rubber farming. For instance, the household income from the para-rubber distribution and prices of para-rubber will be positively affected. On the other hand, the labor force will be negatively affected. The labors in para-rubber farming may move to work outside the area or in abroad. Labor shortage and higher wages are expected. Some para-rubber farmers have adapted themselves in various practices in order to improve their para-rubber production efficiency. Only a small minority of the para-rubber farmers, who have adapted themselves due to the AEC participation.

The statistically significant factors determining the para-rubber farmers' perception on occupational impacts of the AEC participation are 1) the access level to AEC information, 2) numbers of household members, 3) the visit and advice raised by the agricultural academicians or government officers, 4) the adequacy of household labors/hired labors for para-rubber farming, and 5) the training, excursion, and seminar regarding para-rubber farming. The statistically significant factors determining the para-rubber farmers' perception level on occupational impacts of the AEC participation are 1) number of academic years of para-rubber farmers, 2) number of household labors, 3) the adequacy of household labors/hired labors for para-rubber farming, 4) the satisfaction on para-rubber farming, 5) the ability to access funds, and 6) the access level to AEC information. The statistically significant factors determining the para-rubber farmers' adaptation level from the AEC participation include 1) the adequacy of household labors/hired labors for para-rubber farming, and 2) the contact to government officers for the assistance in para-rubber farming management.

The proposals to the relevant government agencies are presented as follows: 1) measures to balance para-rubber supply chain, 2) measures to develop the fundamental infrastructure, especially road transport and sea ports, 3) measures to support para-rubber farmer groups to seek opportunities from the AEC creation and the special economic zone (SEZ) in Songkhla province, 4) measures to provide knowledge regarding the AEC for para-rubber farmers, 5) measures to promote cooperation among the major producing countries of para-rubber to stabilize para-rubber prices, and 6) measures to promote the diversified production in para-rubber farming.

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(1)
คำนำ	(5)
บทคัดย่อ	(7)
Abstract	(9)
สารบัญ	(11)
สารบัญตาราง	(13)
สารบัญภาพ	(15)
สารบัญตารางภาคผนวก	(16)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	5
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	5
บทที่ 2 การตรวจสอบเอกสาร	7
2.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่วิจัย	7
2.2 เศรษฐกิจยางพาราไทยโดยสังเขป	11
2.3 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	16
2.4 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา	18
2.5 แนวคิดที่ช่วยการรับรู้	26
2.6 แนวคิดที่ช่วยการเปิดรับข่าวสาร	27
2.7 แนวคิดที่ช่วยการปรับตัว	28
2.8 เทคนิคการวิเคราะห์สถิติเชิงคุณภาพ	29
2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกร	34
บทที่ 3 วิธีวิจัย	37
3.1 ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล	37
3.2 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล	39

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4 ผลการวิจัยและอภิปรายผล	43
4.1 ความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลา	43
4.2 การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วม ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	48
4.3 การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาว สวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	51
4.4 ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของ เกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	107
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	117
5.1 สรุปผลการวิจัย	117
5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	119
5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	121
บรรณานุกรม	123
ภาคผนวก	
ภาคผนวกที่ 1 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants)	127
ภาคผนวกที่ 2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)	129
ภาคผนวกที่ 3 แบบสัมภาษณ์รายบุคคล (personal interview)	131

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 จำนวนประชากรในจังหวัดสงขลาจำแนกเป็นรายอำเภอ	8
2.2 การประกอบอาชีพของประชากรในจังหวัดสงขลา	9
2.3 ระดับการศึกษาของประชากรในจังหวัดสงขลา	10
2.4 การส่งออกยางพาราของประเทศไทยจำแนกตามชนิดของยางพารา	14
2.5 ความต้องการใช้ยางพาราของประเทศไทยจำแนกตามชนิดของยางพารา	14
2.6 ความต้องการใช้ยางพาราภายในประเทศจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม	15
2.7 ผลผลิตต่อพื้นที่ของสวนยางพาราในประเทศไทย บางประเทศในกลุ่ม และประเทศอื่น ๆ	15
2.8 สัดส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา (ร้อยละของ GPP)	21
2.9 สิทธิประโยชน์ BOI ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ	25
3.1 จำนวนประชากรและตัวอย่างเกษตรกรชาวสวนยางจำแนกตามอำเภอ	39
3.2 ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลอง	40
4.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง	53
4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง	56
4.3 แรงงานในการทำสวนยางพารา	60
4.4 ประสิทธิภาพการทำสวนยางพาราและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรชาวสวนยาง	62
4.5 การจัดการสวนยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง	70
4.6 ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราและการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา	78
4.7 การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐของเกษตรกรชาวสวนยาง	80
4.8 ปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง	83
4.9 ปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยาง	84
4.10 นโยบาย/มาตรการ/แนวทาง/วิธีการที่ภาครัฐควรสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต	93
4.11 ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยาง	88
4.12 การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	90
4.13 แหล่งข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนยาง	97
4.14 การปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	103

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	108
4.16 ปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	111
4.17 ปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	115

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดสงขลาจำแนกเป็นรายอำเภอ	11
2.2 ราคาขายแผงนมควั่นชั้น 3 ณ ตลาดกลางยางพาราอำเภอหาดใหญ่	12
2.3 ดัชนีผลผลิตยางแผ่นรมควันชั้น 3	13
2.4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาตลาด	19
2.5 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา	23
2.6 การเชื่อมโยงของนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้และสถานที่สำคัญต่าง ๆ	24
2.7 ฟังก์ชันโลจิสติก	30
4.1 โซ่อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลา	46
4.2 ระบบโลจิสติกส์ของผลิตภัณฑ์ยางพาราในจังหวัดสงขลา	47

สารบัญตารางภาคผนวก

ตารางภาคผนวกที่	หน้า
1.1 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก	127

บทที่ 1

บทนำ

เนื้อหาในบทนี้ได้อธิบายที่มาและความสำคัญของการวิจัยเกี่ยวกับการรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในพื้นที่จังหวัดสงขลา จากกรณีในประเทศไทยได้เข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งกล่าวถึงวัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซียถือเป็นประเทศผู้ผลิตรายางพาราขนาดใหญ่ของโลก ในปี พ.ศ. 2558 ทั้ง 3 ประเทศมีพื้นที่ปลูกยางพารารวมกัน 46.72 ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ 59.91 ของพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมดของโลก และมีผลผลิตยางพารารวม 8.21 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 67.10 ของผลผลิตยางพาราทั้งหมดโลก โดยประเทศอินโดนีเซียมีพื้นที่ปลูกยางพารามากที่สุด กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2549 ประเทศอินโดนีเซียมีพื้นที่ปลูกยางพารา 20.91 ล้านไร่ และเพิ่มขึ้นเล็กน้อยเป็น 22.45 ล้านไร่ ในปี พ.ศ. 2557 หรือมีอัตราการเจริญเติบโตในช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง ปี พ.ศ. 2557 คิดเป็นร้อยละ 0.64 ต่อปี อันเนื่องมาจากรัฐบาลอินโดนีเซียมีนโยบายผลักดันให้ประเทศเป็นฐานการผลิตรถยนต์ในภูมิภาคอาเซียน ในขณะที่ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพาราในอันดับรองลงมา กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพารา 14.25 ล้านไร่ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจนกระทั่งปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกยางพารา 17.72 ล้านไร่ หรือมีอัตราการเจริญเติบโตในช่วงเวลาเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 2.22 ต่อปี สำหรับประเทศมาเลเซียมีพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นอันดับที่ 3 กล่าวคือ ในปี พ.ศ. 2549 ประเทศมาเลเซียมีพื้นที่ปลูกยางพารา 7.82 ล้านไร่ และในปี พ.ศ. 2557 ประเทศมาเลเซียมีพื้นที่ปลูกยางพาราลดลงเป็น 6.54 ล้านไร่ หรือมีอัตราการลดลงในช่วงเวลาเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 2.00 ต่อปี ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลมาเลเซียที่กำหนดให้มีการลดพื้นที่ปลูกยางพารา เพื่อนำไปใช้เป็นพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน รวมถึงการโค่นต้นยางพาราที่มีอายุมาก หรือให้ผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจไม่คุ้มกับการลงทุน เพื่อปลูกทดแทนในพื้นที่ที่เหมาะสม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552 และ 2557)

แม้ว่าประเทศอินโดนีเซียจะมีพื้นที่ปลูกยางพารามากเป็นอันดับที่ 1 ของโลกก็ตาม แต่เมื่อพิจารณาถึงผลผลิตยางพารากลับพบว่า ประเทศไทยมีผลผลิตยางพารามากที่สุดเป็นอันดับที่ 1 ของโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2524 จนถึงปัจจุบัน โดยในปี พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีผลผลิตยางพารา 2.06 ล้านตัน และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งปี พ.ศ. 2557 ประเทศไทยมีผลผลิตยางพารา 4.20 ล้านตัน หรือมี

อัตราการเจริญเติบโตในช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง ปี พ.ศ. 2557 คิดเป็นร้อยละ 4.57 ต่อปี สำหรับประเทศอินโดนีเซียมีผลผลิตมากเป็นอันดับที่ 2 โดยในปี พ.ศ. 2549 ประเทศอินโดนีเซียมีผลผลิตยางพารา 2.64 ล้านตัน และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2557 ประเทศอินโดนีเซียมีผลผลิตยางพารา 2.17 ล้านตัน หรือมีอัตราการเจริญเติบโตในช่วงปีเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 2.24 ต่อปี ซึ่งต่ำกว่าของประเทศไทย ส่วนประเทศมาเลเซียมีผลผลิตยางพาราลดลงตามพื้นที่ปลูกยางพารากว่าคือ ในปี พ.ศ. 2549 ประเทศมาเลเซียมีผลผลิตยางพารา 1.28 ล้านตัน และลดลงเรื่อย ๆ จนไม่ถึง 1 ล้านตัน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2557 ประเทศมาเลเซียมีผลผลิตยางพารา 0.84 ล้านตัน หรือมีอัตราการลดลงในช่วงปีเดียวกันคิดเป็นร้อยละ 4.90 ต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2552 และ 2557)

แม้ว่าประเทศไทยจะเป็นประเทศผู้ผลิตยางพารารายใหญ่ของโลก แต่ยางพาราส่วนใหญ่ถูกส่งออกในรูปวัตถุดิบ เช่น ยางแท่ง ยางคอมปาวด์ ยางแผ่นรมควัน น้ำยางข้น โดยในปี พ.ศ. 2526 ประเทศไทยส่งออกยางพาราในรูปวัตถุดิบสูงถึงร้อยละ 90 ของปริมาณการผลิตยางพารารวมทั้งประเทศ (1,297 พันตัน) จนกระทั่งปี พ.ศ. 2555 สัดส่วนดังกล่าวยังคงสูงเช่นเดิม (2,254 พันตัน) หรือคิดเป็นร้อยละ 90 ของปริมาณการผลิตยางพารารวมทั้งประเทศ อย่างไรก็ตาม การใช้ยางพาราภายในประเทศมีปริมาณเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ถือว่าเป็นแนวโน้มที่ดีในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับยางพาราแทนการส่งออกในรูปวัตถุดิบ ทั้งนี้ปัจจัยด้านราคาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราเป็นอย่างมาก จากกระแสตื่นยางในปี พ.ศ. 2545 ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีราคาเฉลี่ย 180.50 บาทต่อกิโลกรัม ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราเพิ่มขึ้น รวมทั้งเกษตรกรที่ปลูกพืชชนิดอื่น เช่น ชานา ชาสวนผลไม้ ชาวไร่ ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนพื้นที่จากการปลูกพืชชนิดเดิมมาเป็นยางพารากันมากขึ้น เนื่องจากมีราคายางพาราเป็นสิ่งที่สนใจ ทั้ง ๆ ที่พื้นที่เหล่านั้นไม่เหมาะสมต่อการปลูกยางพาราก็ตาม ไม่เว้นแม้กระทั่งการบุกรุกพื้นที่ป่าเพื่อใช้เป็นพื้นที่ปลูกยางพารา (สมบุญ เจริญจิระตระกูล, 2557) อย่างไรก็ตาม ราคายางพาราที่เพิ่มขึ้นในช่วงดังกล่าวกลับคงอยู่ในระดับเดิมได้ไม่นาน อันเป็นผลมาจากการพึ่งพาการส่งออกยางพาราในรูปวัตถุดิบในสัดส่วนที่สูง ซึ่งในปี พ.ศ. 2557 ราคายางพารากลับลดลงเป็นอย่างมากจนเกิดข้อเรียกร้องจากเกษตรกรชาวสวนยางให้รัฐบาลเข้ามาช่วยบรรเทาความเดือนร้อนในขั้นต้น และบริหารจัดการยางพาราทั้งระบบอย่างจริงจัง

เศรษฐกิจของโลกมีแนวโน้มมุ่งสู่ระบบการค้าเสรีมากขึ้น โดยการขจัดและลดมาตรการกีดกันทางการค้าระหว่างกัน ทั้งมาตรการทางภาษีและมาตรการที่มีโทษทางภาษีในระดับหนึ่ง ซึ่งเป็นการสนับสนุนระบบการค้าเสรีระหว่างประเทศให้มีการขยายตัวเพิ่มสูงขึ้น ส่งผลให้ทุกประเทศมุ่งทำการผลิตและส่งออกสินค้าที่ตนเองมีความถนัดหรือความชำนาญมากที่สุด หรือมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในด้านการผลิต และนำเข้าสินค้าที่ตนเองมีความเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบ ในปี พ.ศ.

2558 ประเทศไทยได้เข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community หรือ AEC) ภายใต้กรอบความร่วมมือและข้อตกลงตามพันธะสัญญาของการเป็นประชาคมอาเซียน ซึ่งจะมีการเปิดตลาด และสามารถทำการเคลื่อนย้ายสินค้าโดยไม่มีกำแพงภาษี รวมถึงมีการเปิดเสรีด้านการบริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานฝีมือ เพื่อผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจากขนาดของตลาดและฐานการผลิตร่วมกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน อันประกอบด้วย 10 ประเทศ ได้แก่ ไทย พม่า ลาว เวียดนาม สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ กัมพูชา บรูไน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย

การเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้นำไปสู่การลดอุปสรรคในด้านการค้าและการลงทุน ทำให้ผู้ประกอบการจากต่างประเทศสามารถเข้าสู่ตลาดได้สะดวกมากขึ้น และเป็นการเพิ่มการแข่งขันในตลาดให้สูงขึ้น ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางต้องเผชิญกับผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ ทั้งในทางตรงและทางอ้อมที่จะเกิดขึ้น อันเนื่องมาจากโอกาสและภัยคุกคามทั้งจากภายในและภายนอกประเทศอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนยางจึงจำเป็นต้องมีการรับรู้ผลกระทบดังกล่าว และมีการปรับตัวด้านในต่าง ๆ ภายใต้เงื่อนไขของทรัพยากร ทุนทางวัฒนธรรม โอกาสของการรับรู้และเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร รวมไปถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจสังคมที่เกษตรกรชาวสวนยางเผชิญอยู่ เพื่อความมั่นคงและความอยู่รอดของโซ่คุณค่าต้นน้ำที่สำคัญ นั่นคือ เกษตรกรชาวสวนยาง ตลอดจนเพื่อให้ประเทศสามารถแข่งขันได้ภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระยะยาว

จากผลการสำรวจของศูนย์วิจัย อ.ก.ส. พบว่า เกษตรกรไทยส่วนใหญ่ยังไม่รับรู้ในเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (กาญจน์นิกร ก้าเนตเพ็ชร, 2555) แม้ว่าหน่วยงานต่าง ๆ ของภาครัฐพยายามประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ข้อมูล ตลอดจนสนับสนุนให้ภาคธุรกิจและประชาชนเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับหนึ่งแล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม เกษตรกรอาจมองว่าเป็นเรื่องที่ไกลตัว เป็นเรื่องของหน่วยงานราชการหรือรัฐบาลเท่านั้น และยังไม่รู้สึกว่าตนเองได้รับผลกระทบโดยตรงจากความร่วมมือของอาเซียนเท่าใดนัก จึงไม่เห็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมของการเรียนรู้เพิ่มเติม หรือติดตามข่าวสารและพัฒนาการของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการรับรู้ดังกล่าวอาจเป็นไปเพียงผิวเผิน เนื่องจากการเรียนรู้ไม่มีความต่อเนื่อง อีกทั้งนโยบายของรัฐอาจไม่ได้คำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร รวมทั้งสภาพแวดล้อมที่เกษตรกรดำรงอยู่มากนัก จึงปรากฏเป็นภาพที่เกษตรกรเป็นฝ่ายรับนโยบายเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งถือเป็นจุดอ่อนสำคัญของการพัฒนา

ภาคใต้ถือเป็นแหล่งผลิตยางพาราเชิงการค้าที่สำคัญและมีศักยภาพของประเทศตั้งแต่อดีตจวบจนปัจจุบัน เนื่องจากภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางพารา พื้นที่เปิดกรีดยางพารา ผลผลิตยางพารา และผลผลิตยางพาราต่อพื้นที่มากที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับภาคอื่น ๆ ของประเทศ โดยในปี พ.ศ. 2557 ภาคใต้มีพื้นที่ปลูกยางพาราทั้งหมด 12.86 ล้านไร่ ซึ่งเป็นพื้นที่เปิดกรีดยางพารา 11.87 ล้านไร่ มีผลผลิตยางพารา 2.12 ล้านตัน และมีผลผลิตยางพาราต่อพื้นที่ 268 กิโลกรัมต่อไร่ สูงกว่าผลผลิต

ยางพาราต่อพื้นที่ของประเทศ 227.75 กิโลกรัมต่อไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) ภาคใต้จึงจัดเป็นเขตเหมาะสมสำหรับปลูกยางพารา สำหรับจังหวัดสงขลา ในปี พ.ศ. 2557 มีผลผลิตยางพารา 5.01 แสนตัน รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งมีผลผลิตยางพารา 6.08 แสนตัน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2557) เมื่อพิจารณาจากห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยางพาราพบว่า จังหวัดสงขลามีห่วงโซ่อุปทานผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ครอบคลุมพอสมควร ตั้งแต่โซ่อุปทานต้นน้ำ นั่นคือการดูแลและจัดการเกี่ยวกับต้นยางพาราและน้ำยางสด โดยเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจปัจจัยการผลิต ต่อมาคือโซ่อุปทานกลางน้ำ คือ การแปรรูปน้ำยางสดเป็นวัตถุดิบชั้นกลาง เช่น ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง ยางคอมปาวด์ ยางแผ่นรมควัน และน้ำยางข้น โดยโรงงานแปรรูปน้ำยางสดส่วนสุดท้าย คือ โซ่อุปทานปลายน้ำที่มีการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา เช่น ถุงมือยาง ท่อยาง อีกทั้งจังหวัดสงขลายังมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียผ่านด่านสะเดา ด่านปาดังเบซาร์ ทำให้มีการนำเข้ายางพาราในรูปวัตถุดิบเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จังหวัดสงขลาได้ถูกจัดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษโดยรัฐบาล เพื่อรองรับการก้าวเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอีกด้วย

การวิจัยครั้งนี้ได้เล็งเห็นถึงการเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานผลิตภัณฑ์ยางพาราตั้งแต่อุตสาหกรรมต้นน้ำ คือ น้ำยางสด เมื่อได้น้ำยางสดแล้วจะถูกนำไปใช้ในการผลิตของอุตสาหกรรมกลางน้ำ เช่น ยางแผ่น ยางแท่ง น้ำยางข้น เพื่อส่งออก หรือใช้เป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตของอุตสาหกรรมปลายน้ำอีกทอดหนึ่ง เช่น ยางล้อรถยนต์ ถุงมือยาง ยางยืด โดยห่วงโซ่อุปทานของผลิตภัณฑ์ยางพารามีความเชื่อมโยงกับเกษตรกรชาวสวนยางและธุรกิจต่าง ๆ อย่างมากมายทั้งในประเทศและต่างประเทศ นอกจากนี้ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางรวมถึงผู้ประกอบการธุรกิจที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ภายใต้บริบทและปัจจัยท้าทายของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนซึ่งน่าจะเป็นประเด็นสำคัญและเร่งด่วนที่หน่วยงานภาครัฐต้องให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง เพราะยางพาราถือเป็นสินค้าเกษตรที่ประเทศไทยยังคงมีศักยภาพในด้านการผลิต เมื่อเทียบกับประเทศอื่นในภูมิภาคเดียวกัน รวมทั้งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้เกษตรกรชาวสวนยางสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่าง ๆ ให้พร้อมต่อการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดภายใต้กรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมีโจทย์วิจัยที่น่าสนใจ คือ

- 1) ความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพาราในระดับต่าง ๆ เป็นอย่างไร
- 2) การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นอย่างไร
- 3) ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางมีอะไรบ้าง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้มี 4 ประการ ดังนี้

- 1) เพื่อศึกษาความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพาราในพื้นที่วิจัย
- 2) เพื่อศึกษาการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยาง และอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย
- 3) เพื่อศึกษาการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย
- 4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในพื้นที่วิจัย

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยโดยสังเขปดังนี้

- 1) ขอบเขตด้านพื้นที่ กำหนดให้จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่วิจัย เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีผลผลิตยางพาราสูงเป็นอันดับที่ 2 ของภาคใต้และของประเทศ รวมทั้งมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซียผ่านด่านสะเดาและด่านปาดังเบซาร์ ซึ่งถูกกำหนดให้เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในการรองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อีกทั้งความน่าสนใจของความเชื่อมโยงระหว่างโซ่อุปทานผลิตภัณฑ์ยางพาราที่มีทั้งต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ
- 2) ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย 4 ประการดังที่ได้กล่าวไปแล้ว โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งมีวิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการใช้แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง เพื่อรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งเป็นโซ่อุปทานต้นน้ำ ส่วนโรงงานแปรรูปน้ำยางสดและโรงงานแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางพารา ซึ่งเป็นโซ่อุปทานขั้นต่อมาและขั้นสุดท้ายได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก จากนั้นได้นำข้อมูลที่รวบรวมได้เข้าสู่กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและการวิเคราะห์เนื้อหา

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

ปัจจุบันการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกำลังเป็นประเด็นที่สำคัญและได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้นในภาคเกษตรกรรม อันเป็นผลสืบเนื่องมาจากการคาดการณ์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้น ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราที่สามารถปรับตัวได้ดี จะสามารถดำเนินการผลิตต่อไปได้ ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราที่ไม่สามารถปรับตัวได้ หรือมีความสามารถในการปรับตัวค่อนข้างต่ำ อาจจะได้รับผลกระทบเดือดร้อนและจำเป็นต้องปรับตัวให้ได้เพื่อความอยู่รอด

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง เช่น การยางแห่งประเทศไทย กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรจังหวัด เกษตรอำเภอ โดยสามารถนำไปใช้ประกอบการกำหนดกลยุทธ์การส่งเสริมการเกษตรที่เหมาะสม เช่น การให้ความรู้ในเรื่องสถานการณ์และผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแก่เกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารา รวมถึงการกำหนดกลยุทธ์การปรับตัวที่เหมาะสมของเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารา เพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้ นอกจากนี้งานวิจัยชิ้นนี้ยังสามารถใช้เป็นแบบอย่างในการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราในพื้นที่วิจัยและพื้นที่อื่นที่มีสภาพทางเศรษฐกิจสังคมใกล้เคียงกันและ/หรือมีสภาพแวดล้อมคล้ายคลึงกันได้

บทที่ 2

การตรวจสอบเอกสาร

การตรวจสอบเอกสารเป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเป็นฐานความรู้ของการวิจัยในครั้งนี้ รวมทั้งเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการอภิปรายผลการวิจัย ประกอบด้วย 8 หัวข้อ คือ (1) ลักษณะทั่วไปของพื้นที่วิจัย (2) เศรษฐกิจยางพาราไทยโดยสังเขป (3) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (4) เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (5) แนวคิดว่าด้วยการรับรู้ (6) แนวคิดว่าด้วยการเปิดรับข่าวสาร (7) แนวคิดว่าด้วยการปรับตัว และ (8) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ผลกระทบและการปรับตัว ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ลักษณะทั่วไปของพื้นที่วิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาในจังหวัดสงขลา ซึ่งประกอบไปด้วย อำเภอเมืองสงขลา อำเภอสทิงพระ อำเภอจะนะ อำเภอนาทวี อำเภอเทพา อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอระโนด อำเภอกระแสสินธุ์ อำเภอสะเดา อำเภอหาดใหญ่ อำเภอนาหม่อม อำเภอควนเนียง อำเภอบางกล่ำ อำเภอสิงหนคร และอำเภอคลองหอยโข่ง ซึ่งมีลักษณะทั่วไปดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.1.1 ที่ตั้งและขนาด

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ฝั่งตะวันออกของภาคใต้ตอนล่างระหว่างละติจูดที่ 617-756 เหนือ ลองจิจูด 100 01-101 06 ตะวันออก สูงจากระดับน้ำทะเลโดยเฉลี่ย 4 เมตร อยู่ห่างจากกรุงเทพมหานครตามเส้นทางรถไฟ 947 กิโลเมตร และทางหลวงแผ่นดิน 950 กิโลเมตร จังหวัดสงขลา มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดใกล้เคียง คือ ทิศเหนือ ติดต่อกับจังหวัดนครศรีธรรมราชและจังหวัดพัทลุง ทิศใต้ติดต่อกับจังหวัดยะลา จังหวัดปัตตานี รัฐเคดาห์ และรัฐเปอรลิสของประเทศมาเลเซีย ทิศตะวันออกติดต่อกับอ่าวไทย ทิศตะวันตกติดต่อกับจังหวัดพัทลุงและจังหวัดสตูล จังหวัดสงขลา มีพื้นที่ 7,737.6 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 4,853,249 ไร่ ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับที่ 27 ของประเทศ และเป็นอันดับที่ 3 ของภาคใต้ รองจากจังหวัดสุราษฎร์ธานี และจังหวัดนครศรีธรรมราช ตามลำดับ

2.1.2 สภาพภูมิประเทศ

ทางตอนเหนือเป็นคาบสมุทรแคบและยาวยื่นลงมาทางใต้ เรียกว่า คาบสมุทรสทิงพระ ส่วนทางตอนใต้มีแผ่นดินรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า แผ่นดินทั้ง 2 ส่วนเชื่อมต่อกันโดยสะพานติณสูลานนท์ พื้นที่ทางทิศเหนือส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม พื้นที่ทางทิศตะวันออกเป็นที่ราบริมทะเล พื้นที่ทิศใต้และทิศตะวันตกเป็นภูเขาและที่ราบสูง มีเทือกเขานครศรีธรรมราช (เทือกเขาบรรทัด) กั้นเขตแดนระหว่างจังหวัดสงขลา กับจังหวัดสตูล และเทือกเขาสันกาลาคีรีกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศมาเลเซีย ซึ่งถือเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำลำธารที่สำคัญ

2.1.3 สภาพภูมิอากาศ

จังหวัดสงขลาตั้งอยู่ในเขตอิทธิพลของลมมรสุมเมืองร้อน มีลมมรสุมพัดผ่านประจำทุกปี คือ ลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงกลางเดือนมกราคม และลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ เริ่มตั้งแต่กลางเดือนพฤษภาคมถึงกลางเดือนตุลาคม จากอิทธิพลของลมมรสุมดังกล่าว ส่งผลให้มีฤดูกาลเพียง 2 ฤดู คือ ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งจะมีอุณหภูมิสูงสุดในเดือนเมษายน แต่อากาศจะไม่ร้อนมากนักเนื่องจากตั้งอยู่ใกล้ทะเล และฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคมถึงเดือนมกราคม จะมีฝนตกทั้งในช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ แต่ในช่วงลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ จะมีฝนตกชุกมากกว่า เนื่องจากพัดผ่านอ่าวไทย ส่วนมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ จะถูกเทือกเขาบรรทัดปิดกั้นทำให้ฝนตกน้อยลง

2.1.4 ประชากร

จังหวัดสงขลาแบ่งเขตการปกครองเป็น 16 อำเภอ 142 ตำบล 1,349 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 916,720 คน แบ่งเป็นเพศชาย 445,894 คน และเพศหญิง 470,826 คน มีจำนวนครัวเรือน 290,858 ครัวเรือน อำเภอที่มีประชากรมากที่สุด คือ อำเภอหาดใหญ่ ซึ่งมีประชากร 210,415 คน ส่วนอำเภอที่มีประชากรน้อยที่สุด คือ อำเภอกระแสสินธุ์ ซึ่งมีประชากร 11,207 คน (ตารางที่ 2.1)

ตารางที่ 2.1 จำนวนประชากรในจังหวัดสงขลาจำแนกเป็นรายอำเภอ

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)
	ชาย	หญิง	รวม	
เมืองสงขลา	35,416	39,910	75,326	25,079
สทิงพระ	17,681	19,416	37,097	10,904
จะนะ	39,068	39,532	78,600	23,819
นาทวี	26,779	26,549	53,328	15,089
เทพา	24,090	24,532	48,622	14,900
สะบ้าย้อย	31,528	30,799	62,327	16,001
ระโนด	23,342	24,266	47,608	16,332
กระแสสินธุ์	5,364	5,843	11,207	3,810
รัตภูมิ	29,889	30,642	60,531	17,235
สะเดา	38,877	40,082	78,959	26,494
หาดใหญ่	99,448	110,967	210,415	77,617
นาหม่อม	8,434	9,165	17,599	5,628
ควนเนียง	14,215	14,975	29,190	8,724
บางกล่ำ	13,706	13,931	27,637	7,774

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนครัวเรือน (ครัวเรือน)
	ชาย	หญิง	รวม	
สิงหนคร	28,045	29,551	57,596	15,626
คลองหอยโข่ง	10,012	10,666	20,678	5,826
รวม 16 อำเภอ	445,894	470,826	916,720	290,858

ที่มา: รายงานผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.), 2558

2.1.5 ศาสนา

ประชากรในจังหวัดสงขลาส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 72.17) รองลงมา คือ ศาสนาอิสลาม (ร้อยละ 27.61) ศาสนาคริสต์ (ร้อยละ 0.15) ศาสนาซิกข์ (ร้อยละ 0.04) และศาสนาอื่น ๆ (ร้อยละ 0.03) ตามลำดับ

2.1.6 อาชีพ

ประชากรในจังหวัดสงขลามีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด จำนวน 236,960 คน คิดเป็นร้อยละ 25.85 ของประชากรทั้งจังหวัด โดยในภาคเกษตรกรรม มีสัดส่วนการทำสวนมากที่สุด และสัดส่วนการทำไร่ น้อยที่สุด นอกภาคเกษตร มีการประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไปมากที่สุด จำนวน 39,147 คน หรือ ร้อยละ 22.2 ของประชากรทั้งจังหวัด และมีการประกอบอาชีพพนักงานรัฐวิสาหกิจ น้อยที่สุดเพียง 5,244 คน หรือร้อยละ 0.57 ของประชากรทั้งจังหวัด (ตารางที่ 2.2)

ตารางที่ 2.2 การประกอบอาชีพของประชากรในจังหวัดสงขลา

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เกษตรกรรม - ทำนา	22,140	2.42
เกษตรกรรม - ไร่	547	0.06
เกษตรกรรม - ทำสวน	204,891	22.4
เกษตรกรรม - ประมง	8,548	0.93
เกษตรกรรม - ปศุสัตว์	834	0.09
รับราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ	39,147	4.27
พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5,244	0.57
พนักงานบริษัท	33,320	3.63
รับจ้างทั่วไป	203,901	22.2
ค้าขาย	69,545	7.59
ธุรกิจส่วนตัว	33,308	3.63
อาชีพอื่น	27,914	3.04

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

อาชีพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
กำลังศึกษา	206,591	22.5
ไม่มีอาชีพ	60,790	6.63

ที่มา: รายงานผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.), 2558

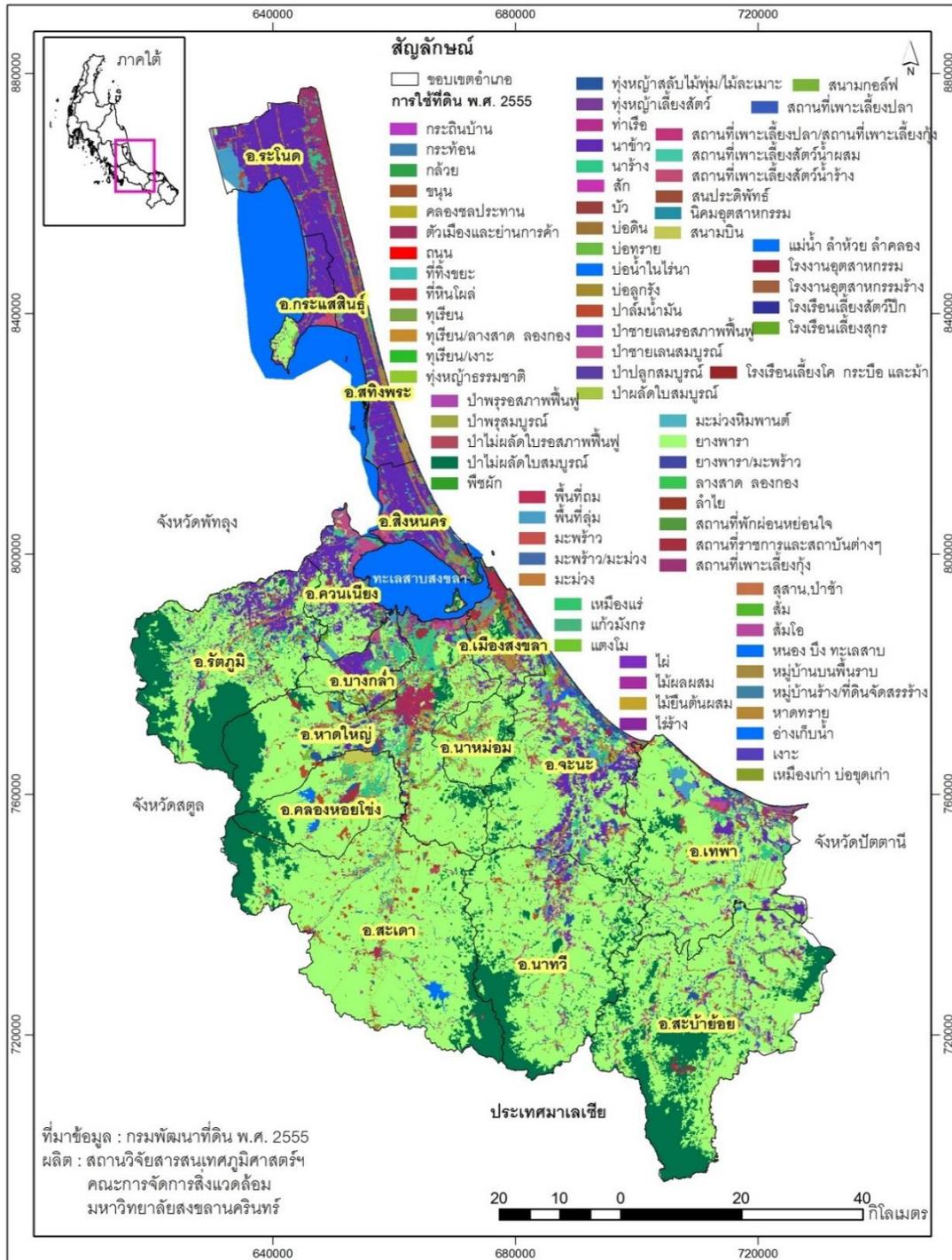
2.1.7 การศึกษา

ประชากรในจังหวัดสงขลาร้อยละ 93.61 ได้รับการศึกษา โดยมีการสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาเป็นสัดส่วนที่มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 33.8 ของประชากรทั้งจังหวัด ระดับการศึกษาที่มีผู้สำเร็จน้อยที่สุด คือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีเพียงร้อยละ 0.6 ของประชากรทั้งจังหวัด (ตารางที่ 2.3)

ตารางที่ 2.3 ระดับการศึกษาของประชากรในจังหวัดสงขลา

ระดับการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ไม่เคยศึกษา	40,275	4.39
อนุบาล/ศูนย์เด็กเล็ก	34,472	3.76
ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา	51,133	5.58
จบชั้นประถมศึกษา (ป.4, ป.7, ป.6)	309,470	33.8
มัธยมศึกษาตอนต้น (มศ.1-3, ม.1-3)	145,062	15.8
มัธยมศึกษาตอนต้น (มศ.4-5, ม.4-6, ปวช.)	140,713	15.3
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	63,963	6.98
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	126,135	13.8
สูงกว่าปริญญาตรี	5,497	0.6

ที่มา: รายงานผลการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.), 2558

ภาพที่ 2.1 การใช้ประโยชน์ที่ดินในจังหวัดสงขลาจำแนกเป็นรายอำเภอ

ที่มา: สถานวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2558

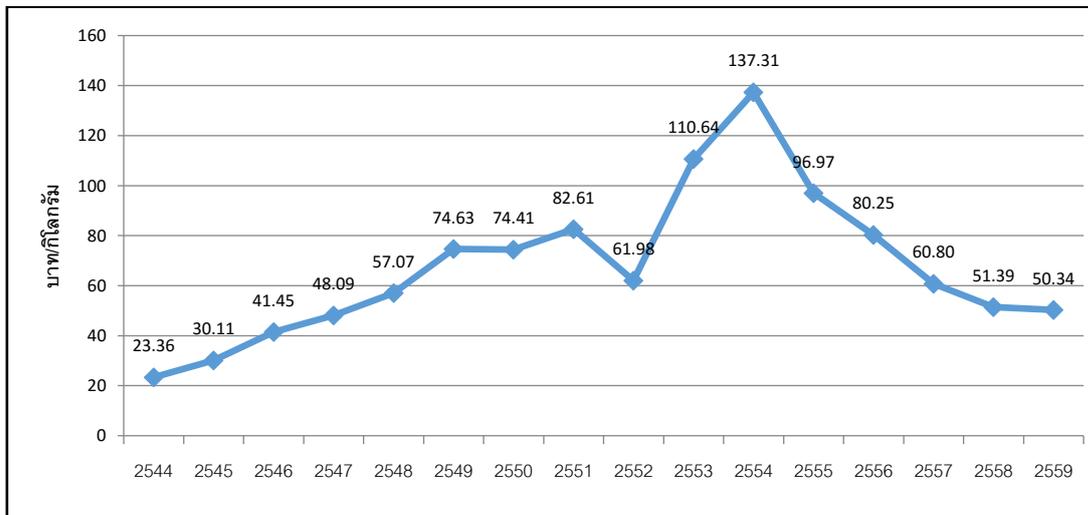
2.2 เศรษฐกิจยางพาราไทยโดยสังเขป

ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจของประเทศไทยมาอย่างยาวนาน โดยในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีมูลค่าการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพารา 230,427.70 ล้านบาท ซึ่งส่งออกไปยังประเทศสหรัฐอเมริกา

จีน ญี่ปุ่น และมาเลเซีย ในสัดส่วนร้อยละ 25.00, 14.50, 6.60 และ 5.50 ตามลำดับ (กระทรวงพาณิชย์, 2559) สำหรับหัวข้อที่นำเสนอในส่วนนี้มีดังนี้

2.2.1 การเคลื่อนไหวของราคายางพารา

ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ในช่วงปี พ.ศ. 2544 ถึง ปี พ.ศ. 2559 (ข้อมูลปี พ.ศ.2559 เป็นราคาเฉลี่ย 6 เดือนแรกของปี) ณ ตลาดกลางยางพารา อำเภอลาดใหญ่ในภาพที่ 2.2 พบว่า ในปี พ.ศ. 2544 ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีราคาเฉลี่ย 23.36 บาทต่อกิโลกรัม และเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2551 ยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีราคาเฉลี่ย 82.61 บาทต่อกิโลกรัม และในปีถัดมา ลดลงเหลือ 61.98 บาทต่อกิโลกรัม เนื่องจากภาวะเศรษฐกิจโลก (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2553) จากนั้นยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีราคาเพิ่มสูงขึ้นจนถึง 137.31 บาทต่อกิโลกรัม โดยอัตราการเจริญเติบโตคิดเป็นร้อยละ 22.04 ต่อปี ซึ่งเป็นที่มาของกระแสตื่นยาง และนำไปสู่การขยายพื้นที่ปลูกยางพาราอย่างรวดเร็วในภูมิภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ อันเป็นผลมาจากความต้องการใช้ยางพาราในการผลิตรถยนต์ของโลก ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก 59 ล้านคันในปี พ.ศ. 2545 เป็น 80 ล้านคัน ในปี พ.ศ. 2554 ในขณะที่กำลังการผลิตยางพาราเพิ่มขึ้นไม่ทันกับความต้องการใช้ (สมบุญ ทรัพย์จิระกุล และคณะ, 2557)

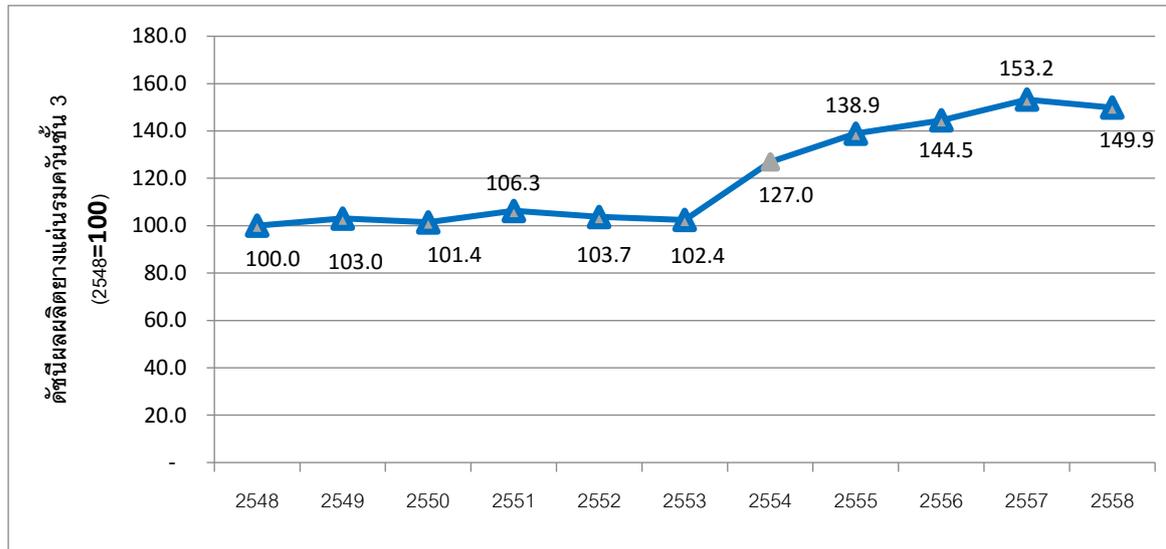

ภาพที่ 2.2 ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ณ ตลาดกลางยางพาราอำเภอลาดใหญ่

ที่มา: ตลาดกลางยางพาราอำเภอลาดใหญ่, 2559

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2555 เป็นต้นมา ราคายางแผ่นรมควันชั้น 3 ได้ลดลงอย่างต่อเนื่องจาก 96.97 บาทต่อกิโลกรัม เหลือ 80.25, 60.80, 51.39 และ 50.34 บาทต่อกิโลกรัม ในปี พ.ศ. 2556 ถึง ปี พ.ศ. 2559 ตามลำดับ ทั้งนี้ความต้องการใช้ยางพาราของโลกมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะเศรษฐกิจจีน ซึ่งเป็นประเทศผู้ใช้อย่างพารารดับที่ 1 ของโลก

ดัชนีผลผลิตยางแผ่นรมควันชั้น 3 ดังแสดงในภาพที่ 2.3 แสดงให้เห็นว่า ปริมาณยางแผ่นรมควันชั้น 3 มีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ไปจนถึงปี พ.ศ. 2557 จากร้อยละ 127.0 เป็นร้อยละ 153.2 เนื่องจากราคายางพาราที่เพิ่มสูงขึ้นและนโยบายการส่งเสริมพื้นที่ปลูกยางพาราในอดีต

ภาพที่ 2.3 ดัชนีผลผลิตยางแผ่นรมควันชั้น 3

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

2.2.2 การส่งออกและความต้องการใช้ยางพาราของประเทศไทย

ประเทศไทยส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพาราชนิดต่าง ๆ มากกว่า 3 ล้านตันต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2556 ประเทศไทยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพารามากที่สุด 3.82 ล้านตัน และในปี พ.ศ. 2558 ลดลงเหลือ 3.70 ล้านตัน (ตารางที่ 2.4) เมื่อจำแนกตามชนิดของผลิตภัณฑ์ยางพาราพบว่า ประเทศไทยมีการส่งออกยางแท่งมากที่สุด โดยในปี พ.ศ. 2558 มีการส่งออกยางแท่ง 1.65 ล้านตัน รองลงมาคือยางแผ่นรมควัน และยางคอมปาวด์ ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันประมาณ 0.66 ล้านตัน และน้ำยางข้น 0.63 ล้านตัน เห็นได้ว่า ประเทศไทยมีการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพาราชนิดต่าง ๆ ไปยังต่างประเทศ สูงกว่าความต้องการใช้ภายในประเทศ ในส่วนของยางคอมปาวด์พบว่า มีอัตราการเจริญเติบโตในช่วงปี พ.ศ. 2554 ถึง ปี พ.ศ. 2558 อยู่ที่ร้อยละ 11.76 ซึ่งสูงกว่าผลิตภัณฑ์ยางพาราชนิดอื่น อันเนื่องมาจากยางคอมปาวด์เป็นยางธรรมชาติที่มีการผสมกับสารเคมี ซึ่งโรงงานอุตสาหกรรมที่จะนำยางคอมปาวด์ไปใช้สามารถสารเคมีที่ต้องการใช้ได้ ทำให้การนำยางคอมปาวด์ไปใช้ในอุตสาหกรรมมีความสะดวกโดยไม่ต้องผสมสารเคมีในยางธรรมชาติเอง

ตารางที่ 2.4 การส่งออกยางพาราของประเทศไทยจำแนกตามชนิดของยางพารา

หน่วย: ล้านตัน

ปี พ.ศ.	ยางแผ่นรมควัน	ยางแท่ง	น้ำยางข้น	ยางคอมปาวด์	อื่น ๆ	รวม
2554	0.75	1.22	0.53	0.42	0.14	3.06
2555	0.66	1.29	0.57	0.65	0.10	3.27
2556	0.81	1.47	0.62	0.81	0.11	3.82
2557	0.72	1.51	0.63	0.80	0.10	3.76
2558	0.66	1.65	0.63	0.66	0.10	3.70
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	-1.67	7.91	4.56	11.76	-6.51	5.33

ที่มา: กรมศุลกากร

เมื่อพิจารณาความต้องการใช้ยางพาราภายในประเทศพบว่า ในปี พ.ศ. 2558 ประเทศไทยมีความต้องการใช้ยางพารา 5.8 แสนตัน ซึ่งเป็นยางแท่งมากที่สุด 2.03 แสนตัน รองลงมาคือยางแผ่นรมควัน และน้ำยางข้น 1.84 และ 1.29 แสนตัน ตามลำดับ (ตารางที่ 2.5)

ตารางที่ 2.5 ความต้องการใช้ยางพาราของประเทศไทยจำแนกตามชนิดของยางพารา

หน่วย: ตัน

ปี พ.ศ.	ยางแผ่นรมควัน	ยางแท่ง	น้ำยางข้น	อื่น ๆ	รวม
2554	109,337	147,683	159,958	69,767	486,745
2555	127,453	164,774	134,394	78,785	505,052
2556	146,301	169,184	130,394	74,749	520,628
2557	171,466	189,232	119,762	60,543	541,003
2558	184,460	203,572	128,838	65,130	582,000
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	14.37	8.12	-5.33	-3.93	4.35

ที่มา: สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

เมื่อพิจารณาความต้องการใช้ยางพาราภายในประเทศจำแนกตามประเภทของอุตสาหกรรม (ตารางที่ 2.6) พบว่า อุตสาหกรรมยางล้อมีความต้องการใช้ยางพารามากที่สุด 3.84 แสนตัน รองลงมาคืออุตสาหกรรมยางยืด ถู่มือยาง และยางรัดของ 0.81 0.71 และ 0.16 แสนตัน ตามลำดับ

ตารางที่ 2.6 ความต้องการใช้ยางพาราภายในประเทศจำแนกตามประเภทอุตสาหกรรม

หน่วย: ตัน

ปี พ.ศ.	ยางล้อ	ถุงมือยาง	ยางยืด	ยางรัดของ	อื่น ๆ	รวม
2554	313,821	67,413	66,054	10,954	28,503	486,745
2555	339,612	66,381	67,078	10,032	21,949	505,052
2556	343,984	69,645	66,603	14,815	25,581	520,628
2557	352,862	58,865	79,168	15,353	34,755	541,003
2558	384,120	70,786	81,480	16,514	29,100	582,000
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	4.52	-0.22	6.03	13.28	5.14	4.35

ที่มา: สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร

2.2.3 ผลผลิตต่อพื้นที่ของสวนยางพาราในประเทศไทย บางประเทศในกลุ่มอาเซียน และประเทศอื่น ๆ

ผลผลิตต่อพื้นที่ที่สามารถสะท้อนถึงผลิตภาพของที่ดินและสามารถใช้ในการวัดความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศได้ โดยเปรียบเทียบผลิตภาพของที่ดินในการทำสวนยางพาราระหว่างประเทศไทยและประเทศอื่นในอาเซียน (ตารางที่ 2.7) พบว่า ในปี พ.ศ. 2549 ประเทศไทยมีผลผลิตต่อพื้นที่ 282 กิโลกรัมต่อไร่ และมีแนวโน้มลดลงเรื่อย ๆ จนเหลือ 262 กิโลกรัมต่อไร่ในปี พ.ศ. 2556 หรือมีอัตราการลดลงคิดเป็นร้อยละ 1.12 ต่อปี

ตารางที่ 2.7 ผลผลิตต่อพื้นที่ของสวนยางพาราในประเทศไทย บางประเทศในกลุ่ม และประเทศอื่น ๆ

หน่วย: กิโลกรัมต่อไร่

ปี พ.ศ.	ประเทศกลุ่ม AEC				จีน	อินเดีย	โลก
	ไทย	อินโดนีเซีย	มาเลเซีย	เวียดนาม			
2549	282	155	164	170	149	303	192
2550	274	159	154	174	153	291	191
2551	278	161	138	167	150	291	189
2552	266	114	130	271	165	284	168
2553	253	127	133	274	161	289	172
2554	262	138	155	275	201	291	185
2555	263	138	142	277	197	326	187
2556	262	140	125	277	202	326	186
อัตราการเปลี่ยนแปลง (%)	-1.12	-2.11	-2.30	8.60	5.05	1.30	-0.44

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2557) และคำนวณโดยใช้สมการ Logarithm Exponential Curve

ประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ไทย อินโดนีเซีย มาเลเซีย มีผลผลิตต่อพื้นที่ลดลง ยกเว้น ประเทศเวียดนาม เนื่องจากเป็นประเทศที่มีการเริ่มปลูกยางพารา โดยในช่วงปี พ.ศ. 2549 ถึง ปี พ.ศ. 2556 ประเทศอินโดนีเซีย มาเลเซีย และไทย มีอัตราการลดลงของผลผลิตต่อพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 2.11, 2.30 และ 1.12 ต่อปี ตามลำดับ ในขณะที่ประเทศเวียดนามมีอัตราการเจริญเติบโตคิดเป็นร้อยละ 8.60 สำหรับประเทศจีนและอินเดียมีอัตราการเจริญเติบโตของผลผลิตต่อพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 5.05 และ 1.30 ต่อปี

2.3 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2552) ได้กล่าวถึงความเป็นมาของอาเซียนว่า อาเซียน หรือสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 ที่วังสราญรมย์ ตามปฏิญญากรุงเทพฯ ซึ่งอยู่ในยุคที่มีความขัดแย้งระหว่างประเทศ และมีการเผชิญหน้ากันอย่างแข็งกร้าว อันเป็นผลมาจากความแตกต่างทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และอุดมการณ์ทางการเมือง นอกจากนี้ยังมีนโยบายแข่งขันในการผลิต การส่งออก การตลาด การหาแหล่งทุน และเทคโนโลยี ทำให้การเจริญเติบโตขององค์กรเป็นไปอย่างเชื่องช้า (คณะกรรมการการพัฒนาศรษฐกิจ สมาผู้แทนราษฎร และสถาบันพระปกเกล้า, 2555) อาเซียนมีประเทศสมาชิกรวม 10 ประเทศ แบ่งเป็นประเทศสมาชิกอาเซียนเดิม 6 ประเทศ คือ บรูไนดารุสซาลาม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ และไทย และประเทศสมาชิกอาเซียนใหม่ 4 ประเทศ คือ กัมพูชา ลาว พม่า และเวียดนาม ภายใต้วิสัยทัศน์ “one vision, one identity, one community” โดยวัตถุประสงค์เริ่มแรกของการก่อตั้งอาเซียน คือ เพื่อสร้างสันติภาพในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อันนำมาซึ่งเสถียรภาพทางการเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และเมื่อการค้าระหว่างประเทศในโลกมีแนวโน้ม กีดกันการค้ารุนแรงขึ้น ทำให้อาเซียนได้หันมามุ่งเน้นการกระชับและการขยายความร่วมมือด้าน เศรษฐกิจการค้าระหว่างกันมากขึ้น แต่ยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ดังนี้

- 1) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค
- 2) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค และ
- 3) ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเป็นหนึ่งใน 3 นโยบายของการสร้างประชาคมอาเซียน (ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 4 ประการ ดังนี้ (พิพัฒน์ นนทนาธรณ์, 2554; นุชรัตน์ สิริประภาวรรณ, 2555; พรรณชฎา ศิริวรรณบุศย์, 2555 และ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555)

1) การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมีฝีมืออย่างเสรีมากขึ้น ตลอดจนการส่งเสริมการรวมกลุ่มสาขาสินค้าและบริการสำคัญของอาเซียนให้เป็นรูปธรรม โดยได้กำหนดเป้าหมายเวลาที่จะค่อย ๆ ลด หรือยกเลิกมาตรการที่มีใช้ภายในขณะเดียวกันผู้บริโภครวมสามารถเลือกสรรสินค้าและบริการได้อย่างหลากหลายในภูมิภาค และสามารถเดินทางในอาเซียนได้อย่างสะดวกและเสรีมากขึ้น โดยมีรูปแบบการดำเนินการดังต่อไปนี้

1.1) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของสินค้าอย่างเสรี โดยมุ่งเน้นการลดอุปสรรคในการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างประเทศสมาชิก ไม่ว่าจะเป็นอุปสรรคที่เกิดจากด้านภาษีศุลกากร ข้อจำกัดทางการค้าที่มีใช้ภายใน การปรับปรุงกฎว่าด้วยแหล่งกำเนิดสินค้าของอาเซียนให้ทันสมัย และเอื้อต่อการค้าขายในภูมิภาค ตลอดจนการวางมาตรการที่จะอำนวยความสะดวกทางการค้าในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดตั้ง ASEAN Single Window ที่จะทำให้ผู้ส่งออก-นำเข้าเกิดความสะดวกในการติดต่อประสานงานโดยยื่นเอกสารเพียงจุดเดียว

1.2) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของบริการอย่างเสรี โดยมีการเจรจาเพื่อลดอุปสรรคในการเข้ามาประกอบธุรกิจบริการ โดยให้ผู้ประกอบการสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างเสรี และผู้บริโภคมียุทธศาสตร์ที่จะเลือกใช้บริการต่าง ๆ ตามความพึงพอใจ สาขาธุรกิจบริการที่อาเซียนตั้งเป้าหมายเร่งรัดการรวมกลุ่มให้เห็นผลเป็นรูปธรรมมี 5 สาขา ได้แก่ สาขาท่องเที่ยว การบิน สุขภาพ เทคโนโลยีสารสนเทศ และโลจิสติกส์

1.3) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของการลงทุนอย่างเสรี โดยได้มีการจัดทำความตกลงด้านการลงทุนของอาเซียนฉบับใหม่ (ASEAN Comprehensive Investment Agreement หรือ ACIA) แทนความตกลงที่มีอยู่เดิมคือ ความตกลงเขตการลงทุนอาเซียน (Agreement on the ASEAN Investment Area หรือ AIA) 1998 และความตกลงด้านการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน (Agreement for the Promotion and Protection of Investment) 1987 ซึ่งความตกลงฉบับใหม่นี้มีขอบเขตกว้างขึ้น และมีความครอบคลุมมากขึ้น โดยจะครอบคลุมเนื้อหา 4 ด้านหลัก คือ การคุ้มครองการลงทุน การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือในการลงทุน การส่งเสริมการลงทุน และการเปิดเสรีการลงทุน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มและรักษาระดับความสามารถของอาเซียนในการดึงดูดการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศและการลงทุนภายในภูมิภาคอาเซียน

1.4) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของเงินทุนอย่างเสรี โดยการดำเนินงานตามแผนงานที่กำหนดโดยรัฐมนตรีว่าการคลังของอาเซียน เพื่อส่งเสริมการพัฒนาตลาดทุนและการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ทั้งนี้ประเทศสมาชิกสามารถมีมาตรการเพื่อรักษาเสถียรภาพและความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศได้

1.5) การดำเนินการเพื่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานฝีมืออย่างเสรี โดยการแสวงหาความร่วมมือที่จะสร้างมาตรฐานที่ชัดเจนของแรงงานฝีมือ และอำนวยความสะดวกให้กับแรงงานฝีมือที่มีคุณสมบัติตามมาตรฐานที่กำหนดให้สามารถเคลื่อนย้ายไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกได้ง่ายขึ้น

2) การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจของประเทศสมาชิกในตลาดโลก โดยให้ความสำคัญกับประเด็นด้านนโยบายที่จะช่วยส่งเสริมการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจ อาทิเช่น นโยบายการแข่งขัน การคุ้มครองผู้บริโภค สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา พาณิชยกรรมอิเล็กทรอนิกส์ นโยบายทางภาษี และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน (การเงิน การขนส่ง เทคโนโลยี สารสนเทศ และพลังงาน) อันจะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศสมาชิก และสร้างความสามารถในการต่อรองกับประเทศภายนอกภูมิภาค

3) การพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกให้เสมอภาค เพื่อลดช่องว่างการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิก โดยการสนับสนุนการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม และการเสริมสร้างขีดความสามารถผ่านโครงการต่าง ๆ อาทิเช่น หารือเริ่มเพื่อการรวมตัวของอาเซียน

4) การบูรณาการอาเซียนให้เข้ากับเศรษฐกิจโลก โดยเน้นการประสานนโยบายทางเศรษฐกิจของอาเซียนกับประเทศนอกกลุ่ม เพื่อให้ประเทศในกลุ่มอาเซียนมีจุดยืนร่วมกัน อาทิเช่น การจัดทำเขตการค้าเสรีของอาเซียนกับประเทศคู่เจรจาต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมการสร้างเครือข่ายในด้านการผลิตและจำหน่ายภายในภูมิภาคให้เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก

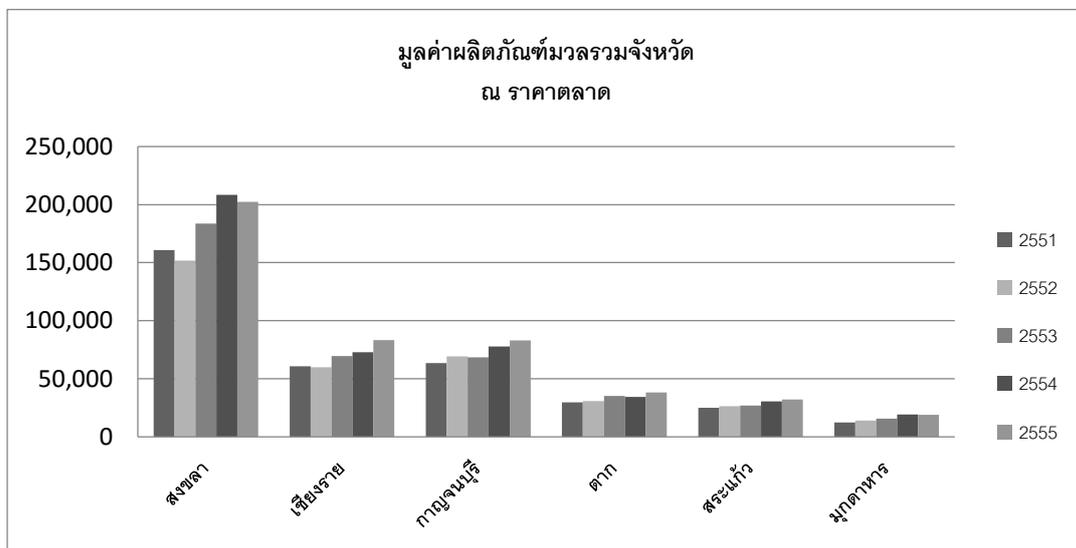
2.4 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา (Songkhla Special Economic Development Zone)

เพื่อเป็นการรองรับต่อการที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงได้มีนโยบายในการพัฒนาเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เพื่อสร้างฐานการผลิตเชื่อมโยงกับอาเซียนและพัฒนาเมืองชายแดน เนื่องจากประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงที่ตั้ง กล่าวคือประเทศไทยถือเป็นประเทศศูนย์กลางของประชาคมอาเซียน ทั้งยังเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และรักษาความมั่นคงของประเทศอีกด้วย

เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ หมายถึง บริเวณพื้นที่ที่คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) กำหนดให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งรัฐจะสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐาน สิทธิประโยชน์ส่งเสริมการลงทุน การบริหารแรงงานต่างด้าวแบบไป-กลับ การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service: OSS) และการอื่นที่จำเป็น โดยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ด้านการส่งเสริมการลงทุนในประเทศ ส่งเสริมการส่งออก ส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตใหม่ และเป็นศูนย์กลางสินค้าที่จะก่อให้เกิดการจ้างงาน ซึ่งจะนำไปสู่การก้าวข้ามกับดักของประเทศรายได้ปานกลาง (Middle Income Trap)

ในการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรกของไทยได้กำหนดให้มี 5 พื้นที่ชายแดนสำคัญ ดังนี้

- 1) อำเภอแม่สอด อำเภอพบพระ และอำเภอแม่ระมาด จังหวัดตาก (มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศเมียนมาร์)
- 2) อำเภออรัญประเทศ และอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว (มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา)
- 3) พื้นที่ชายแดนอำเภอคลองใหญ่ จังหวัดตราด (มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศกัมพูชา)
- 4) อำเภอเมือง อำเภอห้วยน้ำใหญ่ และอำเภอดอนตาล จังหวัดมุกดาหาร (มีอาณาเขตติดต่อกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว)
- 5) อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา (มีอาณาเขตติดต่อกับประเทศมาเลเซีย)

ภาพที่ 2.4 มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด ณ ราคาตลาด (หน่วย: ล้านบาท)

ที่มา: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา

ภาพที่ 2.4 แสดงมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) ของทุกจังหวัดที่เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษระยะที่ 1 โดยจังหวัดสงขลามีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมสูงสุด 202,428 ล้านบาท (มากเป็นอันดับที่ 9 ของประเทศ) รองลงมาคือจังหวัดเชียงราย (83,274 ล้านบาท) กาญจนบุรี (82,929 ล้านบาท) ตาก (38,093 ล้านบาท) สระแก้ว (32,295 ล้านบาท) และมุกดาหาร (18,901 ล้านบาท) ตามลำดับ

ที่ประชุมคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่ 1/2557 เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2557 มีมติเห็นชอบพื้นที่ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ในพื้นที่ตำบลปาดังเบซาร์ ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลสะเดา ให้เป็นพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งเขตเศรษฐกิจ

พิเศษสงขลามีพื้นที่รวม 552.3 ตร.กม. (345,187.5 ไร่) ห่างจากกรุงเทพมหานคร 950 กิโลเมตร เดินทางโดยทางหลวงหมายเลข 4 และ ทางหลวงหมายเลข 2 (สายเอเชีย)

ในปี พ.ศ. 2557 ด้านศุลกากรชายแดน 2 ด้านสำคัญในจังหวัดสงขลา อันได้แก่ ด้านศุลกากร สะเดา (ตำบลสำนักขามติดกับด่านปฏิบัติกายูธิตัม รัฐเคดาห์) และด้านศุลกากรปาดังเบซาร์ (ตำบล ปาดังเบซาร์ติดกับด่านปาดังเบซาร์ รัฐเปอร์ลิส) มีมูลค่าการค้ารวม 507,655.46 ล้านบาท (มูลค่าการ นำเข้า 232,663.27 ล้านบาท และมูลค่าส่งออก 274,992.19 ล้านบาท) ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 50 ของ มูลค่าการค้าผ่านด่านศุลกากรไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน สินค้าส่งออกสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ ยางพารา และผลิตภัณฑ์ยางพารา ไม้ยางพาราแปรรูป ส่วนประกอบและอุปกรณ์ของยานยนต์ ส่วนประกอบและ อุปกรณ์เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ และไฟเบอร์บอร์ดที่ทำด้วยไม้หรือวัสดุอื่น ๆ จำพวกไม้ ส่วนสินค้านำเข้าสูงสุด 5 อันดับ ได้แก่ เครื่องรับโทรทัศน์ ส่วนประกอบวิทยุ-โทรทัศน์ ส่วนประกอบและ อุปกรณ์เครื่องประมวลผลข้อมูลอัตโนมัติ และ อุปกรณ์ไฟฟ้าจากระบบเหนี่ยวนำแม่เหล็ก

เขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลามีศักยภาพด้านการเชื่อมโยงการพัฒนาระดับภูมิภาคด้วยเหตุผล หลายประการดังนี้

- 1) มีพื้นที่ชายแดนติดกับพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจภาคเหนือของมาเลเซีย (NCER) ซึ่งเป็นฐาน การผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้า อิเล็กทรอนิกส์ อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป เคมีภัณฑ์ และปิโตรเลียม
- 2) ด้านศุลกากรสะเดา เชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษปฏิบัติการยูธิตัม ซึ่งเป็นฐานการผลิต อุตสาหกรรมยานยนต์และชิ้นส่วนยานยนต์
- 3) ด้านศุลกากรบ้านประกอบ เชื่อมโยงกับเขตเศรษฐกิจพิเศษโกตาปุตรา ซึ่งเป็นเมือง อุตสาหกรรมเกษตร
- 4) เป็นศูนย์กลางการขนส่งสินค้าและโลจิสติกส์ภาคใต้ กล่าวคือ มีระบบขนส่งทางถนน (ด้านศุลกากรสะเดา) ระบบราง (ด้านศุลกากรปาดังเบซาร์) ท่าเรือน้ำลึกสงขลา (ระยะทาง 80 กม.) ท่าเรือปีนัง (ระยะทาง 177.4 กม.) ท่าเรือกลางมาเลเซีย (ระยะทาง 839 กม.) และ ท่าอากาศยาน นานาชาติหาดใหญ่ (ระยะทาง 53.8 กม.) เชื่อมต่อกับประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์
- 5) ตั้งอยู่ใกล้นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ จังหวัดสงขลา (นิคมฉลุง) (ระยะทาง 71 กิโลเมตร) ที่ใช้ วัตถุประสงค์จากภาคใต้ อาทิ ยางพารา และผลิตภัณฑ์ยางพาราแปรรูป อุตสาหกรรมอาหารแปรรูป อุตสาหกรรมฮาลาล เพื่อเป็นฐานการส่งออก และพัฒนาเป็นอุตสาหกรรมสนับสนุน เพื่อการผลิตหลัก ทั้งในประเทศและสำหรับประเทศมาเลเซีย
- 6) เป็นศูนย์กลางการศึกษาระดับภาค มีสถาบันอุดมศึกษา (มหาวิทยาลัยรัฐและเอกชนรวม 5 แห่ง) และอาชีวศึกษาที่มีศักยภาพสูง มีความพร้อมสามารถรองรับการวิจัยและพัฒนาและผลิต แรงงานทักษะรองรับเขตเศรษฐกิจพิเศษ

7) เมืองสงขลา-หาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวหลักของภาคใต้ตอนล่าง
 แรงขับเคลื่อนภาคการผลิตที่สำคัญที่สุดของจังหวัดสงขลา คือ ภาคอุตสาหกรรม ที่เน้นการ
 ปรับรูปวัตตุดิบขั้นต้นโดยใช้เทคโนโลยีการผลิตขั้นพื้นฐาน อันก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มไม่สูงนัก โดยมี
 โรงงานอุตสาหกรรมจำนวน 1,939 โรง มีจำนวนแรงงานอุตสาหกรรม 83,316 คน มีการลงทุนสูงที่สุดใน
 3 อุตสาหกรรม ดังนี้ อุตสาหกรรมอาหาร อุตสาหกรรมยาง และ อุตสาหกรรมไม้และผลิตภัณฑ์
 จากไม้ รองลงมาคือ ภาคเกษตรกรรม ได้แก่ ยางพารา ปาล์มน้ำมัน และกุ้งเพาะเลี้ยง

ตารางที่ 2.8 สัดส่วนโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดสงขลา (ร้อยละของ GPP)

ภาคการผลิต	2552	2553	2554	2555
เกษตรกรรม	19.95	22.17	23.63	20.98
เกษตรกรรม ล่าสัตว์ และป่าไม้	14.68	18.33	20.31	17.52
ประมง	5.27	3.84	3.32	3.46
ไม่ใช่เกษตรกรรม	80.05	77.82	76.37	79.03
เหมืองแร่	2.31	3.07	4.03	5.01
อุตสาหกรรม	23.71	23.78	24.44	23.72
สาธารณูปโภค	2.35	2.03	1.84	2.06
ก่อสร้าง	3.92	5.31	4.45	5.29
ค้าส่ง	14.11	13.75	13.03	12.19
โรงแรม และร้านอาหาร	1.75	1.97	1.9	2.08
การคมนาคม และขนส่ง	5.23	4.56	4.03	3.94
การเงิน	4.71	4.03	4.07	4.69
อสังหาริมทรัพย์	5.56	4.41	4.05	4.17
ราชการ	6.37	5.93	5.91	6.14
การศึกษา	6.78	5.97	5.77	6.52
สุขภาพและสาธารณสุข	2.2	2.2	2.1	2.31
สังคมสงเคราะห์	0.9	0.73	0.71	0.79
ธุรกิจส่วนตัว	0.15	0.08	0.04	0.12

ที่มา: สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการการค้าและการพัฒนา

2.4.1 การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน

การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของเขตเศรษฐกิจพิเศษสงขลามี 2 ระยะดังมีรายละเอียด
 ต่อไปนี้

1) ระยะเร่งด่วน 1 โครงการ

1.1) โครงการสร้างท่าเรือสงขลาแห่งที่ 2

2) ระยะเวลา 5 โครงการ

2.1) โครงการสร้างทางหลวงพิเศษ (ทางด่วนมอเตอร์เวย์) หาดใหญ่-ชายแดนไทย (ด่านสะเดา)-มาเลเซีย เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาการขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ

2.2) โครงการสถานีขนส่งสินค้าจังหวัดสงขลา

2.3) โครงการก่อสร้างด่านศุลกากรสะเดาแห่งใหม่ บนพื้นที่เขตป่าสงวนแห่งชาติ ป่าคลองลำปึ่ง ตำบลสำนักขาม อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เพื่อให้รถบรรทุกใช้ขนส่งสินค้าระหว่างประเทศ โดยด่านศุลกากรแห่งเดิม จะปรับปรุงเพื่อใช้เป็นเกตเวย์สำหรับนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ

2.4) โครงการรถไฟรางคู่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าและรถไฟความเร็วสูง เส้นทางหาดใหญ่-ปาดังเบซาร์

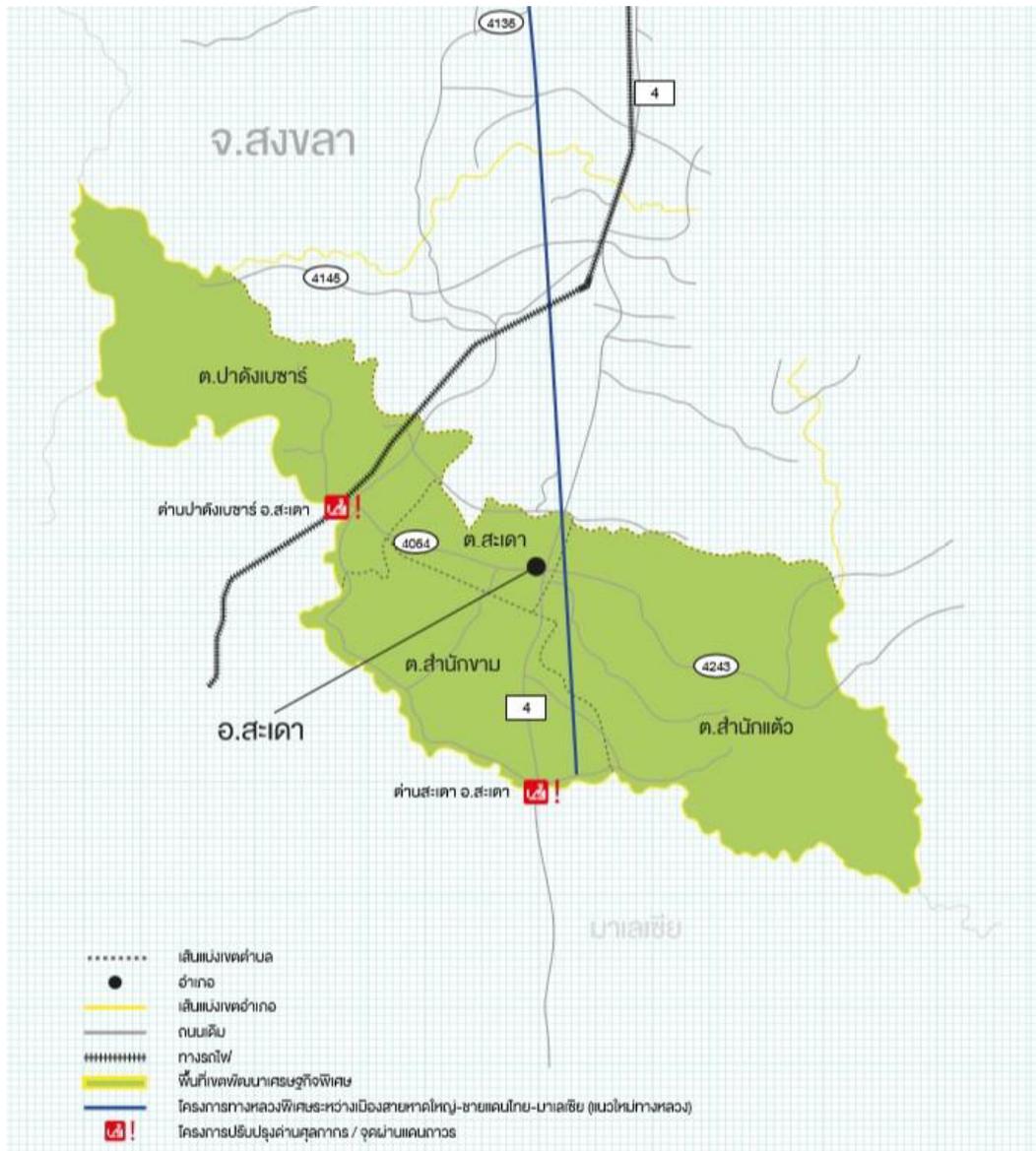
2.5) โครงการสะพานเศรษฐกิจสงขลา-สตูล (land bridge)

2.4.2 นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ จังหวัดสงขลา (Southern Regional Industrial Estate Songkhla Province)

นิคมอุตสาหกรรมภาคใต้ (นิคมฉลุง) ตั้งอยู่ในตำบลฉลุง อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ซึ่งมีอาณาเขตติดกับอำเภอสะเดา มีพื้นที่รวม 2,247 ไร่ มีผู้ประกอบการทั้งสิ้น 24 ราย มีคนงานประมาณ 2,000 คน นิคมฉลุงมีความพร้อมทั้งในด้านศักยภาพที่จะส่งเสริมการลงทุน และความพร้อมในการเชื่อมโยงด้านระบบขนส่งที่สะดวก โดยนิคมฉลุงอยู่ไม่ไกลจากด่านศุลกากรสะเดา และด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ (ระยะทาง 70 กิโลเมตร) ศูนย์กลางเศรษฐกิจอำเภอหาดใหญ่ (ระยะทาง 21 กิโลเมตร) ท่าอากาศยานนานาชาติหาดใหญ่ (ระยะทาง 16 กิโลเมตร) สถานีรถไฟหาดใหญ่ (ระยะทาง 24 กิโลเมตร) และท่าเรือน้ำลึกสงขลา (ระยะทาง 53 กิโลเมตร)

นิคมฉลุงถูกกำหนดให้เป็นเมืองยาง (rubber city) คือเป็นฐานการผลิตยางพาราและผลิตภัณฑ์ยางพาราในภาคใต้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างกลไกผลักดันให้ราคายางพาราภายในประเทศมีเสถียรภาพ ซึ่งมีแนวทางหลัก 3 ประการ ดังนี้

- 1) เพิ่มการใช้ยางพาราในอุตสาหกรรมปลายน้ำ เช่น ยางรถยนต์ ถุงมือยาง
- 2) ส่งเสริมการลงทุนใหม่ในอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราขั้นต้น กลางน้ำ และปลายน้ำ
- 3) สร้างความต้องการในการใช้ยางพาราในอุตสาหกรรมที่ใช้นวัตกรรมใหม่ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ เช่น พื้นผิวถนน สนามกีฬา

ภาพที่ 2.5 เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา

ที่มา: คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.)

ภาพที่ 2.6 การเชื่อมโยงของนิคมอุตสาหกรรมภาคใต้และสถานที่สำคัญต่าง ๆ

ที่มา: การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)

การส่งเสริมการลงทุนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมีหลายมาตรการ ดังนี้

- 1) การให้บริการจุดเดียวแบบเบ็ดเสร็จ เป็นศูนย์บริการเบ็ดเสร็จที่ดูแลครอบคลุมหลายด้าน อาทิ ด้านการลงทุน จะพิจารณาอนุมัติภายใน 40 วัน ด้านแรงงาน สาธารณสุข และตรวจคนเข้าเมือง

จะพิจารณาอนุมัติภายใน 1 วัน นอกจากนี้ ยังมีการฝึกอบรมแรงงานไทยและต่างด้าว และมีการอนุญาตให้แรงงานต่างด้าวเดินทางเข้ามาทำงานแบบไป-กลับ หรือไม่เกิน 7 วัน

2) สิทธิประโยชน์ด้านการลงทุนและการเงิน

2.1) สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจาก BOI (ตารางที่ 2.9)

ตารางที่ 2.9 สิทธิประโยชน์ BOI ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

สิทธิประโยชน์	ตามประกาศ BOI ที่ 4/2557
ภาษีเงินได้นิติบุคคล	- ยกเว้น 8 ปี โดยจำกัดวงเงินไม่เกินร้อยละ 100 ของเงินลงทุนไม่รวมค่าที่ดินและทุนหมุนเวียน - ลดหย่อนสำหรับกำไรสุทธิที่ได้จากการลงทุนในอัตราร้อยละ 50 ของอัตราปกติเป็นระยะเวลา 5 ปี นับจากวันสิ้นสุดระยะเวลาการยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล
สิทธิประโยชน์อื่น ๆ	- หักค่าขนส่ง ไฟฟ้า และค่าประปา 2 เท่า ของค่าใช้จ่ายดังกล่าวเป็นเวลา 10 ปี นับตั้งแต่วันเริ่มมีรายจ่ายจากการประกอบกิจการ - หักเงินลงทุนในการติดตั้งหรือก่อสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกร้อยละ 25 ของเงินลงทุน นอกเหนือไปจากการหักค่าเสื่อมราคาปกติ
อาคารเช่า	- ยกเว้นอาคารเช่าสำหรับเครื่องจักร - ยกเว้นอาคารเช่าสำหรับวัตถุดิบและวัสดุจำเป็นสำหรับส่วนที่ผลิตเพื่อการส่งออก เป็นระยะเวลา 5 ปี
การใช้แรงงานต่างด้าว	อนุญาตให้ใช้แรงงานต่างด้าวไร้ฝีมือในโครงการที่ได้รับการส่งเสริม โดยให้เป็นไปตามแนวทางที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด

2.2) สิทธิประโยชน์สำหรับนิติบุคคลทั่วไป (ไม่ได้รับการส่งเสริมจาก BOI) มีการลดหย่อนภาษีเงินได้นิติบุคคลจากร้อยละ 20 เป็นร้อยละ 10 เป็นเวลา 10 รอบระยะเวลาบัญชี

2.3) มาตรการทางการเงิน มีการผ่อนปรนดอกเบี้ยเงินกู้ร้อยละ 1-20 ล้านบาท

2.4) สิทธิประโยชน์ที่ได้รับจากกรมศุลกากร กรณีตั้งเขตปลอดอากร (free zone) และคลังสินค้าทัณฑ์บน (bonded warehouse) ได้แก่ การยกเว้นอากรนำเข้าเครื่องจักร ยกเว้นอากรนำเข้าวัตถุดิบที่นำมาผลิตเพื่อการส่งออก ยกเว้นอากรขาออก ยกเว้นอากรการกำจัดหรือทำลายวัสดุ ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่ม (VAT) สำหรับวัตถุดิบที่นำเข้ามาเพื่อผลิตเพื่อการส่งออก ยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้านำเข้า-ส่งออก ไม่กำหนดระยะเวลาเก็บสินค้า (คลังสินค้าทัณฑ์บนไม่เกิน 2 ปี)

2.5) การเช่าที่ดินของคนต่างชาติตาม พ.ร.บ.เช่าที่ดินเพื่อพาณิชย์กรรมและอุตสาหกรรม พ.ศ. 2542 โดยให้สิทธิเช่าเกินกว่า 30 ปี แต่ไม่เกิน 50 ปี กรณีที่ได้รับสิทธิ BOI นักลงทุน

สามารถถือกรรมสิทธิ์ที่ดินตามระยะเวลาที่คณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนด แต่หากมีการยกเลิกหรือโอนกิจการให้ผู้อื่น ต้องจำหน่ายที่ดินนั้นภายใน 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ยกเลิกหรือโอนกิจการ

2.5 แนวคิดว่าด้วยการรับรู้

การรับรู้ถือเป็นกระบวนการทางจิตวิทยาขั้นพื้นฐานของบุคคลที่มีระดับตั้งแต่ง่ายที่สุดถึงซับซ้อนที่สุดจนยากแก่การเข้าใจ การรับรู้มีผลต่อทัศนคติ อารมณ์ และแนวโน้มของพฤติกรรม ถ้าบุคคลไม่มีการรับรู้ใด ๆ แล้ว บุคคลดังกล่าวจะไม่สามารถมีความจำ ความคิด และการเรียนรู้ได้ (ประภาเพ็ญ สุวรรณ และสวิง สุวรรณ, 2532) โดยมีผู้ให้คำอธิบายไว้อย่างมากมายและแตกต่างกันออกไป สามารถสรุปได้ว่า การรับรู้ หมายถึง กระบวนการทางความคิดของแต่ละบุคคลที่มีการเลือกสรร การจัดระเบียบ และการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่สัมผัส เพื่อสร้างภาพในสมองให้เป็นภาพที่มีความหมายและมีความสอดคล้องกัน ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพที่แสดงออกของบุคคลนั้น อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า การที่บุคคลพยายามตีความและทำความเข้าใจสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง หรือความสัมพันธ์ใดความสัมพันธ์หนึ่งผ่านทางประสาทสัมผัส ได้แก่ การมองเห็นภาพทางตา การลิ้มรสทางปาก การดมกลิ่นทางจมูก การได้ยินเสียงทางหู การสัมผัสทางผิวหนังแล้วทำการตอบสนอง หรือแสดงพฤติกรรมไปอย่างเหมาะสม

ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้สามารถจำแนกได้ ดังนี้ (สถิติน วงศ์สุวรรณ, 2525 อ้างโดย พงษ์วิวัฒน์สิงห์มณี, 2544 และมธุรส สว่างบำรุง, 2542)

1) ลักษณะของบุคคล การที่บุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งใดก่อนหรือหลัง มากหรือน้อยอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1.1) ปัจจัยด้านกายภาพ เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ เป็นต้น ซึ่งมีผลทำให้การรับรู้แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงอวัยวะสัมผัสต่าง ๆ โดยพิจารณาว่าอวัยวะสัมผัสนั้นมีความผิดปกติหรือไม่ ถ้าผิดปกติ หรือหย่อนสมรรถภาพ เช่น หูตึง สายตาสั้น หรือยาว หรือเอียง ก็ย่อมทำให้การรับรู้ของบุคคลผิดไป

1.2) ปัจจัยด้านจิตวิทยา อาทิเช่น ความจำ ความพร้อม สติปัญญา การสังเกต ความสนใจ ความใส่ใจ ความตั้งใจ การเห็นคุณค่าของสิ่งเร้า เจตคติ ความคาดหวัง ทักษะ ค่านิยม ซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ของบุคคลที่มีอยู่เดิม

2) ลักษณะของสิ่งเร้า เป็นปัจจัยภายนอกที่ทำให้บุคคลเกิดความสนใจที่จะรับรู้ หรือทำให้การรับรู้ของบุคคลคลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เช่น ความใกล้ชิดกันของสิ่งเร้า ความคล้ายคลึงกันของสิ่งเร้า ความต่อเนื่องกันของสิ่งเร้า

Glendon *et al.* (2006) กล่าวว่า กระบวนการรับรู้และการตีความเป็นกระบวนการของความรู้สึกและเกิดขึ้นจากสิ่งเร้าต่าง ๆ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ การรับรู้ความ

เสียงของแต่ละบุคคลมีลักษณะที่แตกต่างกัน ซึ่งไม่ควรคาดหวังว่าแต่ละบุคคลนั้นจะมีการรับรู้ความเสียงในทิศทางเดียวกัน

2.6 แนวคิดว่าด้วยการเปิดรับข่าวสาร

ข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในกิจกรรมต่าง ๆ และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ มนุษย์จัดเป็นสัตว์สังคมที่ต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนข่าวสาร ความรู้ ความคิดเห็น และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมนุษย์เกิดความไม่แน่ใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทำให้มนุษย์เกิดความต้องการข่าวสาร และทำการเปิดรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เพื่อนำข่าวสารที่ได้รับนั้นมาใช้ประกอบกับความคิด และการตัดสินใจของตนเอง ทั้งนี้มนุษย์จะไม่รับข่าวสารทุกอย่างที่ผ่านเข้ามาสู่ตนเองทั้งหมด แต่จะเลือกเป็นผู้ใช้สื่อประเภทต่าง ๆ เอง และจะเลือกรับรู้เพียงบางส่วนของที่ตนเองคิดว่ามีประโยชน์ โดยขึ้นอยู่กับความพึงพอใจในการตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้ของตนเอง

Klapper (1960) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของการสื่อสารประการหนึ่ง คือ ผลของการสื่อสาร ซึ่งเกิดหลังจากการสื่อสารทุกครั้ง โดยมักจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้รับสาร ผลของการสื่อสารจะเป็นอย่างไรนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้รับสารเป็นสำคัญซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อผู้รับสารที่สำคัญประการหนึ่ง คือ กระบวนการเลือกสรร (selective process) ของมนุษย์ ซึ่งมนุษย์จะทำการเปิดรับสารจำแนกได้เป็น 2 ลักษณะ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) การเปิดรับสารจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนเป็นสื่อที่สามารถส่งข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสาร ทั้งที่เป็นบุคคลเดียว หรือกลุ่มบุคคลจำนวนมากและอยู่กันอย่างกระจัดกระจายได้ในเวลาอันรวดเร็ว อาทิเช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ เป็นการเพิ่มพูนความรู้ แพร่กระจายข่าวสาร ตลอดจนสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ไม่พึงปรารถนาได้ (เสถียร เขยประทับ, 2531) โดยผู้รับสารมักจะมี ความคาดหวังจากสื่อมวลชนว่า การบริโภคข่าวสารจากสื่อมวลชนจะช่วยตอบสนองความต้องการของเขาได้ โดยที่การเลือกบริโภคสื่อมวลชนนั้นขึ้นอยู่กับความต้องการ หรือแรงจูงใจของผู้รับสารเอง เพราะบุคคลแต่ละคนย่อมมีวัตถุประสงค์และความตั้งใจในการใช้ประโยชน์จากสื่อมวลชนที่แตกต่างกันไป ซึ่งขั้นตอนของการเปิดรับสารมีดังนี้

1.1) การเลือกรับ หรือเลือกใช้ (selective exposure) บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อและข่าวสารจากแหล่งสารต่าง ๆ ตามความต้องการของตนเอง ซึ่งโดยทั่วไปในการเปิดรับสื่อของผู้รับสื่อมักจะเลือกรับสิ่งที่สนับสนุนความคิดเดิมของตนเองเสมอ นอกจากนั้นการเลือกรับสื่อยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งศาสนา ประเพณี และวัฒนธรรมด้วย

1.2) การเลือกให้ความสนใจ (selective attention) นอกจากบุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อแล้ว บุคคลยังเลือกให้ความสนใจต่อสื่อที่สอดคล้อง หรือเข้ากันได้กับทัศนคติและความคิดดั้งเดิมของบุคคลนั้น ในขณะที่เดียวกันบุคคลจะพยายามหลีกเลี่ยงการรับสื่อที่ขัดแย้งกับทัศนคติ หรือความคิด

ดั้งเดิม เพราะจะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ อันก่อให้เกิดภาวะทั้งจิตใจที่ไม่สมดุล และเกิดความสับสนได้

1.3) การเลือกรับรู้และตีความหมาย (selective perception and selective interpretation) การที่บุคคลจะเลือกเปิดรับสื่อจากแหล่งใดแหล่งหนึ่ง มิได้ขึ้นอยู่กับตัวอักษร รูปภาพ หรือคำพูดเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ทักษะคิด ประสพการณ์ ความเชื่อ ความต้องการ สภาพอารมณ์ และแรงจูงใจของบุคคลในขณะนั้นด้วย

1.4) การเลือกจดจำ (selective retention) หลังจากที่บุคคลเลือกให้ความสนใจ หรือเลือกรับรู้และตีความสื่อไปในทิศทางที่สอดคล้องกับทัศนคติและความเชื่อของตนเองแล้ว บุคคลยังเลือกจดจำเนื้อหาสาระของสื่อในส่วนที่ต้องจำเข้าไว้เป็นประสพการณ์ ในขณะเดียวกันบุคคลมักจะลืมสื่อที่ไม่ตรงกับความสนใจของตนเอง ซึ่งเท่ากับเป็นการช่วยเสริมให้ทัศนคติ หรือความเชื่อเดิมของผู้รับสื่อมั่นคงยิ่งขึ้น

2) การเปิดรับข่าวสารจากสื่อบุคคล สื่อบุคคลเป็นตัวบุคคลที่นำพาข่าวสารจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลหนึ่ง หรือสองคนขึ้นไป โดยอาศัยการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่ง Rogers and Shoemaker (1971) ได้กล่าวว่า ในกรณีที่ต้องการให้บุคคลใด ๆ เกิดการยอมรับในสารที่เสนอออกไป หรือต้องการให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพที่สุด ควรใช้สื่อบุคคลเป็นผู้เผยแพร่ข่าวสาร ซึ่งสื่อบุคคลนี้จะมีประโยชน์มากในกรณีที่ผู้ส่งสารหวังผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทัศนคติที่ฝังรากลึก (เสถียร เขยประทับ, 2531) นอกจากนี้ยังเป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้รับสารมีความเข้าใจกระจ่างชัดและตัดสินใจรับสารได้อย่างมั่นใจมากขึ้น เสถียร เขยประทับ (2525) ได้จำแนกการสื่อสารระหว่างบุคคลเป็น 2 ประเภท คือ

2.1) การติดต่อโดยตรง เป็นการเผยแพร่ข่าวสารเพื่อสร้างความเข้าใจหรือโน้มน้าวใจกับบุคคลโดยตรง แต่มีข้อจำกัด คือ ต้องใช้สื่อบุคคลเป็นจำนวนมาก ทำให้เกิดการสิ้นเปลืองเวลา ค่าใช้จ่าย และแรงงานในการเผยแพร่ข่าวสาร

2.2) การติดต่อโดยกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อบุคคลส่วนรวม เมื่อกลุ่มมีความสนใจมุ่งไปในทิศทางใด บุคคลส่วนใหญ่ในกลุ่มก็จะมีทัศนคติในทิศทางนั้นด้วย

2.7 แนวคิดว่าด้วยการปรับตัว

ในชีวิตประจำวันบุคคลต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัต ทำให้บุคคลต้องปรับตัวให้ทันกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้มีชีวิตรอดและดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การปรับตัวเป็นธรรมชาติของบุคคล ชาร์ลส์ ดาร์วิน เป็นผู้ริเริ่มใช้คำว่า การปรับตัว ในทฤษฎีวิวัฒนาการเมื่อปี พ.ศ. 2502 โดยให้แนวคิดที่ว่า สิ่งมีชีวิตที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาวะแวดล้อมของโลกได้ จึงจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ภายใต้เงื่อนไขและบริบทที่เป็นอยู่

ซึ่งต่อมานักจิตวิทยาได้นำแนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมของมนุษย์ (นิภา นิธยานน, 2530 อ้างโดย สุณี สุวรรณพสุ, 2544)

เกษตรกรในปัจจุบันต้องปรับตัวโดยการจัดการกับทรัพยากรท้องถิ่นและทรัพยากรจากภายนอก และต้องลองผิดลองถูกกับกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้ข้อมูลมา เพื่อที่จะปรับให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของตนเอง ตลอดจนต้องเรียนรู้ที่จะจัดการกับสถาบัน/กลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นและสถาบันภายนอก เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลือในด้านเงินทุน หรือการสนับสนุนในด้านที่ตนเองต้องการ (จินต์ กล้าวิกรณ์, 2552) Bennett (1969) ได้กล่าวว่า เกษตรกรที่ประสบความสำเร็จในการปรับตัวควรมีลักษณะดังนี้

- (1) มีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
- (2) มีการลดต้นทุนการผลิต
- (3) มีปฏิสัมพันธ์กับเกษตรกรรายอื่นในการเปรียบเทียบผลผลิตและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างใกล้ชิด
- (4) หน่วยงานราชการมีการแนะนำความรู้และให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดจนควบคุมและดูแลการเช่าที่ดินของเกษตรกร

2.8 เทคนิคการวิเคราะห์สถิติเชิงคุณภาพ (Qualitative Statistic Techniques)

สำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองที่มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ หากใช้วิธีการกำลังสองน้อยที่สุด (Ordinary Least Square: OLS) จะไม่เหมาะสมและตัวประมาณค่าที่ได้ไม่มีคุณสมบัติที่ดีตามที่พึงประสงค์ ดังนั้น จึงควรใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (logistic regression analysis) ในการประมาณค่าแบบจำลองเพื่อแสดงความสัมพันธ์ตัวแปรทำนาย (Predictor Variables) หรือตัวแปรอิสระ (independent variables) กับความน่าจะเป็น (probability) ของการเกิดเหตุการณ์ตามลักษณะของตัวแปรเกณฑ์ (criterion variable) หรือตัวแปรตาม (dependent variable) (ไพฑูริย์, 2559)

การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกมีข้อสมมติเบื้องต้นดังนี้

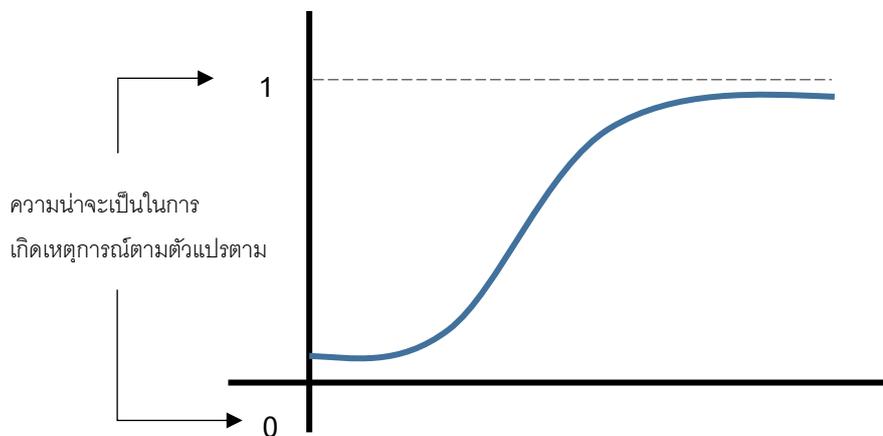
- 1) ตัวแปรทำนายหรือตัวแปรอิสระ เป็นตัวแปรที่ระดับข้อมูลอยู่ในระดับช่วง (interval scale) เป็นอย่างต่ำ กรณีข้อมูลเชิงกลุ่มให้แปลงข้อมูลเป็นตัวแปรหุ่น (dummy variable) ที่มีค่าเป็น 0 กับ 1 เท่านั้น
- 2) ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0 ($e=0$)

3) ตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันสูงจนก่อให้เกิดปัญหา multicollinearity โดยจะพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากมีค่ามากกว่า 0.65 ($r > 0.65$) ตามเกณฑ์ของ Burn & Grove หรือหากมีค่ามากกว่า 0.80 ($r > 0.80$) ตามเกณฑ์ของ Stevens

4) ขนาดตัวอย่าง (n) มากกว่าการวิเคราะห์การถดถอยแบบปกติ โดยใช้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 30 เท่าของจำนวนตัวแปรอิสระ

โดยสามารถแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ประเภทหลักตามลักษณะของตัวแปรตาม

1) ตัวแปรตามที่แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มย่อย (dichotomous variable) โดยจะมี 2 ค่า (0 และ 1) เช่น เกษตรกรชาวสวนยางไม่มีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($Y=0$) และเกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($Y=1$) โดยจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิ (binary logistic regression analysis) เมื่อตัวแปรตามมีค่าที่เป็นไปได้เพียง 2 ค่า ความสัมพันธ์กับตัวแปรอิสระจึงไม่อยู่ในรูปเชิงเส้น โดยจะมีความสัมพันธ์คล้ายรูปตัว S หรืออยู่ในรูปฟังก์ชันโลจิสติก (logistic function) ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 2.7 ฟังก์ชันโลจิสติก

กรณีที่มีตัวแปรอิสระมากกว่า 1 ตัว จะได้ฟังก์ชันการถดถอยโลจิสติก ดังนี้

$$\ln\left(\frac{\pi}{1-\pi}\right) = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p \quad (1)$$

โดยที่

π คือ ความน่าจะเป็นของการเกิดเหตุการณ์ $P(Y=1)$

$\ln\left(\frac{\pi}{1-\pi}\right)$ คือ ลอการิทึมธรรมชาติของอัตราส่วนระหว่างความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์

$P(Y=1)$ กับความน่าจะเป็นที่จะไม่เกิดเหตุการณ์ $P(Y=0)$ หรือ log of the odds

α คือ ค่าคงที่

$\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_p$ คือ ค่าพารามิเตอร์ของตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง p

X_1, X_2, \dots, X_p คือ ตัวแปรอิสระตัวที่ 1 ถึง p

เราสามารถแปลงสมการที่ (1) ให้กลับคืนเป็น odds($Y=1$) โดยใช้ฟังก์ชันเลขชี้กำลัง (exponential function) ได้ดังนี้

$$\text{odds}(Y = 1) = e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p} \quad (2)$$

เมื่อแปลงสมการที่ (2) ให้อยู่ในรูปความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ ($Y=1$) จะได้

$$P(Y = 1) = \frac{\text{odds}(Y = 1)}{1 + \text{odds}(Y = 1)} \quad (3)$$

$$P(Y = 1) = \frac{e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p}}{1 + e^{\alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \dots + \beta_p X_p}} \quad (4)$$

จากสมการข้างต้นจะเป็นได้ว่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามและตัวแปรอิสระไม่ได้อยู่ในรูปแบบเส้นตรง และตัวแปรตามจะเป็นอัตราส่วนหรือ odds ระหว่างความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์กับความน่าจะเป็นของการไม่เกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ซึ่งการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกนี้จะใช้เทคนิคการประมาณค่าพารามิเตอร์ด้วยวิธีวิธีการความควรจะเป็นสูงสุด (Maximum Likelihood Estimation: MLE) ซึ่งจะได้ค่าพารามิเตอร์ที่ต้องอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่ส่งผลต่อตัวแปรตามในรูปของอัตราส่วนความน่าจะเป็นในการเกิดเหตุการณ์เทียบกับไม่เกิดเหตุการณ์ ซึ่งอาจทำให้การอธิบายผลการวิเคราะห์ยุ่งยากกว่าปกติ จึงมีการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่มหน่วยสุดท้าย (marginal effect) ซึ่งนิยมใช้ในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระที่เปลี่ยนแปลงค่าไป 1 หน่วย โดยที่ตัวแปรอิสระอื่น ๆ คงที่ แล้วจะทำให้โอกาสในการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจ ($Y=1$) เปลี่ยนแปลงไปเท่าไร

2) ตัวแปรตามที่มีมากกว่า 2 กลุ่มย่อย และเรียงลำดับกัน (ordinal variables) หากมี 3 ค่า (1 2 และ 3) จะสามารถเรียงลำดับได้ว่า 3 มีความมากที่สุด รองลงมาคือ 2 และ 1 ตามลำดับ เช่น เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับน้อย ($Y=1$) เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการ

ประกอบอาชีพจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับปานกลาง ($Y=2$) และเกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก ($Y=3$) โดยจะใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเรียงลำดับ (ordered logistic regression analysis) โดยมีรายละเอียดดังนี้

แบบจำลองโลจิสติกเรียงลำดับเป็นแบบจำลองที่อยู่ในลักษณะการถดถอยแฝง (latent regression) (Xing, 2016) ซึ่งใช้ในการประมาณค่าแบบจำลองที่มีตัวแปรตามเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ และมีลักษณะที่เรียงลำดับ หากตัวแปรตามสามารถแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ตั้งแต่ 1 จนถึง 3 คือ ระดับการรับรู้ผลกระทบ/การปรับตัวด้านการผลิตในระดับตั้งแต่น้อย ปานกลาง และมาก สามารถแสดงแบบจำลองโลจิสติกเรียงลำดับ ดังนี้

$$y_i^* = x_i' \beta + u_i \quad (5)$$

โดยที่

y_i^* คือ ตัวแปรตามแบบเรียงลำดับ

X_i' คือ ตัวแปรอิสระ

β คือ ค่าพารามิเตอร์ที่ต้องการทราบค่า

u_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อน ที่มีการแจกแจงแบบโลจิสติก (logistic distribution)

ระดับความสำเร็จของผลลัพธ์จะเพิ่มขึ้นเมื่อ y_i^* มีค่ามากกว่า α (threshold) ค่าหนึ่ง ๆ ดังนี้

$$y_i \begin{cases} = 1 & \text{if } 0 < y_i^* \leq \alpha_1 \\ = 2 & \text{if } \alpha_1 < y_i^* \leq \alpha_2 \\ = 3 & \text{if } \alpha_2 < y_i^* \leq \alpha_3 \end{cases}$$

ความน่าจะเป็นที่จะเกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ในแต่ละระดับ j มีค่าดังนี้

$$\begin{aligned} \Pr[y_i = j] &= \Pr[\alpha_{j-1} < y_i^* \leq \alpha_j] \\ &= \Pr[\alpha_{j-1} - x_i' \beta + u_i \leq \alpha_j] \\ &= \Pr[\alpha_{j-1} - x_i' \beta < u_i \leq \alpha_j - x_i' \beta] \end{aligned}$$

ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองโลจิสติกเรียงลำดับจะใช้วิธีการความควรจะเป็นสูงสุดเช่นเดียวกับการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกทวิ ในการอธิบายค่าพารามิเตอร์จะพิจารณาจากผลกระทบส่วนเพิ่ม (marginal effect) ของตัวแปรอิสระต่อความน่าจะเป็นของทางเลือกที่ j เพื่อ

อธิบายถึงโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ เมื่อตัวแปรอิสระเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย โดยที่ตัวแปรอิสระอื่น ๆ คงที่ ซึ่งสามารถพิจารณาจากค่าผลกระทบบส่วนเพิ่มเติม (average marginal effect)

การพิจารณาว่าแบบจำลองที่ประมาณค่านั้นมีความเหมาะสมเพียงใด เมื่อประมาณค่าแบบจำลองแล้ว ผู้วิจัยจะพิจารณาเลือกแบบจำลองตามขั้นตอนต่อไปนี้

- 1) พิจารณาค่าความเป็นไปได้ (likelihood value) ซึ่งคำนวณจากค่า loglikelihood คุณด้วย -2 เพื่อต้องการให้มีการแจกแจงแบบไคสแควร์ (chi-square) หากค่า likelihood มีค่าต่ำ แสดงว่าแบบจำลองมีความเหมาะสมสูง
- 2) การทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-square: χ^2) ที่องศาความเป็นอิสระ (degree of freedom หรือ df.) เท่ากับจำนวนตัวแปรอิสระ โดยมีสมมติฐานในการทดสอบดังนี้

$$H_0 : \beta_1 = \beta_2 = \dots = \beta_p = 0$$

$$H_1 : \beta_i \neq 0 \quad ; i = 1, 2, \dots, p \quad \text{อย่างน้อย 1 ค่า}$$

หากปฏิเสธ H_0 แสดงว่าตัวแปรอิสระสามารถร่วมกันทำนายโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ที่สนใจได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

- 3) การพิจารณาเครื่องหมายของค่าพารามิเตอร์ที่ประมาณค่าได้ว่าสอดคล้องกับทฤษฎีหรือไม่
- 4) การทดสอบภาวะสารูปสนิทธิ (goodness of fit) เพื่อวัดความสามารถในการอธิบายตัวแปรตามจากตัวแปรอิสระต่าง ๆ โดยการพิจารณาจากค่า *Adjusted Pseudo R²*

$$Adjusted \ Pseudo \ R^2 = 1 - \frac{\ln L_{UR} - K}{\ln L_R}$$

โดยที่

$\ln L_{UR}$ คือค่า log likelihood ของแบบจำลองที่ทำการประมาณค่าซึ่งไม่ได้กำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ใด ๆ มีค่าเป็นศูนย์ (unrestricted model)

$\ln L_R$ คือค่า log likelihood ของแบบจำลองที่ถูกจำกัด (restricted model) ซึ่งกำหนดให้ค่าพารามิเตอร์ทุกตัวยกเว้นค่าคงที่มีค่าเป็นศูนย์

K คือจำนวนพารามิเตอร์ โดยค่าของ *Adjusted Pseudo R²* จะอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 หากมีค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีความสามารถในการอธิบายตัวแปรตามสูง

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกร

งานวิจัยหลายชิ้นได้ทำการศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพเกษตรกร ซึ่งบางชิ้นได้ขยายขอบเขตการศึกษาไปจนถึงการปรับตัวของเกษตรกรหลังจากที่ได้รับรู้ผลกระทบที่เกิดขึ้นแล้ว สำหรับพืชที่ใช้ในการวิจัยขึ้นอยู่กับพื้นที่ที่วิจัยนั้น ซึ่งมีทั้งยางพาราและพืชชนิดอื่น เนื่องจากพืชแต่ละชนิดสามารถปลูก หรือมีความเหมาะสมที่จะปลูกในสภาพภูมิอากาศและภูมิประเทศที่แตกต่างกันออกไป การรับรู้ผลกระทบแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ตามผลกระทบที่เกิดขึ้นกับเกษตรกร คือ ผลจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ และผลกระทบจากโครงการหรือนโยบายพิเศษของภาครัฐ นอกจากนี้งานวิจัยแต่ละชิ้นมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่แตกต่างกัน อาทิ การวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้นตรง (linear regression) การวิเคราะห์ความถดถอยโลจิสติก (logistic regression)

Asghar Bagheri (2010) ได้ทำการศึกษาการรับรู้ของเกษตรกรผู้ปลูกมันฝรั่งในประเทศอิรักจากการเข้าร่วมกิจกรรมแปลงเกษตรกรแบบยั่งยืน โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ แหล่งข้อมูลทางการเกษตร การเข้าร่วมแปลงเกษตรกร และระดับการศึกษา ส่วนปัจจัยที่ส่งผลเชิงลบต่อการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ และประสบการณ์การทำเกษตรกรรม

Charles A.O. Midega (2012) ได้ทำการศึกษาประเมินความรู้ของเกษตรกรในประเทศกัมพูชาและการรับรู้เกี่ยวกับศัตรูพืชของต้นสำลี รวมถึงศึกษาการจัดการกับศัตรูพืช ตลอดจนความท้าทายของการจัดการกับศัตรูพืชและโอกาสในการแทรกแซง เพื่อระบุวิธีการจัดการกับศัตรูพืชแบบบูรณาการและมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลการวิเคราะห์การถดถอยโพรบิทเชิงลำดับพบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อระดับความรู้ ได้แก่ เพศ การศึกษาขั้นพื้นฐาน การศึกษาระดับมัธยม การศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ประสบการณ์การทำงาน ลอการิทึมของรายได้ และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

Naresh Chandra Saha และ Diptimayee Mishra (2013) ได้ทำการศึกษาการรับรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศของเกษตรกร ผลการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกพบว่า รายได้ การเข้าถึงชลประทาน การเข้าถึงแหล่งเงินทุน และขนาดของการถือครองที่ดิน ส่งผลเชิงบวกต่อการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนการใช้แรงงานในครอบครัวเป็นตัวแปรเดียวที่ส่งผลเชิงลบต่อการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Pham Thi Thuyen *et al.* (2014) ได้ทำการศึกษาการรับรู้และการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟในประเทศเวียดนามจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ตัวแปรที่ส่งผลต่อการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษา ประสบการณ์การปลูกกาแฟ ขนาดของฟาร์ม รายได้จากกาแฟ รายได้อื่นที่ไม่ใช่จากกาแฟ การเข้าถึงเงินทุน การเข้าถึงข้อมูลการเปลี่ยนแปลงสภาพอากาศ การเข้าถึงการบริการเสริม และการมีตัวเลือกด้านชลประทาน

P.H.M.U. Herath and Hiroyuki Takeya (2002) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของเกษตรกรชาวสวนยางพาราในการยอมรับการปลูกพืชร่วมยางพาราในช่วงก่อนเปิดกรีต โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก ซึ่งพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการยอมรับการปลูกพืชร่วมยางพารา ได้แก่ จำนวนครั้งในการเยี่ยมชมเยี่ยมนของเจ้าหน้าที่ รายได้จากนอกภาคเกษตรกรรม ทักษะคิดของเกษตรกร ประสบการณ์การทำเกษตรกรรมอื่น ๆ การเป็นเจ้าของที่ดินในการทำสวนยางพารา และระดับการศึกษา

SOVANN AUN *et al.* (2010) ได้ทำการวัดระดับความตระหนักของเกษตรกรชาวสวนยางในการใช้เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการตัดยางพาราและการรับรู้เทคโนโลยียางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง การวัดความตระหนักในเทคโนโลยีการตัดยางพาราใช้วิธีการลงคะแนนเสียง การวิเคราะห์ค่าความถี่และค่าร้อยละ ส่วนการวัดการรับรู้เทคโนโลยียางพาราใช้วิธีการจัดอันดับ และการทดสอบความแปรปรวนแบบจำแนกทางเดียว

Abul Hasnat Md. Amir Faisal *et al.* (2014) ได้ทำการศึกษาการรับรู้ความแห้งแล้งของเกษตรกรและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับการประกอบอาชีพของชุมชน รวมทั้งงานของ Nathitakarn Pinthukas (2015) ที่ทำการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และการปรับตัวเพื่อปลูกฝักปลอดสารพิษโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ ซึ่งพบว่า ตัวแปรที่ส่งผลเชิงลบต่อการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ อายุ และจำนวนครั้งในการเยี่ยมชมเยี่ยมนของเจ้าหน้าที่ ส่วนตัวแปรที่ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษา จำนวนแรงงานครัวเรือน และรายได้ภาคเกษตรสำหรับตัวแปรที่ส่งผลเชิงลบต่อการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ประสบการณ์การปลูกฝักและแหล่งน้ำธรรมชาติ และตัวแปรที่ส่งผลเชิงบวกต่อการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การศึกษา และเครือข่ายเกษตรกร

บทที่ 3 วิธีวิจัย

ในบทนี้เป็นการนำเสนอวิธีวิจัย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับใช้วิเคราะห์ อันจะนำไปสู่การตอบ
โจทย์วิจัยที่กำหนดไว้ โดยประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล และ 2) วิธี
วิเคราะห์ข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ข้อมูลและวิธีการรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) ข้อมูลทุติยภูมิ และ 2) ข้อมูลปฐมภูมิ ซึ่งมี
รายละเอียดดังนี้

3.1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ เป็นการรวบรวมข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ อาทิ กรมพัฒนาชุมชน กรม
พัฒนาที่ดิน กรมโยธาธิการและผังเมือง การยางแห่งประเทศไทย สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร
สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา สำนักงานตลาดกลางยางพาราหาดใหญ่ สำนักงานกองทุนสงเคราะห์
การทำสวนยางสงขลา เขต 1 สถาบันวิจัยสารสนเทศภูมิศาสตร์ภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
ตลาดกลางยางพาราอำเภอหาดใหญ่ กรมศุลกากร สถาบันวิจัยยาง กรมวิชาการเกษตร สถาบัน
ระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การนิคม
อุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ได้จัดทำและเผยแพร่ไว้ในหลากหลายรูปแบบ อาทิ หนังสือ วารสาร
รายงานวิจัย และเว็บไซต์ ข้อมูลที่ได้ทำการรวบรวมประกอบด้วย ข้อมูลลักษณะทางสังคมและ
เศรษฐกิจของพื้นที่วิจัย เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา เศรษฐกิจยางพาราไทย ห่วงโซ่อุปทานและ
ระบบโลจิสติกส์ยางพาราไทยและต่างประเทศ

3.1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ เป็นข้อมูลที่รวบรวมจากภาคสนามกับครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยาง
และตัวแทนของโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในพื้นที่วิจัย ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

3.1.2.1 พื้นที่วิจัย การวิจัยครั้งนี้ใช้จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่วิจัย ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง
(purposive selection) เนื่องจากในจังหวัดสงขลามีความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานผลิตภัณฑ์
ยางพาราทั้งระดับต้นน้ำ ได้แก่ เกษตรกรชาวสวนยางและโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราทั้ง
ระดับกลางน้ำและปลายน้ำ อีกทั้งจังหวัดสงขลายังมีพื้นที่ติดต่อกับประเทศมาเลเซีย รวมทั้งเป็นที่ตั้ง
ของด่านศุลกากรสะเดาและด่านศุลกากรปาดังเบซาร์ ซึ่งถูกจัดตั้งเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในการ
รองรับการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.1.2.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (key informants)
จำนวน 12 ราย ซึ่งเป็นผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งในหน่วยงานภาครัฐและเอกชน (ภาคผนวกที่ 1) ประกอบด้วย
เจ้าหน้าที่การยางแห่งประเทศไทย เจ้าหน้าที่ตลาดกลางยางพาราจังหวัดสงขลา เจ้าหน้าที่ธนาคาร

เพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้แทนจากโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา ได้แก่ 1) บริษัท ไทยฮั้วยางพารา จำกัด 2) บริษัท ศรีตรังแอมโกลอินดัสทรี จำกัด (มหาชน) 3) บริษัท ท็อปโกลฟ เทคโนโลยี (ประเทศไทย) จำกัด และ 4) บริษัท สยามเซมเพอร์เมต จำกัด

ในการสัมภาษณ์เชิงลึกใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (ภาคผนวกที่ 2) โดยมีแนวคำถามโดยสังเขปเกี่ยวกับโซ่อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลา ณ ปัจจุบัน การคาดการณ์ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพาราอันเนื่องมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา และข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจยางพาราของไทยและจังหวัดสงขลา

3.1.2.3 การสัมภาษณ์รายบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรชาวสวนยางจำนวน 400 ราย ซึ่งคำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane (1967) ณ ระดับนัยสำคัญที่ 0.05 เกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนทั้งหมด 89,795 ครัวเรือน ที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลาในปี พ.ศ. 2558 การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน โดยเริ่มจากการเลือกพื้นที่ทำการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 8 อำเภอของจังหวัดสงขลา ได้แก่ จะนะ นาทวี เทพา สะบ้าย้อย รัตภูมิ สะเดา หาดใหญ่ และควนเนียง ซึ่งมีครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางคิดเป็นร้อยละ 84.25 ของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางทั้งหมดในจังหวัดสงขลา จากนั้นได้ทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามจำนวนอำเภอที่เลือกไว้ ในแต่ละอำเภอได้ใช้วิธีการสุ่มแบบเป็นระบบ เนื่องจากรายชื่อเกษตรกรชาวสวนยางในทะเบียนมีการจัดลำดับอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดขนาดตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามสัดส่วนของครัวเรือนเกษตรกรชาวสวนยางในอำเภอนั้น ดังมีรายละเอียดแสดงในตารางที่ 3.1

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (ภาคผนวกที่ 3) ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน¹ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence หรือ IOC) ในแต่ละข้อคำถามมากกว่า 0.60 นอกจากนี้ยังได้ทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient หรือ α -coefficient) ในส่วนของข้อคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (ยูทซ์ ไกยวรรณ, 2558) โดยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับเกษตรกรชาวสวนยางที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ราย ซึ่งได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคในระดับที่ยอมรับได้ คือ ค่าที่มากกว่า 0.70

¹ ประกอบด้วย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.อารี วิบูลย์พงษ์ ศาสตราจารย์ ดร.บัญชา สุขสมบุญ และ ดร.กันยา อัครอารีย์

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและตัวอย่างเกษตรกรชาวสวนยางจำแนกตามอำเภอ

ลำดับที่	อำเภอ	ประชากรเกษตรกรชาวสวนยาง (ครัวเรือน)	ตัวอย่างเกษตรกรชาวสวนยาง (ครัวเรือน)
1	หาดใหญ่	11,580	61
2	เทพา	11,176	59
3	นาทวี	10,935	58
4	สะเดา	10,543	56
5	รัตภูมิ	9,532	50
6	สะบ้าย้อย	8,519	45
7	จะนะ	8,336	44
8	ควนเนียง	5,034	27
รวม		89,795	400

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: จังหวัดสงขลาแบ่งการปกครองออกเป็น 16 อำเภอ มีเกษตรกรชาวสวนยางที่ขึ้นทะเบียนทั้งสิ้น 179,590 ครัวเรือน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558)

3.2 วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีวิเคราะห์ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้ ประกอบด้วย วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ และวิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 การวิเคราะห์เนื้อหา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลหลัก ในประเด็น 1) ใ้อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลา และ 2) การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

3.2.2 การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากการสัมภาษณ์เกษตรกรชาวสวนยางจำนวน 400 ราย โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.2.3 การวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยนำเครื่องมือทางเศรษฐมิติมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลองดังต่อไปนี้

3.2.3.1 การวิเคราะห์แบบจำลองการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก โดยมีตัวแปรตาม 2 ค่า ประกอบด้วย เกษตรกรชาวสวนยางไม่รับรู้ผลกระทบ ($Y = 0$) และเกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบ ($Y = 1$)

3.2.3.2 การวิเคราะห์แบบจำลองระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเชิงลำดับ (ordered logistic

regression analysis) โดยมีตัวแปรตาม 3 ค่า ประกอบด้วย เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบในระดับน้อย ($Y = 1$) เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบในระดับปานกลาง ($Y = 2$) และ เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบในระดับมาก ($Y = 3$)

3.2.3.3 การวิเคราะห์แบบจำลองระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนด้วยการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติกเชิงลำดับ โดยมีตัวแปรตาม 3 ค่า ประกอบด้วย เกษตรกรมีการปรับตัวในระดับน้อย ($Y = 1$) เกษตรกรมีการปรับตัวในระดับปานกลาง ($Y = 2$) และเกษตรกรมีการปรับตัวในระดับมาก ($Y = 3$)

สำหรับตัวแปรอิสระที่คาดว่าจะส่งผลต่อตัวแปรตามในแบบจำลองทั้งสามข้างต้นดังแสดงในตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 ตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิเคราะห์แบบจำลอง

ตัวแปร	คำอธิบาย
GEN	เพศ (0: ชาย 1: หญิง)
AGE	อายุ (ปี)
EDU	จำนวนปีที่ได้รับการศึกษา (ปี)
MEM_H	จำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน รวมเกษตรกรผู้ให้สัมภาษณ์ (คน)
LAB_H	จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)
LAB_E	ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนในการทำสวนยางพารา (0: เพียงพอ 1: ไม่เพียงพอ)
DEP	ภาระหนี้สิน (0: ไม่มี 1: มี)
FUN	ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตหรือจัดการสวนยางพารา (1: มากที่สุด 2: มาก 3: ปานกลาง 4: น้อย 5: น้อยที่สุด)
EXP	ประสบการณ์การทำสวนยางพารา (ปี)
ANC	การประกอบอาชีพทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ (0: ไม่ใช่ 1: ใช่)
RLO	พื้นที่ปลูกยางพาราเริ่มแรก (ไร่)
RLC	พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน (ไร่)
SAT	ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา (1: น้อย 2: ปานกลาง 3: มาก)
HLA_E	ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา (0: ไม่เพียงพอ 1: เพียงพอ)
ICP	การปลูกพืชร่วมยาง (0: มี 1: ไม่มี)
ANI	การเลี้ยงสัตว์หรือสัตว์น้ำในสวนยางพารา (0: มี 1: ไม่มี)
INF	ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (1: น้อยที่สุด 2: น้อย 3: ปานกลาง 4: มาก 5: มากที่สุด)
SEM	การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา (0: ไม่มี 1: มี)

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

ตัวแปร	คำอธิบาย
ADV	การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ (0: ไม่ได้รับ 1: ได้รับ)
HEL	การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา (0: ไม่มี 1: มี)
SUP	การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการทำสวนยางพารา (0: ไม่ได้รับ 1: ได้รับ)
RIN	รายได้จากการทำสวนยางพารา (บาท/ปี)
PER_S	ระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (คะแนน)

บทที่ 4

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ในบทนี้เป็นการนำเสนอผลการวิจัยและการอภิปรายผลใน 4 หัวข้อ คือ 1) ความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลา 2) การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 3) การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 4) ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

4.1 ความเชื่อมโยงของโซ่อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลา

โซ่อุปทานต้นน้ำของยางพาราในจังหวัดสงขลาเริ่มต้นจากเกษตรกรชาวสวนยาง โดยในปี พ.ศ. 2558 จังหวัดสงขลามีเกษตรกรชาวสวนยางที่ขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา จำนวน 89,795 ครัวเรือน ซึ่งอยู่ในอำเภอหาดใหญ่มากที่สุด จำนวน 11,580 ครัวเรือน อำเภอที่มีพื้นที่กรีดยางพารามากที่สุด คือ อำเภอสะเดา จำนวน 384,531 ไร่ และมีปริมาณผลผลิตยางพารามากถึง 489,114 ตัน โดยเฉพาะผลผลิตในรูปน้ำยางสด ซึ่งถือเป็นวัตถุดิบที่มีความสำคัญในส่วนโซ่อุปทานต้นน้ำ จึงเห็นได้ว่า ในจังหวัดสงขลามีอุตสาหกรรมยางพารากลางน้ำและปลายน้ำเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบว่า บริษัทแปรรูปยางพาราบางแห่งในพื้นที่ โดยเฉพาะบริษัทแปรรูปยางพาราขนาดใหญ่มีสวนยางพาราเป็นของตนเอง เพื่อป้อนวัตถุดิบนั้นคือ น้ำยางสด ที่ผลิตได้เข้าสู่โรงงานแปรรูปโดยตรง แต่จำนวนผลผลิตไม่มากนัก เนื่องจากมีวัตถุดิบที่เพียงพอจากจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียง

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ขายผลผลิตในรูปน้ำยางสดแก่พ่อค้าคนกลางในพื้นที่ ซึ่งพ่อค้าคนกลางรายย่อยบางรายมีการบริการขนส่งน้ำยางสดจากสวนยางพาราไปยังแหล่งรับซื้อ ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางบางรายมีการขายน้ำยางสดให้แก่กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่ หรือสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งพ่อค้าคนกลางรายย่อยจะนำน้ำยางสดไปขายต่อให้กับพ่อค้าคนกลางรายใหญ่ หรือทำน้ำยาง ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลปริก อำเภอสะเดา พื้นที่อำเภอจะนะ และพื้นที่ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ สำหรับสหกรณ์กองทุนสวนยางจะดำเนินการแปรรูปน้ำยางสดเป็นยางแผ่นดิบและยางแผ่นรมควันชั้น 3 (RSS3) เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งสหกรณ์จะนำผลผลิตที่ได้ขายให้กับโรงงานแปรรูปยางพาราโดยตรง หรือนำไปประมวลผ่านตลาดกลางยางพาราสงขลา

เกษตรกรชาวสวนยางบางรายมีการนำน้ำยางสดไปแปรรูปขึ้นพื้นฐานเป็นยางแผ่นดิบ ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางในกลุ่มนี้มักเป็นเจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่ ซึ่งมีแรงงานเพียงพอในการ

แปรรูปน้ำยางสดเป็นยางแผ่นดิบ ซึ่งยางแผ่นดิบที่ผลิตได้นั้น เกษตรกรชาวสวนยางจะรวบรวมไว้ให้มีปริมาณมากในระดับหนึ่งก่อนที่จะส่งไปขาย ประมาณ 1 สัปดาห์ เพื่อให้ปริมาณยางแผ่นดิบที่ขายได้คุ้มค่างับค่าขนส่งและค่าดำเนินการอื่น ๆ ที่เสียไป ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยจะขายผลผลิตในรูปน้ำยางสด เนื่องจากได้รับเงินสดภายในวันที่มีการขายผลผลิต ซึ่งสามารถนำเงินไปใช้จ่ายได้ในทันที และยังมีเวลาว่างที่สามารถใช้ประกอบอาชีพอื่น ทำกิจกรรมอื่น หรือพักผ่อนได้ อีกทั้งส่วนต่างระหว่างราคาน้ำยางสดและราคายางแผ่นดิบค่อนข้างน้อย จึงไม่จูงใจให้เกษตรกรชาวสวนยางนำน้ำยางสดไปแปรรูปเป็นยางแผ่นดิบ นอกจากนี้เกษตรกรชาวสวนยางได้มีการขายยางก้อนถ้วย เศษยางหรือขี้ยาง ซึ่งเป็นผลผลิตพลอยได้ แต่ราคาที่ยางได้นั้นต่ำกว่าราคาน้ำยางสดและราคายางแผ่นดิบ

ผลผลิตยางพาราที่พ่อค้าคนกลางระดับหมู่บ้านและระดับอำเภอ กลุ่มเกษตรกร สหกรณ์ การเกษตร ตลาดกลางยางพารารวบรวมได้ จะถูกนำเข้าสู่โซ่อุปทานกลางน้ำ ซึ่งเป็นโรงงานแปรรูปขั้นต้น โดยโรงงานจะทำการแปรรูปผลผลิตยางพาราจากโซ่อุปทานต้นน้ำ ทั้งน้ำยางสด ยางแผ่นดิบ ยางแผ่นรมควัน และเศษยาง เป็นผลผลิตยางพาราแปรรูป ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ น้ำยางข้น ยางแผ่นรมควันอัดก้อน ยางแท่ง STR และยางชนิดอื่น อาทิ ยางเครป ยางสกีม ยางคอมปาวด์ หรือยางผสม ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารากลางน้ำในจังหวัดสงขลามีทั้งผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดใหญ่ โดยผู้ประกอบการขนาดกลางจะทำการผลิตสินค้าขั้นกลางสำหรับใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตของอุตสาหกรรมยางพาราปลายน้ำ เช่น น้ำยางข้น ยางแท่ง STR ยางแผ่นรมควันอัดก้อน ยางคอมปาวด์ ส่วนผู้ประกอบการขนาดใหญ่จะทำการผลิตสินค้าขั้นกลางเพื่อขาย และนำไปใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราสำหรับอุตสาหกรรมยางพาราปลายน้ำของตนเอง

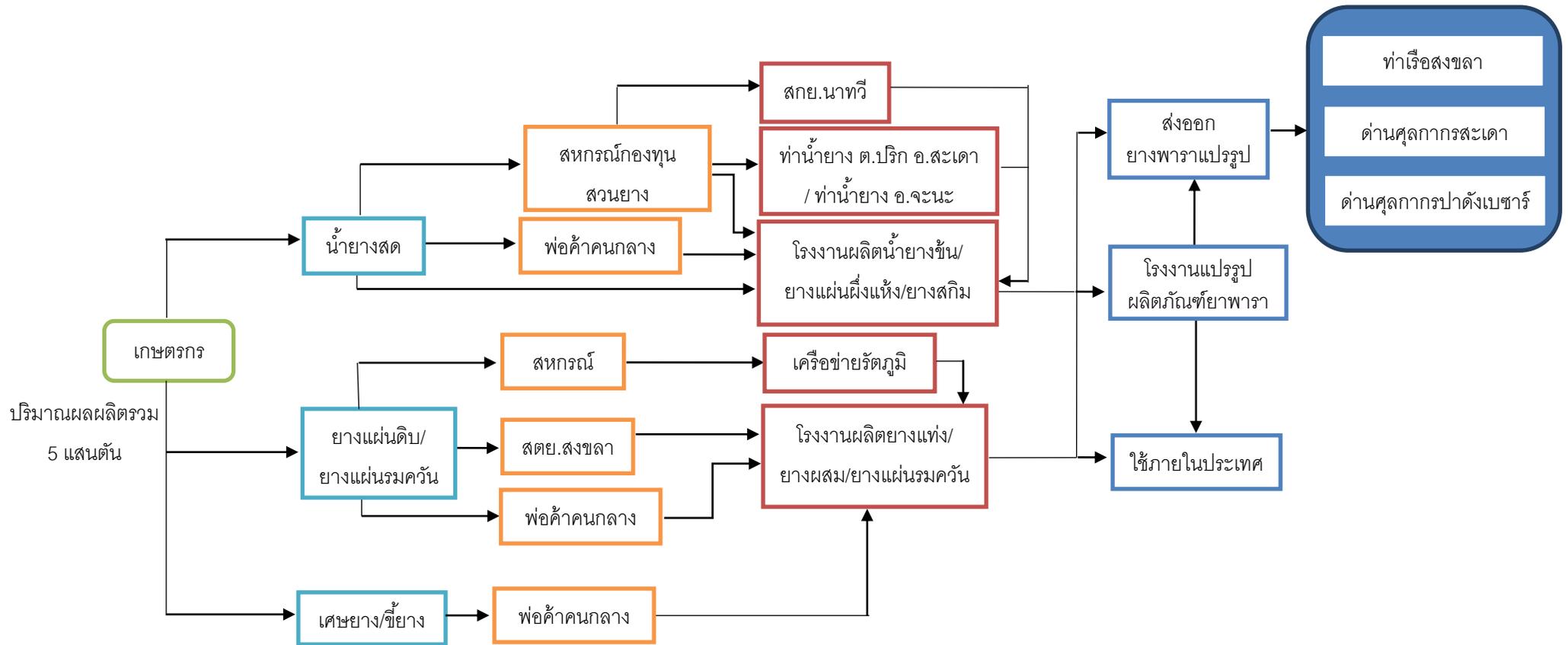
สำหรับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศมาเลเซีย ที่เข้ามาลงทุนตั้งโรงงานแปรรูปยางพาราขั้นต้น เพื่อขายผลผลิตยางพาราแปรรูปให้กับอุตสาหกรรมยางพาราปลายน้ำของบริษัทในเครือและบริษัทอื่น ซึ่งการลงทุนจะได้รับสิทธิประโยชน์จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (The Board of Investment of Thailand หรือ BOI) ตัวอย่างเช่น โรงงานน้ำยางข้นของมาเลเซียที่ตั้งอยู่ในพื้นที่อำเภอนาทวีและอำเภอสะเดา ซึ่งมาเลเซียเป็นประเทศที่ส่งออกถุงมือยางและถุงมือทางการแพทย์เป็นอันดับหนึ่งของโลก รวมทั้งรัฐบาลมาเลเซียได้ให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมถุงมือยาง โดยจัดตั้งสถาบันวิจัยเทคโนโลยีเกี่ยวกับถุงมือยาง เพื่อพัฒนานวัตกรรมในการผลิตถุงมือยางอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศมาเลเซียมีความต้องการน้ำยางข้นเพื่อใช้ผลิตถุงมือเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีบริษัทจากต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่นที่มีการรวบรวมยางแผ่นดิบเพื่อนำไปแปรรูปเป็นยางแท่ง STR และส่งต่อไปเป็นวัตถุดิบสำหรับการผลิตล้อยาง

ผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ผลิตได้แบ่งเป็น 2 ประเภทจำแนกตามชนิดของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต ดังนี้

1) ผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ใช้น้ำยางข้นเป็นวัตถุดิบในการผลิต ได้แก่ ถุงมือยาง ถุงยางอนามัย สายสวน สายน้ำเกลือ ถุงน้ำแข็ง ถุงน้ำร้อน หัวนมเลี้ยงทารก ท่อยาง เส้นด้าย ยางยืด กาว ลูกโป่ง ที่นอนฟองน้ำ อุปกรณ์ทางการแพทย์ พื้นรองเท้า ยางรัดของ จุกขวดพลาสติกยา และผ้าก๊อช ซึ่งร้อยละ 90 จะส่งออกไปขายยังต่างประเทศ เช่น จีน สหรัฐอเมริกา มาเลเซีย และอินโดนีเซีย

2) ผลิตภัณฑ์ยางพาราที่ใช้ยางแห้งเป็นวัตถุดิบในการผลิต ยางแห้งที่กล่าวถึง คือ ยางแผ่นรมควัน ยางแท่ง และยางชนิดอื่น ซึ่งจะนำไปผลิตผลิตภัณฑ์ยานพาหนะและชิ้นส่วนยางอุตสาหกรรม อาทิ ยางล้อยานยนต์ ยางล้อตัน ยางไน ยางล้อดอก สายพานลำเลียง หลอด ท่อยาง ยางรัดของ พื้นรองเท้า ผลิตภัณฑ์กีฬา ประเก็นยาง และของเล่น ซึ่งร้อยละ 55 จะขายภายในประเทศ ส่วนที่เหลือจะส่งออกไปขายยังต่างประเทศ

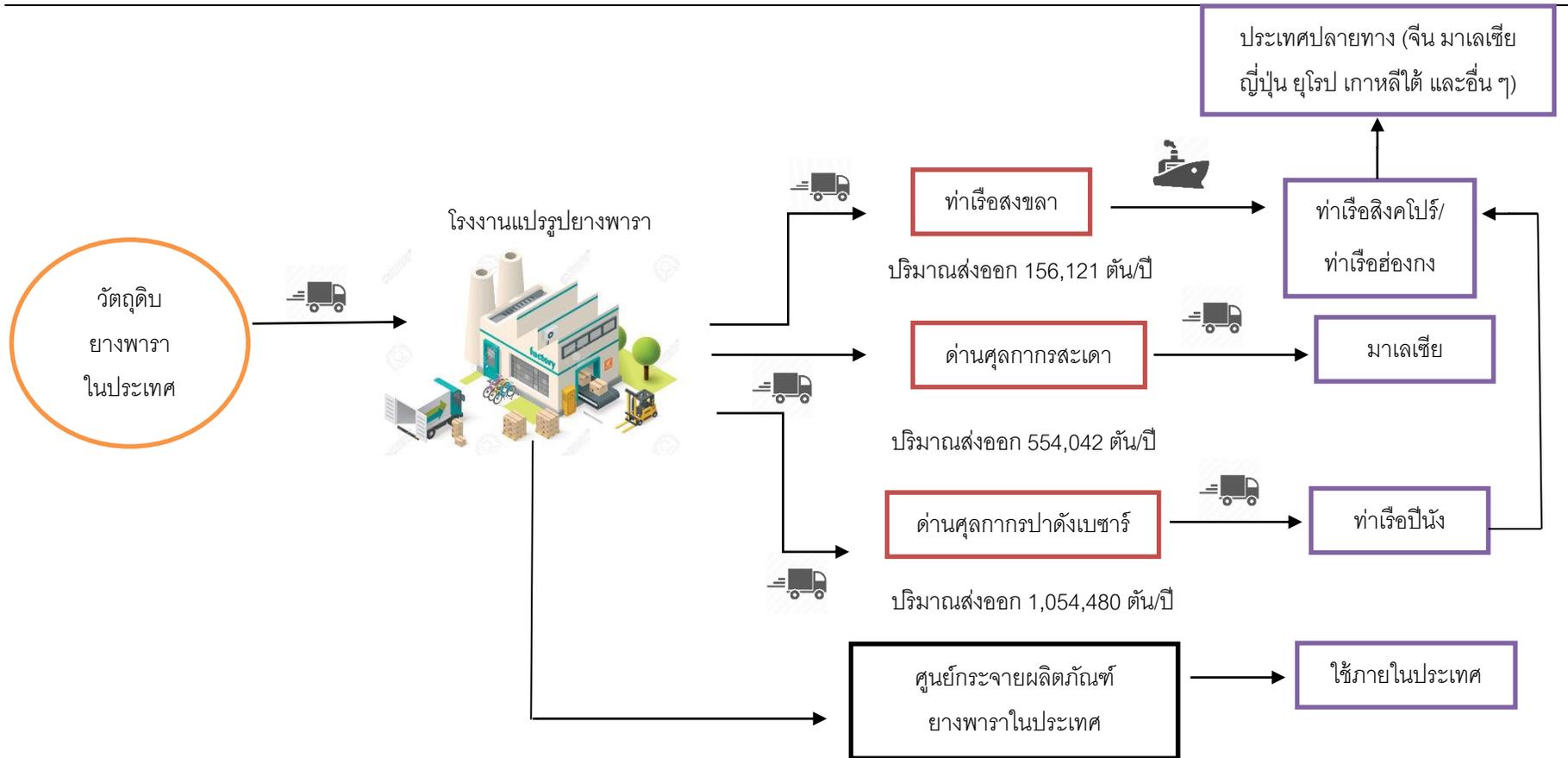
บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ภาพที่ 4.1 ใช้อุปทานยางพาราในจังหวัดสงขลา

หมายเหตุ: สตย. สงขลา คือ สำนักงานตลาดกลางยางพาราจังหวัดสงขลา

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ภาพที่ 4.2 ระบบโลจิสติกส์ของผลิตภัณฑ์ยางพาราในจังหวัดสงขลา

4.2 การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารามีการรับรู้ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนค่อนข้างน้อย อันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

1) ประเทศไทยมีการส่งออกยางพารามากเป็นอันดับหนึ่งของโลก แสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบในการแข่งขันมากกว่าประเทศอื่นในอาเซียน โดยเฉพาะการผลิตยางพารา ซึ่งเห็นได้จากผลผลิตต่อไร่ เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางในภาคใต้มีการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ จึงมีองค์ความรู้ในการจัดการสวนยางพารา รวมทั้งได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานภาครัฐ เช่น การยางแห่งประเทศไทยในส่วนของสำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง สถาบันวิจัยยาง และสหกรณ์กองทุนสวนยาง อีกทั้งอุตสาหกรรมยางพาราเป็นธุรกิจที่มีการติดต่อซื้อขายในระดับโลกมาเป็นระยะเวลาช้านาน ดังนั้น ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจึงคาดการณ์ว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยไม่น่าจะส่งผลกระทบในทางลบต่ออุตสาหกรรมยางพารามาก อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราในพื้นที่ได้มีการปรับตัวมาโดยตลอด โดยเฉพาะการติดต่อเพื่อทำการซื้อขายในตลาดใหม่ ๆ

2) ยางพาราเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีการควบคุมโดยพระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นพืชเศรษฐกิจเดียวที่มีการคุ้มครองทั้งระบบ โดย พ.ร.บ. นี้จะควบคุมดูแลทั้งระบบที่เกี่ยวข้องกับยางพารา ตั้งแต่ผู้ผลิตพันธุ์ยางพารา ผู้ทำสวนยางพารา (เกษตรกรชาวสวนยาง) ผู้ค้ายางพารา (พ่อค้าคนกลาง) โรงงานยางพารา (ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารา) การควบคุมมาตรฐานยางพารา การนำเข้ายางพารามาใช้ภายในประเทศ หรือการส่งออกยางพาราไปขายต่างประเทศ จะต้องได้รับการอนุญาตเสียก่อน และหากไม่ปฏิบัติตามจะได้รับโทษทั้งจำและปรับ ดังนั้น เมื่อประเทศไทยเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแล้ว การนำเข้ายางพาราจากประเทศสมาชิก หรือการส่งออกยางพารายังคงมี พ.ร.บ. ฉบับนี้ควบคุมดูแลอยู่ ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจึงมองว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยส่งผลกระทบในทางลบค่อนข้างน้อยต่ออุตสาหกรรมยางพารา

3) ความไม่ชัดเจนของการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นรูปธรรม กล่าวคือ แม้ว่าประเทศไทยและประเทศสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ จะเข้าสู่การเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนกว่า 1 ปีแล้ว แต่การดำเนินงานตามแผนยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าที่ควร ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจึงรับรู้ว่ามีผลกระทบในทางลบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนยังไม่น่าจะเกิดขึ้น แต่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารากลับมองถึงผลดีของการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย นั่นคือ การเคลื่อนย้ายแรงงานสามารถดำเนินการได้อย่างสะดวกและรวดเร็วมากขึ้น ซึ่งอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลามีความต้องการแรงงานจากประเทศเพื่อนบ้านในกิจกรรม

การผลิตเป็นจำนวนมาก อันมีสาเหตุหลักมาจากแรงงานมีจำนวนไม่เพียงพอ เพราะประชากรในพื้นที่ไม่ต้องการประกอบอาชีพที่มีความเสี่ยงจากสารเคมี โดยเฉพาะโรงงานผลิตน้ำยางชั้นที่มีการใช้สารเคมีผสม (แอมโมเนีย)

4) ตลาดยางพารา (ยางแผ่นดิบ) มีลักษณะใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ กล่าวคือ ในตลาดกลางยางพาราจะมีผู้ขาย ซึ่งเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยาง หรือกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง หรือพ่อค้าคนกลางรายใหญ่ที่รวบรวมยางแผ่นดิบจากเกษตรกรชาวสวนยาง แล้วนำมาเสนอขายในตลาด และมีผู้ซื้อที่ต้องการผลผลิตดังกล่าวเป็นผู้ประมูล โดยผู้ประมูลที่เสนอราคาสูงสุดจะเป็นผู้ชนะการประมูล ทั้งนี้หากผู้ขายไม่พอใจในราคาประมูล ผู้ขายสามารถตัดสินใจที่จะไม่ขาย แล้วนำกลับไปจากตลาดกลาง หรือฝากไว้เพื่อรอประมูลในวันถัดไปได้ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ราคาที่เกิดจากการประมูลเป็นราคาคุณภาพ ณ ช่วงเวลาที่มีการตกลงซื้อขายกันระหว่างผู้ขายและผู้ซื้อ

5) อุปสงค์ยางพาราของประเทศจีนเป็นปัจจัยหลักในการกำหนดราคาของยางพาราในประเทศไทย เนื่องจากประเทศจีนเป็นตลาดที่ใหญ่ที่สุดในการส่งออกผลผลิตยางพารา โดยเฉพาะยางคอมปาวด์ หรือยางผสม ในช่วงที่ผ่านมารัฐบาลจีนได้มีการกำหนดมาตรฐานยางคอมปาวด์ใหม่ โดยการเพิ่มสัดส่วนของการใช้ยางพาราเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 12 ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ผลิตยางคอมปาวด์ไทยที่ เนื่องจากผู้ประกอบการยางคอมปาวด์ต้องมีการปรับเปลี่ยนเครื่องจักร ทำให้ผู้ประกอบการยางคอมปาวด์ของไทยยังขาดความพร้อมในการผลิตยางคอมปาวด์ตามมาตรฐานใหม่ของประเทศจีน เป็นไปได้ว่า อาจเป็นการกีดกันทางการค้าจากประเทศผู้นำเข้ารายใหญ่ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราแล้ว ยังส่งผลกระทบต่อเกษตรกรชาวสวนยางอีกด้วย

แม้ว่าผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลามีการรับรู้ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด แต่ผู้ประกอบการได้มีการปรับตัวมาก่อนหน้านี้ต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ทั้งผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราขนาดกลางและขนาดใหญ่ เนื่องจากประเทศไทยมีการส่งออกยางพารามาเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความเชี่ยวชาญในการผลิตและการตลาด เห็นได้จากการจัดตั้งสมาคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง สมาคมยางพาราไทย สมาคมน้ำยางชั้นไทย เป็นต้น ซึ่งเป็นการรวมตัวของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลาและภาคใต้ อีกทั้งต้องยอมรับว่า อุตสาหกรรมยางพารา ซึ่งเป็นภาคเอกชนมีความแข็งแกร่งในการดำเนินธุรกิจ และผู้ประกอบการเห็นว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนถือเป็นโอกาสที่ดีที่อุตสาหกรรมยางพาราจะเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันให้สูงขึ้น นอกจากนี้โรงงานอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลาและภาคใต้ได้มีการปรับตัว โดยการตั้งโรงงานที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อรองรับผลผลิตจากพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ อันเนื่องมาจากนโยบายของรัฐบาล

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยังพบประเด็นอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลา นอกเหนือจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังต่อไปนี้

1) โครงสร้างพื้นฐานและท่าเรือ จังหวัดสงขลามีความได้เปรียบด้านภูมิศาสตร์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่สามารถส่งออกสินค้ายางพาราแปรรูปทางเรือได้ทั้ง 2 ฝั่ง คือ ฝั่งท่าเรือน้ำลึกจังหวัดสงขลา และท่าเรือปีนัง ประเทศมาเลเซีย โดยผ่านฝั่งอำเภอสะเดา แต่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราจะใช้บริการท่าเรือปีนังมากกว่าท่าเรือน้ำลึกจังหวัดสงขลา โดยปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพาราผ่านท่าเรือสงขลามีเพียง 156,121 ตันต่อปี ขณะที่ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพาราผ่านท่าเรือปีนังมีประมาณ 1,054,480 ตันต่อปี เนื่องจากการส่งออกผลิตภัณฑ์ยางพาราผ่านท่าเรือปีนังมีค่าขนส่งต่ำกว่า และสามารถขนส่งได้ในปริมาณที่มากกว่า ส่งผลให้ประเทศไทยได้รับผลประโยชน์น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ทั้งนี้หากมีการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก จังหวัดสงขลา ให้มีศักยภาพในการรองรับการขนส่งทางเรือได้มากขึ้น น่าจะดึงดูดให้ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลาและจังหวัดใกล้เคียงหันมาใช้บริการของท่าเรือน้ำลึก จังหวัดสงขลาเพิ่มมากขึ้น

โครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งของจังหวัดสงขลามีความหลากหลาย ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางเรือ แต่ไม่ได้มีการพัฒนามาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน โดยเฉพาะการขนส่งสินค้าผู้ทำเรือ จังหวัดสงขลา และไม่ได้มีการตัดถนนเส้นใหม่เพื่อรองรับการขนส่งสินค้ามาเป็นระยะเวลา มากกว่า 10 ปี ดังนั้นหากมีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านโลจิสติกส์อย่างเป็นระบบ ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางเรือ จะส่งผลให้การขนส่งสินค้ามีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งช่วยลดค่าขนส่งให้กับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราได้

2) เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ ระยะที่ 1 ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) ครั้งที่ 1/2558 กำหนดให้พื้นที่ตำบลสะเดา ตำบลสำนักขาม ตำบลสำนักแก้ว และตำบลปาดังเบซาร์ อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสงขลา โดยกำหนดพื้นที่ตำบลสำนักแก้ว จำนวน 1,095 ไร่ ซึ่งห่างจากด่านศุลกากรสะเดาประมาณ 2 กิโลเมตร และมีการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานในการดำเนินการพัฒนาพื้นที่ สิทธิประโยชน์ที่ธุรกิจจะได้รับจากกรมศุลกากรเมื่อมีการจัดตั้งเขตปลอดอากรและคลังสินค้าทันสมัย ได้แก่ การยกเว้นการนำเข้าเครื่องจักร การยกเว้นอากรนำเข้าวัตถุดิบที่นำมาผลิตเพื่อส่งออก การยกเว้นอากรขาเข้า การยกเว้นอากรการกำจัดหรือทำลายเศษวัสดุ การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับวัตถุดิบที่นำเข้ามาผลิตเพื่อส่งออก การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มสำหรับสินค้านำเข้า/ส่งออก และการไม่กำหนดระยะเวลาเก็บสินค้า โดยคาดว่า การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษนี้จะช่วยเพิ่มมูลค่าการค้าชายแดนให้สูงขึ้นได้

ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราคาดว่า การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษอำเภอสะเดาจะส่งผลดีต่อผู้ประกอบการรายใหม่ที่สนใจจะลงทุนในอุตสาหกรรมยางพารา หรือผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารารายเดิมที่ต้องการขยายกำลังการผลิตในพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษ เพราะจะได้รับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อาทิ สิทธิประโยชน์ด้านภาษีการนำเข้าเครื่องจักร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับประเภทของธุรกิจ แต่ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพารารายเดิมที่อยู่นอกเขตเศรษฐกิจพิเศษจะไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว นอกจากนี้การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษน่าจะส่งผลดีต่อบริษัทและวิสาหกิจทั้งขนาดกลางและขนาดเล็ก สหกรณ์กองทุนสวนยางที่มีการแปรรูปยางพาราขึ้นต้นเพื่อส่งออก อาทิ การอัดก้อนยางแผ่นรมควันตามมาตรฐาน Good Manufacturing Practice (GMP) หมอนยางพารา หรือส่งเสริมอุตสาหกรรมที่สามารถเพิ่มมูลค่าจากการแปรรูปยางพาราขึ้นต้นเป็นผลิตภัณฑ์กึ่งสำเร็จรูปและสำเร็จรูป เช่น แผ่นยางปูสนามฟุตบอล อุปกรณ์ทางการแพทย์ ถุงมือผ้าเคลือบยาง

4.3 การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การนำเสนอผลการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบ่งเป็น 12 ประเด็น ประกอบด้วย 1) ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง 2) ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง 3) แรงงานในการทำสวนยางพารา 4) ประสบการณ์การทำสวนยางและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรชาวสวนยาง 5) การจัดการสวนยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง 6) ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราและการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา 7) การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐของเกษตรกรชาวสวนยาง 8) ปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง 9) ปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยาง 10) นโยบาย/มาตรการ/แนวทาง/วิธีการที่ภาครัฐควรสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต 11) การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยาง และ 12) การปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีรายละเอียดในแต่ละประเด็นดังนี้

4.3.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในส่วนนี้ได้นำเสนอลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง ประกอบด้วย เพศและอายุ ศาสนา สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนสมาชิกวัยแรงงานที่กำลังศึกษา จำนวนสมาชิกวัยแรงงานที่ไม่ได้ทำงาน และการเป็นสมาชิกของกลุ่ม/สถาบันองค์กรทางการเกษตร (ตารางที่ 4.1) ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) เพศและอายุ

เกษตรกรชาวสวนยางเกินกว่าครึ่งเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.25 ซึ่งมากกว่าเพศชายที่มีร้อยละ 42.75 แสดงให้เห็นว่า เพศหญิงมีบทบาทในการทำสวนยางพารามากขึ้น โดยร้อยละ 34.25 มีอายุในช่วง 45-54 ปี รองลงมาคือร้อยละ 27.00 มีอายุในช่วง 55-64 ปี ร้อยละ 17.25 มีอายุในช่วง 35-44 ปี ร้อยละ 13.25 มีอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไป ร้อยละ 7.25 มีอายุในช่วง 25-34 ปี และร้อยละ 1.00 มีอายุไม่เกิน 25 ปี เห็นได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนและกำลังเข้าสู่วัยสูงอายุ ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางเหล่านี้เริ่มทำสวนยางพาราตั้งแต่วัยหนุ่มสาว

2) ศาสนา

เกษตรกรชาวสวนยางเกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ คิดเป็นร้อยละ 96.71 ซึ่งมากกว่าศาสนาอิสลามที่มีร้อยละ 3.29 สอดคล้องกับการนับถือศาสนาของประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่จังหวัดสงขลาที่นับถือศาสนาพุทธร้อยละ 72.17

3) สถานภาพสมรส

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 87.63 รองลงมาคือร้อยละ 7.83 เป็นม่าย/หย่าร้าง และอีกร้อยละ 4.54 เป็นโสด

4) ระดับการศึกษาสูงสุด

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 38.85 สำเร็จการศึกษาสูงสุดในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 22.34 สำเร็จการศึกษาสูงสุดในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. ร้อยละ 19.48 สำเร็จการศึกษาในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 8.31 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 7.27 สำเร็จการศึกษาในระดับปวส./อนุปริญญา ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 6.23 และ 0.52 สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และปริญญาโท ตามลำดับ เห็นได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางในปัจจุบันมีการศึกษาที่สูงขึ้น ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิตยางพาราที่เหมาะสมได้

5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 47.36 มีสมาชิกในครัวเรือน 5-6 คน ร้อยละ 38.29 มีสมาชิกในครัวเรือน 3-4 คน ร้อยละ 11.08 มีสมาชิกในครัวเรือน 7 คนขึ้นไป และอีกร้อยละ 3.27 มีสมาชิกในครัวเรือนไม่เกิน 2 คน เห็นได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งแตกต่างจากในอดีตที่เป็นครอบครัวขยาย

6) จำนวนสมาชิกวัยแรงงานที่กำลังศึกษา

เกษตรกรชาวสวนยางมีสมาชิกวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ณ ปัจจุบันที่กำลังศึกษาจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 34.73 จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 29.04 และมากกว่า 3

คน คิดเป็นร้อยละ 36.23 ซึ่งครัวเรือนที่มีสมาชิกวัยแรงงานอยู่ในวัยกำลังศึกษาจะมีค่าใช้จ่ายของครัวเรือนที่ค่อนข้างสูง

7) จำนวนสมาชิกวัยแรงงานที่ไม่ได้ทำงาน

เกษตรกรชาวสวนยางมีสมาชิกวัยแรงงานที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ณ ปัจจุบันซึ่งไม่ได้ทำงานจำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 74.74 และอีกร้อยละ 25.26 มีสมาชิกวัยแรงงานที่ไม่ได้ทำงานจำนวน 2 คน

8) การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/สถาบัน/องค์กรทางการเกษตร

เกษตรกรชาวสวนยาง หรือสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของกลุ่ม/สถาบัน/องค์กรทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 89.75 และอีกร้อยละ 10.25 ไม่ได้เป็นสมาชิกของกลุ่ม/สถาบัน/องค์กรทางการเกษตร ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางที่เป็นสมาชิกของกลุ่ม/สถาบัน/องค์กรทางการเกษตรส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ คิดเป็นร้อยละ 57.10 รองลงมาคือร้อยละ 48.75 เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 45.82 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) และร้อยละ 18.66 เป็นสมาชิกของกลุ่มขายน้ำยางสด

ตารางที่ 4.1 ลักษณะทางสังคมของเกษตรกรชาวสวนยาง

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
เพศ		
- ชาย	171	42.75
- หญิง	229	57.25
อายุ		
- < 25	4	1.00
- 25-34	29	7.25
- 35-44	69	17.25
- 45-54	137	34.25
- 55-64	108	27.00
- ≥ 65	53	13.25
ศาสนา		
	(n = 395)	
- พุทธ	382	96.71
- อิสลาม	13	3.29

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
สถานภาพสมรส	(n = 396)	
- โสด	18	4.54
- สมรส	347	87.63
- ม่าย/หย่าร้าง	31	7.83
ระดับการศึกษาสูงสุด	(n = 385)	
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	138	35.85
- ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	75	19.48
- มัธยมศึกษาตอนต้น	24	6.23
- มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	86	22.34
- ปวส./อนุปริญญา	28	7.27
- ปริญญาตรี	32	8.31
- ปริญญาโท	2	0.52
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน (คน)	(n = 397)	
- ≤ 2	13	3.27
- 3-4	152	38.29
- 5-6	188	47.36
- ≥ 7	44	11.08
จำนวนสมาชิกวัยแรงงานที่กำลังศึกษา (คน)	(n = 334)	
- 1	116	34.73
- 2	97	29.04
- ≥ 3	121	36.23
จำนวนสมาชิกวัยแรงงานที่ไม่ได้ทำงาน (คน)	(n = 95)	
- 1	71	74.74
- 2	24	25.26
การเป็นสมาชิกของกลุ่ม/สถาบัน/องค์กรทางการเกษตร		
- เป็น	359	89.75
- ไม่เป็น	41	10.25
สมาชิกกลุ่ม*	(n = 359)	
- อ.ก.ส.	181	45.82
- สหกรณ์การเกษตร	118	32.87
- กองทุนหมู่บ้าน	175	48.75
- กลุ่มสัจจะออมทรัพย์	205	57.10
- กลุ่มวิสาหกิจชุมชน	8	2.23

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
- กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	44	12.26
- กลุ่มขายน້ายางสด	67	18.66
- อื่น ๆ เช่น กลุ่มแม่บ้าน	33	9.19

หมายเหตุ: * หมายถึง เกษตรกรชาวสวนยางสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรสวนยาง ประกอบด้วย รายได้ของครัวเรือน รายจ่ายของครัวเรือน เงินออมของครัวเรือน การมีหนี้สินและแหล่งเงินทุน ความสามารถในการชำระหนี้ และความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต/จัดการสวนยางพารา ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.2

1) รายได้ของครัวเรือน

เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้ของครัวเรือนเฉลี่ย 153,218.10 บาทต่อปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 38.19 มีรายได้ในช่วง 100,001-200,000 บาทต่อปี รองลงมาคือร้อยละ 27.14 มีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 19.35 มีรายได้ในช่วง 200,001-300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 8.54 มีรายได้ในช่วง 300,001-400,000 บาทต่อปี และอีกร้อยละ 6.78 มีรายได้ 400,000 บาทต่อปีขึ้นไป

2) รายจ่ายของครัวเรือน

เกษตรกรชาวสวนยางมีรายจ่ายของครัวเรือนเฉลี่ย 164,905.81 บาทต่อปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 39.45 มีรายจ่ายในช่วง 100,001-200,000 บาทต่อปี รองลงมาคือ ร้อยละ 33.16 มีรายจ่ายไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี ร้อยละ 20.35 มีรายจ่ายในช่วง 200,001-300,000 บาทต่อปี ร้อยละ 3.77 มีรายจ่ายในช่วง 300,001-400,000 บาทต่อปี และอีกร้อยละ 3.27 มีรายจ่าย 400,000 บาทต่อปีขึ้นไป

3) เงินออมของครัวเรือน

เกษตรกรชาวสวนยางมีเงินออมของครัวเรือนเฉลี่ย 31,681.45 บาทต่อปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 34.64 มีเงินออมไม่เกิน 10,000 บาทต่อปี รองลงมาคือร้อยละ 24.51 มีเงินออม 40,000 บาทต่อปีขึ้นไป ร้อยละ 18.30 มีเงินออมในช่วง 10,001-20,000 บาทต่อปี ร้อยละ 14.38 มีเงินออมในช่วง 20,001-30,000 บาทต่อปี และอีกร้อยละ 8.17 มีเงินออมในช่วง 30,001-40,000 บาทต่อปี

4) การมีหนี้สินและแหล่งเงินทุน

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีหนี้สิน คิดเป็นร้อยละ 69.50 และอีกร้อยละ 30.50 ไม่มีหนี้สิน โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 50.97 กู้ยืมเงินจาก ธ.ก.ส. รองลงมาคือร้อยละ 22.18 กู้ยืมเงินจากกองทุนหมู่บ้าน ร้อยละ 18.29 กู้ยืมเงินจากสหกรณ์การเกษตรที่ตนเองเป็นสมาชิก ร้อยละ 8.56 กู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ ร้อยละ 2.72 กู้ยืมเงินจากญาติพี่น้อง และร้อยละ 1.95 กู้เงินจากนอกระบบ

5) ความสามารถในการชำระหนี้

เกษตรกรชาวสวนยางมีความสามารถในการชำระหนี้เฉลี่ย 67,605.79 บาทต่อปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 34.45 มีความสามารถในการชำระหนี้ไม่เกิน 20,000 บาทต่อปี รองลงมาคือร้อยละ 26.05 มีความสามารถในการชำระหนี้ในช่วง 20,001-40,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.23 มีความสามารถในการชำระหนี้ 80,000 บาทต่อปีขึ้นไป ร้อยละ 14.29 มีความสามารถในการชำระหนี้ในช่วง 40,001-60,000 บาทต่อปี และอีกร้อยละ 7.98 มีความสามารถในการชำระหนี้ในช่วง 60,001-80,000 บาทต่อปี ทั้งนี้แม้ว่าเกษตรกรชาวสวนยางจะมีหนี้สิน แต่เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่สามารถชำระหนี้ที่มีอยู่ได้

6) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต/จัดการสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 45.96 มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต/จัดการสวนยางพาราในระดับปานกลาง รองลงมาคือร้อยละ 26.47 มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระดับมาก ร้อยละ 15.07 มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระดับมากที่สุด ร้อยละ 11.40 มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระดับน้อย และอีกร้อยละ 1.10 มีความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระดับน้อยที่สุด เห็นได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่สามารถเข้าถึงแหล่งทุน เพื่อซื้อปัจจัยการผลิต/จัดการสวนยางพาราตั้งแต่ระดับปานกลางขึ้นไป

ตารางที่ 4.2 ลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
รายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)	(n = 398)	
- ≤ 100,000	108	27.14
- 100,001-200,000	152	38.19
- 200,001-300,000	77	19.35
- 300,001-400,000	34	8.54
- ≥ 400,000	27	6.78
เฉลี่ย	153,218.10	

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
รายจ่ายของครัวเรือน (บาท/ปี)	(n = 398)	
- ≤ 100,000	132	33.16
- 100,001-200,000	157	39.45
- 200,001-300,000	81	20.35
- 300,001-400,000	15	3.77
- ≥ 400,000	13	3.27
เฉลี่ย	164,905.81	
เงินออมของครัวเรือน (บาท/ปี)	(n = 306)	
- ≤ 10,000	106	34.64
- 10,001-20,000	56	18.30
- 20,001-30,000	44	14.38
- 30,001-40,000	25	8.17
- ≥ 40,000	75	24.51
เฉลี่ย	31,681.45	
การมีหนี้สิน		
- ไม่มี	122	30.50
- มี	278	69.50
แหล่งเงินทุน*	(n = 257)	
- ธ.ก.ส.	131	50.97
- สหกรณ์การเกษตร	47	18.29
- กองทุนหมู่บ้าน	57	22.18
- ธนาคารพาณิชย์	22	8.56
- ญาติพี่น้อง	7	2.72
- นอกกระบ	5	1.95
ความสามารถในการชำระหนี้ (บาท/ปี)	(n = 238)	
- ≤ 20,000	82	34.45
- 20,001-40,000	62	26.05
- 40,001-60,000	34	14.29
- 60,001-80,000	19	7.98
- ≥ 80,000	41	17.23
เฉลี่ย	67,605.79	

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต/ จัดการสวนยางพารา	(n = 272)	
- มากที่สุด	41	15.07
- มาก	72	26.47
- ปานกลาง	125	45.96
- น้อย	31	11.40
- น้อยที่สุด	3	1.10

หมายเหตุ: * หมายถึง เกษตรกรชาวสวนยางสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3.3 แรงงานในการทำสวนยางพารา

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอแรงงานในการทำสวนยางพารา ประกอบด้วย สถานภาพของแรงงานในครัวเรือน ประเภทของแรงงานในครัวเรือนที่ทำสวนยางพารา จำนวนแรงงานในครัวเรือน ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา ประเภทของแรงงานกรีดยางพารา ลักษณะการจ้างแรงงานและที่มาของแรงงานจ้าง และสัญญาการจ้างกรีดยางพารา ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.3

1) สถานภาพของแรงงานในครัวเรือน

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 56.27 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานในภาคการเกษตรจำนวน 1 คน รองลงมาคือร้อยละ 31.80 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานในภาคการเกษตรจำนวน 2 คน และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 11.93 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานในภาคการเกษตร 3 คนขึ้นไป สังเกตได้ว่า จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ทำงานในภาคการเกษตรมีจำนวนลดลง

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 61.11 มีสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานทั้งในและนอกภาคการเกษตรจำนวน 1 คน รองลงมาคือร้อยละ 22.22 มีสมาชิกที่ทำงานทั้งในและนอกภาคการเกษตรจำนวน 2 คน และส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 16.77 มีสมาชิกที่ทำงานทั้งในและนอกภาคการเกษตร 3 คนขึ้นไป สังเกตได้ว่า ปัจจุบันสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานทั้งในและนอกภาคการเกษตรมีจำนวนมากขึ้น เพราะต้องการลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนจากการประกอบอาชีพทางการเกษตร อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มช่องทางในการสร้างรายได้ให้มากขึ้น นอกจากนี้สมาชิกในครัวเรือนที่ได้รับการศึกษาในระดับสูง มีโอกาสที่จะออกไปทำงานนอกภาคการเกษตรมากขึ้น เพราะเป็นงานที่ตรงกับวุฒิการศึกษาที่จบมา หรือเป็นงานที่ตนเองมีความถนัด หรือมีใจรักมากขึ้น ประกอบกับค่านิยมของครัวเรือนในชนบทที่ส่งเสริมให้บุตรหลานประกอบอาชีพ หรือทำงานนอกภาคการเกษตร ซึ่งมีความ

มั่นคงทางรายได้มากกว่าการทำงานในภาคการเกษตร อย่างไรก็ตามในวันหยุด และ/หรือในช่วงเวลาที่ว่างจากการทำงานนอกภาคการเกษตร สมาชิกเหล่านี้ได้เข้ามาช่วยทำงานในภาคการเกษตร

2) ประเภทของแรงงานในครัวเรือนที่ทำสวนยางพารา

แรงงานในครัวเรือนที่ทำสวนยางพาราโดยส่วนใหญ่เป็นแรงงานคู่สามี-ภรรยาเฉลี่ย 1.74 คน แรงงานบุตรหลานเฉลี่ย 1.42 คน แรงงานญาติพี่น้องเฉลี่ย 1.33 คน และแรงงานผู้สูงอายุเฉลี่ย 1.11 คน เห็นได้ว่า แรงงานในครัวเรือนที่ทำสวนยางพาราโดยส่วนใหญ่ คือ แรงงานเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนยางพาราและคู่สมรส

3) จำนวนแรงงานในครัวเรือน

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 66.01 ใช้แรงงานในครัวเรือนจำนวน 2 คน รองลงมาคือร้อยละ 23.15 ใช้แรงงานในครัวเรือนจำนวน 1 คน และอีกร้อยละ 10.84 ใช้แรงงานในครัวเรือนจำนวนมากกว่า 2 คน

4) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 76.01 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 23.99 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนไม่เพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางในกลุ่มนี้จะมีการจ้างแรงงานจากภายนอก

5) ประเภทของแรงงานกรีดยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนกรีดยางพารา คิดเป็นร้อยละ 83.72 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 24.43 ใช้แรงงานจ้างกรีดยางพารา

6) ลักษณะการจ้างแรงงานและที่มาของแรงงานจ้าง

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 81.82 มีการจ้างแรงงานประจำ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 18.18 จ้างแรงงานในลักษณะชั่วคราว โดยที่มาของแรงงานจ้างนั้นส่วนใหญ่ร้อยละ 55.55 เป็นคนในหมู่บ้านเดียวกัน ร้อยละ 31.75 เป็นเครือญาติ ร้อยละ 7.94 เป็นคนต่างด้าว และอีกร้อยละ 4.76 เป็นคนต่างอำเภอ หรือต่างจังหวัดในภาคใต้

7) สัญญาจ้างกรีดยางพารา

สัญญาจ้างกรีดยางพาราเป็นสัญญาจ้างแบบแบ่งผลผลิตยางพารา ซึ่งเป็นการจ้างแบบไม่เป็นทางการ และมีลักษณะของสัญญาจ้างที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 39.58 ใช้สัญญาจ้างกรีดยางพาราแบบ 55:45 รองลงมาคือร้อยละ 37.50 ใช้สัญญาจ้างกรีดยางพาราแบบ 50:50 ร้อยละ 19.79 ใช้สัญญาจ้างกรีดยางพาราแบบ 60:40 และอีกร้อยละ 3.13 ใช้สัญญาจ้างกรีดยางพาราแบบ 70:30

ตารางที่ 4.3 แรงงานในการทำสวนยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่ทำงานในภาคการเกษตร (คน)	(n = 327)	
- 1	184	56.27
- 2	104	31.80
- ≥ 3	39	11.93
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงานทั้งในและนอกภาคการเกษตร (คน)	(n = 36)	
- 1	22	61.11
- 2	8	22.22
- ≥ 3	6	16.77
แรงงานในครัวเรือนที่เป็นคู่สามี-ภรรยา (คน)	(n = 399)	
- 1	171	42.86
- 2	228	57.14
แรงงานในครัวเรือนที่เป็นบุตรหลาน (คน)	(n = 366)	
- 1	98	26.78
- 2	268	73.22
แรงงานในครัวเรือนที่เป็นญาติพี่น้อง (คน)	(n = 9)	
- 1	7	77.78
- 2	2	22.22
แรงงานในครัวเรือนที่เป็นผู้สูงอายุ (คน)	(n = 9)	
- 1	8	88.89
- 2	1	11.11
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)	(n = 203)	
- 1	47	23.15
- 2	134	66.01
- > 2	22	10.84
ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา	(n = 396)	
- เพียงพอ	301	76.01
- ไม่เพียงพอ	95	23.99
ประเภทของแรงงานกรีดยางพารา*	(n = 393)	
- แรงงานในครัวเรือน	329	83.72
- แรงงานจ้าง	96	24.43

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะการจ้างแรงงาน	(n = 66)	
- ประจำ	54	81.82
- ชั่วคราว	12	18.18
ที่มาของแรงงานจ้าง	(n = 63)	
- เครือญาติ	20	31.75
- ในหมู่บ้าน	35	55.55
- ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดในภาคใต้	3	4.76
- ต่างด้าว	5	7.94
สัญญาจ้างกรีดยางพารา (สัดส่วนการแบ่งผลผลิตยางพาราระหว่างเกษตรกรผู้เป็นเจ้าของสวนยางพาราและแรงงานจ้าง)	(n = 96)	
- 70:30	3	3.13
- 60:40	19	19.79
- 55:45	38	39.58
- 50:50	36	37.50

หมายเหตุ: * หมายถึง เกษตรกรชาวสวนยางสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3.4 ประสบการณ์การทำสวนยางพาราและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอประสบการณ์การทำสวนยางพาราและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรชาวสวนยาง ประกอบด้วย การประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ ประสบการณ์การทำสวนยางพารา พื้นที่ทำการเกษตร พื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตร พื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ พื้นที่ปลูกยางพาราเริ่มแรก และพื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.4

1) การประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ คิดเป็นร้อยละ 83.81 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 16.19 ไม่ได้มีการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ

2) ประสบการณ์การทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมีประสบการณ์การทำสวนยางพาราเฉลี่ย 27.62 ปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 28.86 มีประสบการณ์การทำสวนยางพาราในช่วง 21-30 ปี รองลงมาคือร้อยละ 23.04 มีประสบการณ์การทำสวนยางพาราในช่วง 11-20 ปี ร้อยละ 21.01 มีประสบการณ์การทำสวนยางพาราในช่วง 31-40 ปี ร้อยละ 14.14 มีประสบการณ์การทำสวน

ยางพารามากกว่า 40 ปี และร้อยละ 12.91 มีประสบการณ์การทำสวนยางพาราไม่เกิน 10 ปี เห็นได้ว่าเกษตรกรชาวสวนยางมีประสบการณ์การทำสวนยางพารามาสูง สอดคล้องกับอาชีพหลักของหัวหน้าครัวเรือนที่ทำสวนยางพาราเป็นอาชีพหลักมาโดยตลอด และครัวเรือนที่มีประสบการณ์การทำสวนยางพาราน้อยกว่า 10 ปี เป็นเกษตรกรชาวสวนยางรุ่นใหม่

3) พื้นที่ทำการเกษตร

เกษตรกรชาวสวนยางมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 23.47 ไร่ โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 34.26 มีพื้นที่ทำการเกษตรไม่เกิน 10 ไร่ คิดเป็น รองลงมาคือร้อยละ 28.68 มีพื้นที่ทำการเกษตรในช่วง 11-20 ไร่ ร้อยละ 18.53 มีพื้นที่ทำการเกษตรในช่วง 21-30 ไร่ และอีกร้อยละ 11.17 มีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 40 ไร่

4) พื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตร

เกษตรกรชาวสวนยางมีพื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตรเฉลี่ย 7.40 ไร่ โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีพื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตรไม่เกิน 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 86.96 รองลงมาคือร้อยละ 10.32 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตรมากกว่า 10 ไร่ และอีกร้อยละ 2.72 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตรในช่วง 6-10 ไร่

5) พื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ไม่เกิน 5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 60.87 รองลงมาคือร้อยละ 21.74 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์มากกว่า 10 ไร่ และอีกร้อยละ 17.39 มีพื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ในช่วง 6-10 ไร่

ตารางที่ 4.4 ประสบการณ์การทำสวนยางพาราและการใช้ประโยชน์ที่ดินของเกษตรกรชาวสวนยาง

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
การประกอบอาชีพทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ	(n = 278)	
- ใช่	233	83.81
- ไม่ใช่	45	16.19
ประสบการณ์การทำสวนยางพารา (ปี)	(n = 395)	
- ≤ 10	51	12.91
- 11-20	91	23.04
- 21-30	114	28.86
- 31-40	83	21.01
- > 40	56	14.18
เฉลี่ย		27.62

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)	(n = 394)	
- ≤ 10	135	34.26
- 11-20	113	28.68
- 21-30	73	18.53
- 31-40	29	7.36
- > 40	44	11.17
เฉลี่ย	23.47	
พื้นที่ที่ไม่ได้ทำการเกษตร (ไร่)	(n = 184)	
- ≤ 5	160	86.96
- 6-10	5	2.72
- > 10	19	10.32
เฉลี่ย	7.40	
พื้นที่ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์ (ไร่)	(n = 23)	
- ≤ 5	14	60.87
- 6-10	4	17.39
- > 10	5	21.74

4.3.5 การจัดการสวนยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอการจัดการสวนยางพารา ประกอบด้วยพื้นที่ปลูกยางพารา เอกสารสิทธิที่ดิน พันธุ์ยางพารา ระยะปลูกและความหนาแน่นของการปลูกยางพารา การได้รับทุนสงเคราะห์จากการยางแห่งประเทศไทย อายุของต้นยางพารา การใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ การใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ การกำจัดโรคพืช การกำจัดศัตรูพืช การกำจัดวัชพืช ระบบกรีดยางพารา รูปแบบผลผลิตยางพาราและแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพารา ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพารา ระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราและลักษณะการขนส่งผลผลิตยางพารา ผลผลิตเนื้อยางแห้ง ราคาขายพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางคาดการณ์ไว้ ราคาขายพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับจริง ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพารา รายได้จากการทำสวนยางพารา จำนวนวันทำงานในการทำสวนยางพารา จำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพารา ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างสำหรับการทำสวนยางพารา การปลูกพืชชนิดอื่นนอกจากยางพาราและวัตถุประสงค์ในการผลิต ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.5

1) พื้นที่ปลูกยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมีพื้นที่ปลูกยางพาราเฉลี่ย 17.01 ไร่ โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 41.06 มีพื้นที่ปลูกยางพาราไม่เกิน 10 ไร่ รองลงมาคือร้อยละ 30.73 มีพื้นที่ปลูกยางพารา

ในช่วง 11-20 ไร่ ร้อยละ 15.62 มีพื้นที่ปลูกยางพาราในช่วง 21-30 ไร่ และอีกร้อยละ 12.59 มีพื้นที่ปลูกยางพารามากกว่า 30 ไร่ เห็นได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่มีสวนยางพาราขนาดเล็ก

2) เอกสารสิทธิ์ที่ดิน

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินเป็นโฉนด/น.ส. 4 คิดเป็นร้อยละ 65.31 รองลงมาคือร้อยละ 31.63 เป็นแบบอื่น ๆ ร้อยละ 13.01 เป็นส.ค. 1 และอีกร้อยละ 6.63 เป็นนส.3/น.ส. 3ก

3) พันธุ์ยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางเกือบทั้งหมดปลูกยางพาราพันธุ์ RRIM 600 คิดเป็นร้อยละ 97.70 เนื่องจากยางพาราพันธุ์ RRIM 600 เป็นพันธุ์ที่มีการปรับตัวและให้ผลผลิตได้ดีเกือบทุกพื้นที่ รวมทั้งมีความทนทานต่อการกรีดได้ดีมากกว่าพันธุ์เก่า หรือพันธุ์พื้นเมือง และมีโอกาสที่จะมีอาการเปลือกแห้งน้อย นอกจากนี้ร้อยละ 3.06 ปลูกยางพาราพันธุ์ RRIT 251 ร้อยละ 1.28 ปลูกยางพาราพันธุ์ BPM 24 และอื่น ๆ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 0.77 ปลูกยางพาราพันธุ์ PB 235

4) ระยะปลูกและความหนาแน่นของการปลูกยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ใช้ระยะปลูกยางพาราขนาด 7×3 เมตร คิดเป็นร้อยละ 82.57 รองลงมาคือร้อยละ 9.60 ใช้ระยะปลูกยางพาราขนาด 6×4 เมตร ร้อยละ 3.79 ใช้ระยะปลูกยางพาราขนาด 6×3 เมตร ร้อยละ 1.01 ใช้ระยะปลูกยางพาราขนาด 5×3 เมตร และอีกร้อยละ 3.03 ใช้ระยะปลูกยางพาราขนาดอื่น ๆ เช่น 8×3 เมตร 4×2 เมตร ทั้งนี้ระยะปลูกที่มีความแตกต่างกัน จะมีส่วนทำให้ความหนาแน่นของการปลูกยางพารา หรือจำนวนต้นยางพาราที่ปลูกต่อไร่มีความแตกต่างกันตามไปด้วย

5) การได้รับทุนสงเคราะห์จากการยางแห่งประเทศไทย

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่ได้รับทุนสงเคราะห์จากการยางแห่งประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ 62.82 เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางส่วนหนึ่งไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน หรือกฎระเบียบของการยางแห่งประเทศไทย ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางบางส่วนต้องการใช้เงินทุนของตนเองในการทำสวนยางพารา ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 37.18 ได้รับทุนสงเคราะห์จากการยางแห่งประเทศไทย

6) อายุของต้นยางพารา

ต้นยางพาราในปี พ.ศ. 2558 มีอายุเฉลี่ย 15.74 ปี โดยต้นยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งมีอายุในช่วง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 52.01 รองลงมาคือร้อยละ 26.63 มีอายุไม่เกิน 10 ปี ร้อยละ 19.60 มีอายุในช่วง 21-30 ปี และอีกร้อยละ 1.76 มีอายุมากกว่า 30 ปี เห็นได้ว่าต้นยางพาราส่วนใหญ่อยู่ในช่วงเปิดกรีดแล้ว

7) การใช้ปุ๋ยเคมี

เกษตรกรชาวสวนยางใช้ปุ๋ยเคมีร้อยละ 68.75 และอีกร้อยละ 31.25 ไม่ใช้ปุ๋ยเคมี โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมี 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 78.84 และอีกร้อยละ 21.16 ใส่ปุ๋ยเคมีมากกว่า 1 ครั้งต่อปี ปริมาณการใส่ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 52.61 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง เกษตรกรชาวสวนยางที่ใส่ปุ๋ยเคมีในช่วง 41-50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 44.08 รองลงมาคือร้อยละ 30.37 ใส่ปุ๋ยเคมีมากกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ร้อยละ 13.70 ใส่ปุ๋ยเคมีไม่เกิน 30 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง และอีกร้อยละ 11.85 ใส่ปุ๋ยเคมีในช่วง 31-40 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ปุ๋ยเคมีมีราคาเฉลี่ย 837.55 บาทต่อกระสอบ โดยเกษตรกรชาวสวนยางใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคาในช่วง 701-800 บาทต่อกระสอบ คิดเป็นร้อยละ 30.34 รองลงมาคือร้อยละ 21.72 ใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคาในช่วง 801-900 บาทต่อกระสอบ ร้อยละ 20.60 ใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคาไม่เกิน 700 บาทต่อกระสอบ ร้อยละ 17.98 ใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคา มากกว่า 1,000 บาทต่อกระสอบ และอีกร้อยละ 9.36 ใช้ปุ๋ยเคมีที่มีราคาในช่วง 901-1,000 บาทต่อกระสอบ

8) การใช้ปุ๋ยอินทรีย์

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 78.63 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 21.37 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 85.37 และอีกร้อยละ 14.63 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 2 ครั้งต่อปี ปริมาณการใส่ปุ๋ยอินทรีย์เฉลี่ย 47.34 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง เกษตรกรชาวสวนยางที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 54.43 รองลงมาคือร้อยละ 29.11 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ไม่เกิน 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง และอีกร้อยละ 16.56 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์มากกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ปุ๋ยอินทรีย์มีราคาเฉลี่ย 494.97 บาทต่อกระสอบ โดยเกษตรกรชาวสวนยางใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีราคาไม่เกิน 400 บาทต่อกระสอบ คิดเป็นร้อยละ 35.80 รองลงมาคือร้อยละ 27.16 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีราคาในช่วง 401-500 บาทต่อกระสอบ ร้อยละ 22.22 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีราคา มากกว่า 600 บาทต่อกระสอบ และอีกร้อยละ 14.81 ใช้ปุ๋ยอินทรีย์ที่มีราคา ในช่วง 501-600 บาทต่อกระสอบ

9) การใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่ใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ 82.50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 17.50 ใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 81.43 และอีกร้อยละ 18.57 ใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ 2 ครั้งต่อปี ปริมาณการใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์เฉลี่ย 48.71 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง เกษตรกรชาวสวนยางที่ใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 50.00 รองลงมาคือร้อยละ 28.57 ใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์น้อยกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง และอีกร้อยละ 21.43 ใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์มากกว่า 50 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ปุ๋ยเคมีอินทรีย์มีราคาเฉลี่ย 636.40 บาทต่อกระสอบ โดยเกษตรกรชาวสวนยางใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ที่มีราคาไม่เกิน 600 บาท

ต่อกระสอบ คิดเป็นร้อยละ 54.41 รองลงมาคือร้อยละ 19.12 ใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ที่มีราคามากกว่า 800 บาทต่อกระสอบ ร้อยละ 14.71 ใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ที่มีราคาในช่วง 601-700 บาทต่อกระสอบ และอีกร้อยละ 11.76 ใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ที่มีราคาในช่วง 701-800 บาทต่อกระสอบ

10) การจัดการโรคพืช

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 95.00 ไม่มีการจัดการโรคพืชในสวนยางพารา ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 5.00 มีการจัดการโรคพืชในสวนยางพารา โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 73.68 มีการจัดการโรคพืชโดยใช้สารเคมี และร้อยละ 26.32 ใช้วิธีเชิงกล เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 65.00 มีการจัดการโรคพืช 1 ครั้งต่อปี ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 45.00 มีการจัดการโรคพืชมากกว่า 2 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการจัดการโรคพืชมีความแตกต่างกันตามวิธีการที่เลือกใช้ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรชาวสวนยางมีค่าใช้จ่ายในการจัดการโรคพืช 363.11 บาทต่อครั้ง โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 55.55 มีค่าใช้จ่ายในการจัดการโรคพืชไม่เกิน 200 บาทต่อครั้ง รองลงมาคือมากกว่า 400 บาทต่อครั้ง และในช่วง 201-400 บาทต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 27.78 และ 16.67 ตามลำดับ

11) การกำจัดศัตรูพืช

เกษตรกรชาวสวนยางเกือบทั้งหมดไม่มีการกำจัดศัตรูพืชในสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 99.00 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 1.00 มีการกำจัดศัตรูพืชในสวนยางพารา โดยเกษตรกรชาวสวนยางมีการกำจัดศัตรูพืชโดยใช้สารเคมีและวิธีเชิงกลในสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 50.00 เกษตรกรชาวสวนยางมีการกำจัดศัตรูพืช 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 66.67 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 33.33 มีการกำจัดศัตรูพืชมากกว่า 2 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการกำจัดศัตรูพืชมีความแตกต่างกันตามวิธีการที่เลือกใช้ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรชาวสวนยางมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดศัตรูพืช 256.25 บาทต่อครั้ง โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 75.00 มีค่าใช้จ่ายในการกำจัดศัตรูพืชไม่เกิน 200 บาทต่อครั้ง ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 25.00 มีค่าใช้จ่ายในการกำจัดศัตรูพืช 600 บาทต่อครั้ง

12) การกำจัดวัชพืช

เกษตรกรชาวสวนยางเกือบทั้งหมดมีการกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 94.00 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 6.00 ไม่มีการกำจัดวัชพืชในสวนยางพารา โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 71.99 มีการกำจัดวัชพืชโดยใช้เครื่องตัดหญ้า รองลงมาคือร้อยละ 11.52 และร้อยละ 9.68 มีการจัดการวัชพืชโดยใช้สารเคมีและรถไถ ตามลำดับ เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งมีการกำจัดวัชพืช 1 ครั้งต่อปี คิดเป็นร้อยละ 55.32 และอีกร้อยละ 44.68 มีการกำจัดวัชพืช 1 ครั้งต่อปีขึ้นไป ค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืชมีความแตกต่างกันตามวิธีการที่เลือกใช้ โดยเฉลี่ยแล้วเกษตรกรชาวสวนยางมีค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืช 1,697.44 บาทต่อครั้ง โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 57.22 มีค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืชไม่เกิน 1,000 บาทต่อครั้ง รองลงมาคือร้อยละ 14.17 มีค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืชในช่วง 1,001-2,000 บาทต่อครั้ง ร้อยละ 12.46 มีค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืชมากกว่า

4,000 บาทต่อครั้ง ร้อยละ 10.20 มีค่าใช้จ่ายในการกำจัดโรคพิษในช่วง 2,001-3,000 บาทต่อครั้ง และอีกร้อยละ 5.95 มีค่าใช้จ่ายในการกำจัดโรคพิษในช่วง 3,001-4,000 บาทต่อครั้ง

เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนการผลิตยางพาราพบว่า ต้นทุนการผลิตยางพาราในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก โดยเกษตรกรชาวสวนยางพาราร้อยละ 50.25 เห็นว่า ต้นทุนการผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราร้อยละ 36.25 เห็นว่า ต้นทุนการผลิตยางพาราคงที่ หรือใกล้เคียงกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และเกษตรกรชาวสวนยางพาราอีกร้อยละ 13.50 เห็นว่า ต้นทุนการผลิตยางพาราลดลง เมื่อเทียบกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

13) ระบบกรีดยางพารา

การกรีดยางพาราเป็นขั้นตอนการเก็บเกี่ยวผลผลิตน้ำยางจากต้นยางพาราโดยใช้การกรีดด้วยมีดกรีดยาง ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางจะต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง เพื่อให้ได้ผลผลิตยางพาราสูงสุดแบบยั่งยืน กล่าวคือ ต้นยางพารามีการเจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ หน้ากรีดไม่เสียหาย เปลือกที่งอกใหม่มีความสมบูรณ์ น้ำยางที่ได้จากการกรีดในแต่ละครั้งมีปริมาณมาก และสามารถกรีดยาวได้นานจนต้นยางพารามีอายุ 25-30 ปี การเลือกใช้ระบบกรีดยางพาราเป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อผลผลิตยางพาราและความคุ้มค่าของสวนยางพาราในพื้นที่วิจัย โดยเกษตรกรชาวสวนยางใช้ระบบกรีดยางสามส่วนลำต้น สามวันเว้นวันมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.61 รองลงมาคือร้อยละ 18.37 ใช้ระบบกรีดยางครึ่งลำต้น สามวันเว้นวัน ส่วนระบบกรีดยางพาราแบบอื่น เกษตรกรชาวสวนยางมีการใช้ในสัดส่วนที่น้อย ได้แก่ ระบบกรีดยางครึ่งลำต้น สองวันเว้นวัน และสามส่วนลำต้น สองวันเว้นวัน มีสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 13.65 และระบบกรีดยางครึ่งลำต้น วันเว้นวัน และสามส่วนลำต้น วันเว้นวัน มีสัดส่วนที่เท่ากัน คือ ร้อยละ 2.36

14) รูปแบบผลผลิตยางพาราและแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ขายผลผลิตยางพาราในรูปแบบน้ำยางสด คิดเป็นร้อยละ 97.98 รองลงมาคือยางแผ่นดิบ ร้อยละ 1.01 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 0.75 และร้อยละ 0.25 เป็นรูปแบบอื่น ๆ และยางก้อนถ้วย ตามลำดับ โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ขายผลผลิตยางพาราให้แก่พ่อค้าท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 75.57 รองลงมาคือร้อยละ 13.23 ขายให้แก่กลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 8.14 ขายให้แก่สหกรณ์ ร้อยละ 2.29 ขายให้แก่โรงงาน และร้อยละ 0.77 ขายให้แก่แหล่งอื่น ๆ

15) ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมีระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพาราเฉลี่ย 3.00 กิโลเมตร โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 31.81 มีระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพาราไม่เกิน 1.00 กิโลเมตร รองลงมาคือร้อยละ 24.68 มีระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพาราในช่วง 1.10-2.00 กิโลเมตร ร้อยละ 24.17 มีระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพารามากกว่า 3.00 กิโลเมตร และอีกร้อยละ 19.34 มีระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพาราในช่วง 2.1-3.0 กิโลเมตร

16) ระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราและลักษณะการขนส่ง

เกษตรกรชาวสวนยางมีระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราเฉลี่ย 3.32 กิโลเมตร โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 35.90 มีระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราไม่เกิน 1.00 กิโลเมตร รองลงมาคือร้อยละ 28.97 มีระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราในช่วง 1.10-2.00 กิโลเมตร ร้อยละ 19.49 มีระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพารามากกว่า 3.00 กิโลเมตร และอีกร้อยละ 15.64 มีระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราในช่วง 2.10-3.00 กิโลเมตร เกษตรกรชาวสวนยางขนส่งผลผลิตยางพาราไปขายยังแหล่งรับซื้อด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 86.37 รองลงมาคือร้อยละ 9.26 ขนส่งผลผลิตยางพาราโดยการจ้าง และอีกร้อยละ 4.37 แหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราทำการขนส่งให้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ

17) ผลผลิตเนื้อยางแห้ง

เกษตรกรชาวสวนยางมีผลผลิตเนื้อยางแห้งเฉลี่ย 225.61 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางเกือบครึ่งมีผลผลิตเนื้อยางแห้งไม่เกิน 200 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 49.75 รองลงมาคือร้อยละ 23.72 มีผลผลิตเนื้อยางแห้งมากกว่า 300 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี ร้อยละ 15.56 มีผลผลิตเนื้อยางแห้งในช่วง 201-250 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี และอีกร้อยละ 10.97 มีผลผลิตเนื้อยางแห้งในช่วง 251-300 กิโลกรัมต่อไร่ต่อปี

เมื่อพิจารณาถึงปริมาณผลผลิตยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 44.00 เห็นว่า ผลผลิตยางพารามีปริมาณเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 42.25 เห็นว่า ผลผลิตยางพารามีปริมาณคงที่ หรือใกล้เคียงกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 13.50 เห็นว่า ผลผลิตยางพารามีปริมาณลดลง เมื่อเทียบกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพของผลผลิตยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 60.25 เห็นว่า ผลผลิตยางพารามีคุณภาพคงที่ หรือใกล้เคียงกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ขณะที่เกษตรกรชาวสวนยางพาราร้อยละ 20.55 เห็นว่า ผลผลิตยางพารามีคุณภาพเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา และเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 18.75 เห็นว่า ผลผลิตยางพารามีคุณภาพลดลง เมื่อเทียบกับช่วง 5 ปีที่ผ่านมา

18) ราคาของพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางคาดการณ์ไว้

ราคายางพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางคาดการณ์ไว้ในปี พ.ศ. 2558 เฉลี่ย 72.16 บาทต่อกิโลกรัม โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 42.07 คาดการณ์ว่า ยางพารามีราคาไม่เกิน 60 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาคือร้อยละ 33.00 คาดการณ์ว่า ราคายางพาราอยู่ในช่วง 71-80 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 12.59 คาดการณ์ว่า ราคายางพาราอยู่ในช่วง 61-70 บาทต่อกิโลกรัม และอีกร้อยละ 12.34 คาดการณ์ว่า ราคายางพารามากกว่า 80 บาทต่อกิโลกรัม

19) ราคาขายพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับจริง

ราคาขายพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับจริงในปี พ.ศ. 2558 เฉลี่ย 39.54 บาทต่อกิโลกรัม โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 57.04 ขายผลผลิตยางพาราได้ในช่วง 31-40 บาทต่อกิโลกรัม รองลงมาคือร้อยละ 28.89 ขายผลผลิตยางพาราได้ในช่วง 41-50 บาทต่อกิโลกรัม ร้อยละ 11.31 ขายผลผลิตยางพาราได้ไม่เกิน 30 บาทต่อกิโลกรัม และอีกร้อยละ 2.76 ขายผลผลิตยางพาราได้มากกว่า 50 บาทต่อกิโลกรัม

20) ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพาราเฉลี่ย 24,127.22 บาท โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 41.93 มีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพาราไม่เกิน 10,000 บาท รองลงมาคือร้อยละ 28.64 มีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพาราในช่วง 10,001-20,000 บาท ร้อยละ 12.24 ในสัดส่วนที่เท่ากันมีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพาราในช่วง 20,001-30,000 บาท และมากกว่า 40,000 บาท และอีกร้อยละ 4.95 มีค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพาราในช่วง 30,001-40,000 บาท

21) รายได้จากการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้จากการทำสวนยางพาราเฉลี่ย 130,362.24 บาทต่อปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 29.80 มีรายได้จากการทำสวนยางพาราในช่วง 50,001-100,000 บาทต่อปี รองลงมาคือร้อยละ 24.75 มีรายได้จากการทำสวนยางพาราในช่วง 100,001-150,000 บาทต่อปี ร้อยละ 17.67 มีรายได้จากการทำสวนยางพาราไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี ร้อยละ 16.16 มีรายได้จากการทำสวนยางพารามากกว่า 200,000 บาทต่อปี และอีกร้อยละ 11.62 มีรายได้จากการทำสวนยางพาราในช่วง 150,001-200,000 บาทต่อปี

22) จำนวนวันทำงานในการทำสวนยางพารา

จำนวนวันทำงานในการทำสวนยางพารา หมายถึง จำนวนวันกรีดยางพาราต่อปี ซึ่งขึ้นอยู่กับ 2 ปัจจัยสำคัญ คือ ระบบกรีดยางพารา และสภาพอากาศ กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางใช้ระบบกรีดยางที่มีความถี่สูง จะทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนวันกรีดยางพาราสูงตามไปด้วย และหากในพื้นที่มีฝนตกชุก จะทำให้จำนวนวันกรีดยางพาราลดลง โดยเกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนวันกรีดยางพาราเฉลี่ย 142.24 วันต่อปี โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 74.10 มีจำนวนวันกรีดยางพาราในช่วง 101-150 วันต่อปี รองลงมาคือร้อยละ 18.07 มีจำนวนวันกรีดยางพาราในช่วง 151-200 วันต่อปี ร้อยละ 4.82 มีจำนวนวันกรีดยางพาราไม่เกิน 100 วันต่อปี และอีกร้อยละ 3.01 มีจำนวนวันกรีดยางพารามากกว่า 200 วันต่อปี ทั้งนี้การยางแห่งประเทศไทยได้แนะนำว่า จำนวนวันกรีดยางพาราที่เหมาะสม คือ 160 วันต่อปี

23) จำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพาราเฉลี่ย 4.64 ชั่วโมงต่อวัน โดยเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 35.92 มีจำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพาราในช่วง 2.1-4.0 ชั่วโมงต่อวัน รองลงมาคือร้อยละ 31.10 มีจำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพาราในช่วง 4.1- 6.0 ชั่วโมงต่อวัน ร้อยละ 18.23 มีจำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพารามากกว่า 6.0 ชั่วโมงต่อวัน และอีกร้อยละ 14.75 มีจำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพาราน้อยกว่า 2 ชั่วโมงต่อวัน

24) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างสำหรับการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างเพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 89.39 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 10.61 มีแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างไม่เพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา

25) การปลูกพืชชนิดอื่นนอกจากยางพารา/วัตถุประสงค์

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีการปลูกพืชชนิดอื่นนอกจากยางพารา คิดเป็นร้อยละ 67.94 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 32.06 มีการปลูกพืชชนิดอื่นนอกจากยางพารา โดยเกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งมีวัตถุประสงค์ในการปลูกพืชชนิดอื่นเพื่อบริโภค/ใช้สอยในครัวเรือน และเพื่อขาย คิดเป็นร้อยละ 52.38 รองลงมาคือร้อยละ 33.33 มีวัตถุประสงค์เพื่อบริโภค/ใช้สอยในครัวเรือนเพียงอย่างเดียว และอีกร้อยละ 14.29 มีวัตถุประสงค์เพื่อขายเท่านั้น

ตารางที่ 4.5 การจัดการสวนยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยาง

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
พื้นที่ปลูกยางพารา (ไร่)	(n = 397)	
- ≤ 10	163	41.06
- 11-20	122	30.73
- 21-30	62	15.62
- > 30	50	12.59
เฉลี่ย		17.01
เอกสารสิทธิ์ที่ดิน*	(n = 392)	
- โฉนด/น.ส. 4	256	65.31
- น.ส. 3/น.ส.3ก	26	6.63
- ส.ค.1	51	13.01
- อื่น ๆ	124	31.63

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
พันธุ์ยางพารา*	(n = 392)	97.70
- RRIM 600	383	1.28
- BPM 24	5	3.06
- RRIT 251	12	0.77
- PB 235	3	
ระยะปลูกยางพารา (เมตร)	(n = 396)	
- 7×3	327	82.57
- 6×4	38	9.60
- 6×3	15	3.79
- 5×3	4	1.01
- อื่น ๆ	12	3.03
การได้รับทุนส่งเสริมจากการยางแห่งประเทศไทย	(n = 390)	
- ได้รับ	145	37.18
- ไม่ได้รับ	245	62.82
อายุของต้นยางพารา (ปี)	(n = 398)	
- ≤ 10	106	26.63
- 11-20	207	52.01
- 21-30	78	19.60
- > 30	7	1.76
	เฉลี่ย	15.74
การใช้ปุ๋ยเคมี		
- ใช้	275	68.75
- ไม่ใช้	125	31.25
ความถี่ในการใส่ปุ๋ยเคมี (ครั้ง/ปี)	(n = 293)	
- 1	231	78.84
- > 1	62	21.16
ปริมาณการใส่ปุ๋ยเคมี (กิโลกรัม/ไร่/ครั้ง)	(n = 270)	
- ≤ 30	37	13.70
- 31-40	32	11.85
- 41-50	119	44.08
- > 50	82	30.37
	เฉลี่ย	52.61

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
ราคาปุ๋ยเคมี (บาท/กระสอบ)	(n = 267)	
- ≤ 700	55	20.60
- 701-800	81	30.34
- 801-900	58	21.72
- 901-1,000	25	9.36
- > 1,000	48	17.98
เฉลี่ย	837.55	
การใช้ปุ๋ยอินทรีย์	(n = 379)	
- ใช้	81	21.37
- ไม่ใช้	298	78.63
ความถี่ในการใส่ปุ๋ยอินทรีย์ (ครั้ง/ปี)	(n = 82)	
- 1	70	85.37
- 2	12	14.63
ปริมาณการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ (กิโลกรัม/ไร่/ครั้ง)	(n = 79)	
- ≤ 50	23	29.11
- 50	43	54.43
- > 50	13	16.56
เฉลี่ย	47.34	
ราคาปุ๋ยอินทรีย์ (บาท/กระสอบ)	(n = 81)	
- ≤ 400	29	35.80
- 401-500	22	27.16
- 501-600	12	14.81
- > 600	18	22.22
เฉลี่ย	494.97	
การใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์		
- ใช้	70	17.50
- ไม่ใช้	330	82.50
ความถี่ในการใส่ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ (ครั้ง/ปี)	(n = 70)	
- 1	57	81.43
- 2	13	18.57

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
ปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีอินทรีย์ (กิโลกรัม/ไร่/ครั้ง)	(n = 70)	
- < 50	20	28.57
- 50	35	50.00
- > 50	15	21.43
เฉลี่ย	48.71	
ราคาปุ๋ยเคมีอินทรีย์ (บาท/กระสอบ)	(n = 68)	
- ≤ 600	37	54.41
- 601-700	10	14.71
- 701-800	8	11.76
- > 800	13	19.12
เฉลี่ย	636.40	
การจัดการโรคพืช		
- มี	20	5.00
- ไม่มี	380	95.00
วิธีการจัดการโรคพืช	(n = 19)	
- สารเคมี	14	73.68
- เชิงกล	5	26.32
ความถี่ในการจัดการโรคพืช* (ครั้ง/ปี)	(n = 20)	
- 1	13	65.00
- ≥ 2	9	45.00
ค่าใช้จ่ายในการจัดการโรคพืช (บาท/ครั้ง)	(n = 18)	
- ≤ 200	10	55.55
- 201-400	3	16.67
- > 400	5	27.78
เฉลี่ย	363.11	
การกำจัดศัตรูพืช		
- มี	4	1.00
- ไม่มี	396	99.00
วิธีการกำจัดศัตรูพืช	(n = 4)	
- สารเคมี	2	50.00
- เชิงกล	2	50.00
ความถี่ในการกำจัดศัตรูพืช (ครั้ง/ปี)	(n = 3)	
- 1	2	66.67
- 2	1	33.33

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการกำจัดศัตรูพืช (บาท/ครั้ง)	(n = 4)	
- ≤ 200	3	75.00
- 600	1	25.00
เฉลี่ย	256.25	
การกำจัดวัชพืช		
- มี	376	94.00
- ไม่มี	24	6.00
วิธีการกำจัดวัชพืช	(n = 382)	
- สารเคมี	44	11.52
- เครื่องตัดหญ้า	275	71.99
- รถไถ	37	9.68
- อื่น ๆ	26	6.81
ความถี่ในการกำจัดวัชพืช (ครั้ง/ปี)	(n = 376)	
- 1	208	55.32
- ≥ 1	168	44.68
ค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืช (บาท/ครั้ง)	(n = 353)	
- ≤ 1,000	202	57.22
- 1,001-2,000	50	14.17
- 2,001-3,000	36	10.20
- 3,001-4,000	21	5.95
- > 4,000	44	12.46
เฉลี่ย	1,697.44	
ระบบกรีดยางพารา	(n = 381)	
- ครั้งลำต้น วันเว้นวัน	9	2.36
- ครั้งลำต้น สองวันเว้นวัน	52	13.65
- ครั้งลำต้น สามวันเว้นวัน	70	18.37
- สามส่วนลำต้น วันเว้นวัน	9	2.36
- สามส่วนลำต้น สองวันเว้นวัน	52	13.65
- สามส่วนลำต้น สามวันเว้นวัน	189	49.61
รูปแบบผลผลิตยางพารา	(n = 395)	
- น้ำยางสด	387	97.98
- ยางแผ่นดิบ	4	1.01
- ยางก้อนถ้วย	1	0.25
- อื่น ๆ	3	0.76

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
แหล่งรับซื้อผลผลิตยางพารา	(n = 393)	
- พ่อค้าท้องถิ่น	297	75.57
- กลุ่มเกษตรกร	52	13.23
- สหกรณ์	32	8.14
- โรงงาน	9	2.29
- อื่น ๆ	3	0.77
ระยะทางจากที่พักอาศัยถึงสวนยางพารา (กิโลเมตร)	(n = 393)	
- ≤ 1.0	125	31.81
- 1.1-2.0	97	24.68
- 2.1-3.0	76	19.34
- > 3.0	95	24.17
เฉลี่ย	3.00	
ระยะทางจากสวนยางพาราถึงแหล่งรับซื้อผลผลิตยางพารา (กิโลเมตร)	(n = 390)	
- ≤ 1.0	140	35.90
- 1.1-2.0	113	28.97
- 2.1-3.0	61	15.64
- > 3.0	76	19.49
เฉลี่ย	3.32	
ลักษณะการขนส่ง	(n = 389)	
- ขนส่งด้วยตนเอง	336	86.37
- ขนส่งโดยการจ้าง	36	9.26
- แหล่งรับซื้อผลผลิตยางพาราทำการขนส่งให้ โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายใด ๆ	17	4.37
ผลผลิตเนื้อยางแห้ง (กิโลกรัม/ไร่/ปี)	(n = 392)	
- ≤ 200	195	49.75
- 201-250	61	15.56
- 251-300	43	10.97
- > 300	93	23.72
เฉลี่ย	225.61	

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
ราคาขายพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางคาดการณ์ไว้ (บาท/กิโลกรัม)	(n = 397)	
- ≤ 60	167	42.07
- 61-70	50	12.59
- 71-80	131	33.00
- > 80	49	12.34
เฉลี่ย	72.16	
ราคาขายพาราที่เกษตรกรชาวสวนยางได้รับจริง (บาท/กิโลกรัม)	(n = 398)	
- ≤ 30	45	11.31
- 31-40	227	57.04
- 41-50	115	28.89
- > 50	11	2.76
เฉลี่ย	39.54	
ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดในการทำสวนยางพารา (บาท)	(n = 384)	
- ≤ 10,000	161	41.93
- 10,001-20,000	110	28.64
- 20,001-30,000	47	12.24
- 30,001-40,000	19	4.95
- > 40,000	47	12.24
เฉลี่ย	24,127.22	
รายได้จากการทำสวนยางพารา (บาท/ปี)	(n = 396)	
- ≤ 50,000	70	17.67
- 50,001-100,000	118	29.80
- 100,001-150,000	98	24.75
- 150,001-200,000	46	11.62
- > 200,000	64	16.16
เฉลี่ย	130,362.24	
จำนวนวันทำงานในการทำสวนยางพารา (วัน/ปี)	(n = 166)	
- ≤ 100	8	4.82
- 101-150	123	74.10
- 151-200	30	18.07
- > 200	5	3.01
เฉลี่ย	142.24	

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
จำนวนชั่วโมงทำงานในการทำสวนยางพารา (ชั่วโมง/วัน)	(n = 373)	
- ≤ 2.0	55	14.75
- 2.1-4.0	134	35.92
- 4.1-6.0	116	31.10
- > 6.0	68	18.23
เฉลี่ย	4.64	
ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนและแรงงานจ้างสำหรับการทำสวนยางพารา	(n = 377)	
- เพียงพอ	337	89.39
- ไม่เพียงพอ	40	10.61
การปลูกพืชชนิดอื่นนอกจากยางพารา	(n = 393)	
- มี	126	32.06
- ไม่มี	267	67.94
วัตถุประสงค์ในการปลูกพืชชนิดอื่นนอกจากยางพารา	(n = 126)	
- เพื่อบริโภค/ใช้สอยในครัวเรือน	42	33.33
- เพื่อขาย	18	14.29
- ทั้ง 2 อย่าง	66	52.38

หมายเหตุ: * หมายถึง เกษตรกรชาวสวนยางสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3.6 ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราและการสืบทอดการทำสวนยางพารา

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา ความต้องการให้ทายาทสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา และความต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพาราของทายาท ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.6

1) ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งมีความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 56.22 รองลงมาคือร้อยละ 35.75 มีความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราระดับมาก และอีกร้อยละ 8.03 มีความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราระดับน้อย

2) ความต้องการให้ทายาทสืบทอดอาชีพการทำสวนยาง

เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งต้องการให้ทายาทสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 54.50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 45.50 ไม่ต้องการให้ทายาทสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา

3) ความต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพาราของทายาท

เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งระบุว่า ทายาทของตนไม่ต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 55.88 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 44.12 ระบุว่า ทายาทของตนต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา

ตารางที่ 4.6 ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราและการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
ความพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา	(n = 386)	
- น้อย	31	8.03
- ปานกลาง	217	56.22
- มาก	138	35.75
ความต้องการให้ทายาทสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา	(n = 389)	
- ต้องการ	212	54.50
- ไม่ต้องการ	177	45.50
ความต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพาราของทายาท	(n = 374)	
- ต้องการ	165	44.12
- ไม่ต้องการ	209	55.88

4.3.7 การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอการได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐประกอบด้วย การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุม/สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา การได้รับการตรวจเยี่ยมหรือการให้คำแนะนำจากนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการทำสวนยางพารา ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน การได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคายางพาราและการจัดการในระยะสั้น ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.7

1) การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุม/สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 47.00 ไม่มีการเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุม/สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา รองลงมาคือร้อยละ 34.25 มีการเข้าร่วมประชุม ร้อยละ 29.75 มีการเข้าร่วมอบรม ร้อยละ 3.25 มีการทัศนศึกษาภายในประเทศ/ต่างประเทศ และอีกร้อยละ 1.0 มีการเข้าร่วมสัมมนา

2) การได้รับการตรวจเยี่ยมหรือการให้คำแนะนำจากนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่ได้รับการตรวจเยี่ยมหรือการให้คำแนะนำจากนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ คิดเป็นร้อยละ 72.25 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 27.75 ได้รับการตรวจเยี่ยมหรือการให้คำแนะนำจากนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

3) การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 85.00 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 15.00 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา

4) การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการทำสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการทำสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 64.25 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 35.75 ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการทำสวนยางพารา

5) ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งไม่ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา คิดเป็นร้อยละ 60.25 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 39.75 ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา

6) ความรู้ที่ต้องการเพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งไม่ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 54.50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 45.50 ต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

7) การได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคายางพาราและการจัดการในระยะสั้น

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคายางพารา คิดเป็นร้อยละ 85.50 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14.50 ไม่ได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคายางพารา โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่มีการจัดการในระยะสั้นด้วยการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น คิดเป็นร้อยละ 60.75 รองลงมาคือร้อยละ 24.75 มีการกู้เงิน ร้อยละ 19.50 มีการประกอบอาชีพเสริมและอีกร้อยละ 4.50 ใช้วิธีการอื่น ๆ

ตารางที่ 4.7 การได้รับความรู้และความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐของเกษตรกรชาวสวนยาง

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุม/สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับ		
การทำสวนยางพารา*		
- ไม่มี	188	47.00
- เข้าร่วมอบรม	119	29.75
- เข้าร่วมประชุม	137	34.25
- เข้าร่วมสัมมนา	4	1.00
- เข้าร่วมทัศนศึกษาในประเทศ/ต่างประเทศ	13	3.25
การได้รับการตรวจเยี่ยมหรือการให้คำแนะนำจากนักวิชาการ/ เจ้าหน้าที่ของ		
หน่วยงานราชการ		
- ได้รับ	111	27.75
- ไม่ได้รับ	289	72.25
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานราชการเพื่อขอความช่วยเหลือในการ		
จัดการสวนยางพารา		
- มี	60	15.00
- ไม่มี	340	85.00
การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐในการทำสวนยางพารา		
- ได้รับ	257	64.25
- ไม่ได้รับ	143	35.75
ความต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา		
- ต้องการ	159	39.75
- ไม่ต้องการ	241	60.25
ความต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน		
- ต้องการ	182	45.50
- ไม่ต้องการ	218	54.50
การได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคายางพารา		
- ได้รับ	342	85.50
- ไม่ได้รับ	58	14.50
การจัดการในระยะสั้น*		
- การกู้เงิน	99	24.75
- ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น	243	60.75
- หาอาชีพเสริม	78	19.50
- อื่น ๆ	18	4.50

หมายเหตุ: * หมายถึง เกษตรกรชาวสวนยางสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

4.3.8 ปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.8

1) ทุนธรรมชาติ

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านที่ดินและด้านน้ำ คิดเป็นร้อยละ 73.00 และ 76.75 ตามลำดับ เกษตรกรชาวสวนยางมีความรุนแรงของปัญหาทั้งด้านที่ดินและด้านน้ำในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 1.42 และ 1.43 คะแนน ตามลำดับ อาจเนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางประกอบอาชีพการทำสวนยางมาเป็นเวลานาน จึงสามารถวางแผนบริหารจัดการที่ดินและน้ำแหล่งน้ำได้เป็นอย่างดี

2) สภาพอากาศและภัยธรรมชาติ

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาด้านสภาพอากาศ คิดเป็นร้อยละ 73.85 และมีความรุนแรงของปัญหาด้านสภาพอากาศในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 1.40 คะแนน สำหรับปัญหาด้านภัยธรรมชาติพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในด้านดังกล่าว คิดเป็นร้อยละ 88.50 แต่ปัญหาด้านภัยธรรมชาติมีความรุนแรงในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 2.26 คะแนน อาจเนื่องจากภัยธรรมชาติอยู่เหนือการควบคุมของเกษตรกรชาวสวนยาง หรือเกษตรกรชาวสวนยางไม่สามารถควบคุมได้

3) แรงงาน

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาทั้งด้านจำนวนแรงงาน ด้านคุณภาพแรงงาน และด้านสุขภาพ คิดเป็นร้อยละ 95.75, 97.25 และ 82.50 ตามลำดับ แต่ปัญหาทั้ง 3 ด้านมีความรุนแรงในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 1.82, 1.73 และ 2.09 คะแนน ตามลำดับ อาจเนื่องจากแรงงานที่มีทักษะในการกรีดยางพารามีความหายาก และเป็นที่ต้องการของเกษตรกรเจ้าของสวนยางพารา ส่วนปัญหาสุขภาพถือเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อการทำสวนยางพารา เพราะเกษตรกรชาวสวนยางที่มีปัญหาด้านสุขภาพจะไม่สามารถจัดการสวนยางพารา หรือดำเนินกิจกรรมการผลิตยางพาราได้อย่างเต็มศักยภาพที่ตนเองมีอยู่

4) การจัดการสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ไม่มีปัญหาในการจัดการผลิต ทั้งด้านเงินทุน (ร้อยละ 76.25) พันธุ์ยางพารา (ร้อยละ 95.75) ปุ๋ย (ร้อยละ 78.75) โรคพืช (ร้อยละ 64.00) ศัตรูพืช (ร้อยละ 91.50) วัชพืช (ร้อยละ 92.25) ผลผลิต (ร้อยละ 86.00) แต่ปัญหาด้านวัชพืชมีความรุนแรงในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 2.55 คะแนน ซึ่งนอกจากวัชพืชจะเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์มีพิษแล้ว วัชพืชยังเป็นอุปสรรคในการเก็บเกี่ยวผลผลิตยางพาราอีกด้วย สำหรับพันธุ์ยางพารา โรคพืช และและศัตรูพืช มีความรุนแรงของปัญหาในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 1.82, 2.06 และ 1.97 คะแนน ตามลำดับ

เนื่องจากปัจจัยเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อผลผลิตโดยตรงและในระยะยาวต่อผลผลิตยางพารา ส่วนปัญหาด้านเงินทุน ปุ๋ย และผลผลิต มีความรุนแรงในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 1.60, 1.31 และ 1.48 คะแนนตามลำดับ

5) ทูนทางสังคม

ทูนทางสังคมส่วนใหญ่ไม่เป็นปัญหาของเกษตรกรชาวสวนยาง ทั้งด้านความรู้/เทคโนโลยี ด้านการได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ และด้านการรวมกลุ่ม คิดเป็นร้อยละ 99.00, 96.25 และ 95.00 ตามลำดับ แต่ปัญหาเหล่านี้มีความรุนแรงในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 1.82, 1.67 และ 2.20 คะแนน ตามลำดับ อาจเนื่องจากความรู้ที่ได้จากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ การรวมกลุ่มทางการเกษตร หรือเทคโนโลยีทางการเกษตรต่าง ๆ ส่งผลกระทบต่อการจัดการสวนยางพาราและประสิทธิภาพการผลิตยางพารา

4.3.9 ปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยางพารา

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยางพารา ดังแสดงในตารางที่ 4.9 โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ประสบกับปัญหาด้านราคาผลผลิตยางพารา คิดเป็นร้อยละ 91.00 แต่มีความรุนแรงของปัญหาในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 1.20 คะแนน สำหรับปัญหาด้านการตลาดในประเด็นอื่น ได้แก่ คุณภาพผลผลิต แหล่งรับซื้อ การขนส่ง ข้อมูลข่าวสาร เกษตรกรชาวสวนยางมีปัญหาในสัดส่วนน้อย แต่มีความรุนแรงของปัญหาในระดับปานกลาง

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ตารางที่ 4.8 ปัญหาด้านการผลิตของเกษตรกรชาวสวนยาง

(n = 400)

ปัญหาด้านการผลิต	มี	ไม่มี	ระดับความรุนแรงของปัญหา			คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
			มาก	ปานกลาง	น้อย			
1. ที่ดิน	108 (27.00%)	292 (73.00%)	75 (69.44%)	21 (19.44%)	12 (11.12%)	1.42	น้อย	0.69
2. น้ำ	93 (23.25%)	307 (76.75%)	58 (62.37%)	30 (32.25%)	5 (5.38%)	1.43	น้อย	0.60
3. สภาพอากาศ	105 (26.25%)	295 (73.75%)	65 (61.90%)	36 (34.29%)	4 (3.81%)	1.40	น้อย	0.55
4. ภัยธรรมชาติ	46 (11.50%)	354 (88.50%)	8 (17.39%)	18 (39.13%)	20 (43.48%)	2.26	ปานกลาง	0.74
5. จำนวนแรงงาน	17 (4.25%)	383 (95.75%)	5 (29.41%)	10 (58.83%)	2 (11.76%)	1.82	ปานกลาง	0.64
6. คุณภาพแรงงาน	11 (2.75%)	389 (97.25%)	6 (54.55%)	2 (18.18%)	3 (27.27%)	1.73	ปานกลาง	0.91
7. สุขภาพ	70 (17.50%)	330 (82.50%)	14 (20.00%)	36 (51.43%)	20 (28.57%)	2.09	ปานกลาง	0.70
8. เงินทุน	95 (23.75%)	305 (76.25%)	50 (52.63%)	33 (34.74%)	12 (12.63%)	1.60	น้อย	0.71
9. พันธุ์ยางพารา	17 (4.25%)	383 (95.75%)	7 (41.18%)	6 (35.29%)	4 (23.53%)	1.82	ปานกลาง	0.81
10. ปุ๋ย	85 (21.25%)	315 (78.75%)	63 (74.12%)	18 (21.18%)	4 (4.70%)	1.31	น้อย	0.56
11. โรคพืช	144 (36.00%)	256 (64.00%)	42 (29.17%)	52 (36.11%)	50 (34.72%)	2.06	ปานกลาง	0.80
12. ศัตรูพืช (แมลง/สัตว์)	34 (8.50%)	366 (91.50%)	14 (41.18%)	6 (17.64%)	14 (41.18%)	1.97	ปานกลาง	0.92
13. วัชพืช	31 (7.75%)	369 (92.25%)	1 (3.23%)	12 (38.71%)	18 (58.06%)	2.55	มาก	0.57
14. ผลผลิต	56 (14.00%)	344 (86.00%)	33 (58.93%)	19 (33.93%)	4 (7.14%)	1.48	น้อย	0.63
15. ความรู้/เทคโนโลยี	4 (1.00%)	396 (99.00%)	2 (50.00%)	1 (25.00%)	1 (25.00%)	1.75	ปานกลาง	0.96
16. การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่	15 (3.75%)	385 (96.25%)	7 (46.67%)	6 (40.00%)	2 (13.33%)	1.67	ปานกลาง	0.72
17. การรวมกลุ่ม	20 (5.00%)	380 (95.00%)	2 (10.00%)	12 (60.00%)	6 (30.00%)	2.20	ปานกลาง	0.62

หมายเหตุ: การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย กำหนดให้ 2.34-3.00 คะแนน หมายถึง มาก 1.67-2.33 คะแนน หมายถึง ปานกลาง และ 1.00-1.66 คะแนน หมายถึง น้อย

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ตารางที่ 4.9 ปัญหาด้านการตลาดของเกษตรกรชาวสวนยาง

(n = 400)

ปัญหาด้านการตลาด	มี	ไม่มี	ระดับความรุนแรงของปัญหา			คะแนนเฉลี่ย	ความหมาย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
			มาก	ปานกลาง	น้อย			
1. ราคาผลผลิต	364 (91.00%)	36 (9.00%)	300 (82.42%)	56 (15.38%)	8 (2.20%)	1.20	น้อย	0.45
2. คุณภาพผลผลิต	28 (7.00%)	372 (93.00%)	11 (39.29%)	11 (39.29%)	6 (21.42%)	1.82	ปานกลาง	0.77
3. แหล่งรับซื้อ	10 (2.50%)	390 (97.50%)	4 (40.0 %)	4 (40.0 %)	2 (20.0 %)	1.80	ปานกลาง	0.79
4. การขาย	1 (0.25%)	399 (99.75%)	1 (100.00%)	-	-	1.00	น้อย	0.00
5. การขนส่ง	5 (1.25%)	395 (98.75%)	1 (20.00%)	2 (40.00%)	2 (40.00%)	2.20	ปานกลาง	0.84
6. ข้อมูลข่าวสาร	11 (2.75%)	389 (97.25%)	3 (27.27%)	7 (63.64%)	1 (9.09%)	1.82	ปานกลาง	0.60
7. อื่น ๆ	2 (0.50%)	398 (99.50%)	2 (100.00%)	-	-	1.00	น้อย	0.00

หมายเหตุ: การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย กำหนดให้ 2.34-3.00 คะแนน หมายถึง มาก 1.67-2.33 คะแนน หมายถึง ปานกลาง และ 1.00-1.66 คะแนน หมายถึง น้อย

4.3.10 นโยบาย/มาตรการ/แนวทาง/วิธีการที่ภาครัฐควรสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอ นโยบาย/มาตรการ/แนวทาง/วิธีการที่ภาครัฐควรสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.10

1) การกำหนดไม่ให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่

เกษตรกรชาวสวนยางเกินกว่าครึ่งเห็นว่า ไม่ควรกำหนดไม่ให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่ คิดเป็นร้อยละ 57.25 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 42.75 เห็นว่า ควรกำหนดไม่ให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่

2) การยับยั้งการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่า

เกษตรกรชาวสวนยางเกินกว่าครึ่งเห็นว่า ควรยับยั้งการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่า คิดเป็นร้อยละ 55.25 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 44.75 เห็นว่า ไม่ควรยับยั้งการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่า

3) การส่งเสริมให้มีการทำสวนยางพาราร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรอื่น เช่น การปลูกพืชร่วมยาง การเลี้ยงสัตว์

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 61.00 เห็นว่า ควรส่งเสริมให้มีการทำสวนยางพาราร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรอื่น เช่น การปลูกพืชร่วมยาง การเลี้ยงสัตว์ และอีกร้อยละ 39.00 เห็นว่า ไม่ควรส่งเสริมให้มีการทำสวนยางพาราร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรอื่น เช่น การปลูกพืชร่วมยาง การเลี้ยงสัตว์

4) การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการจัดการสวนยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 57.75 เห็นว่า ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการจัดการสวนยางพารา และอีกร้อยละ 42.25 เห็นว่า ไม่ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการจัดการสวนยางพารา

5) การให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 53.50 เห็นว่า ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา และอีกร้อยละ 46.50 เห็นว่า ไม่ควรให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา

6) การให้เจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่/โรงงานแปรรูปยางพาราเหมาะสมยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย เพื่อลดความเสี่ยงด้านราคา และลดต้นทุนในการจัดการของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 66.25 เห็นว่า ไม่ควรให้เจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่/โรงงานแปรรูปยางพาราเหมาะสมยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย เพื่อลดความเสี่ยงด้านราคา และลดต้นทุนในการจัดการของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย และอีกร้อยละ 33.75 เห็นว่า ควรให้เจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่/โรงงานแปรรูปยางพาราเหมาะสมยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย เพื่อลดความเสี่ยงด้านราคา และลดต้นทุนในการจัดการของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย

7) การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในประเทศ

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 67.75 เห็นว่า ควรพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในประเทศ และอีกร้อยละ 32.25 เห็นว่า ไม่ควรพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในประเทศ

8) การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปยางพาราขึ้นต้น

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 50.50 เห็นว่า ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปยางพาราขึ้นต้น และอีกร้อยละ 49.50 เห็นว่า ไม่ควรส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปยางพาราขึ้นต้น

ตารางที่ 4.10 นโยบาย/มาตรการ/แนวทาง/วิธีการที่ภาครัฐควรสนับสนุนเพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
การกำหนดไม่ให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่		
- ควร	171	42.75
- ไม่ควร	229	57.25
การยับยั้งการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่า		
- ควร	221	55.25
- ไม่ควร	179	44.75
การส่งเสริมให้มีการทำสวนยางพาราร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรอื่น		
- ควร	244	61.00
- ไม่ควร	156	39.00

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการจัดการสวนยางพารา		
- ควร	231	57.75
- ไม่ควร	169	42.25
การให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา		
- ควร	214	53.50
- ไม่ควร	186	46.50
การให้เจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่/โรงงานแปรรูปยางพาราเหมาะสม ยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย เพื่อลดความเสี่ยงด้านราคา และ ลดต้นทุนในการจัดการของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย		
- ควร	135	33.75
- ไม่ควร	265	66.25
การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในประเทศ		
- ควร	271	67.75
- ไม่ควร	129	32.25
การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปยางพาราขั้นต้น		
- ควร	202	50.50
- ไม่ควร	198	49.50

4.3.11 การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในส่วนนี้แบ่งเป็น 3 หัวข้อ คือ 1) ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยาง 2) การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และ 3) แหล่งข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนยาง ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1) ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในหัวข้อนี้ประกอบด้วยความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ผลกระทบต่อราคายางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่

4.11

1.1) ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่งทราบวัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน คิดเป็นร้อยละ 53.73 ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 46.27 ไม่ทราบวัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยเกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่ทราบวัตถุประสงค์ในประเด็นการเป็นภูมิภาคที่

มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก คิดเป็นร้อยละ 81.34 รองลงมาคือร้อยละ 60.77 ทราบวัตถุประสงค์ในประเด็นการเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงในตลาดโลก ร้อยละ 49.28 ทราบวัตถุประสงค์ในประเด็นการเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอย่างเสมอภาค และอีกร้อยละ 30.14 ทราบวัตถุประสงค์ในประเด็นการเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน

2) ผลกระทบต่อราคายางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 41.05 เห็นว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยจะส่งผลให้ราคายางพาราในอีก 5 ปี ข้างหน้าเพิ่มขึ้น รองลงมาคือร้อยละ 21.91 เห็นว่า ไม่ส่งผลต่อราคายางพารา ร้อยละ 16.05 เห็นว่า จะส่งผลให้ราคายางพาราลดลง ร้อยละ 11.73 เห็นว่า จะส่งผลให้ราคายางพารามีความผันผวน และอีกร้อยละ 9.26 เห็นว่า ราคายางพาราจะคงที่ หรือไม่เปลี่ยนแปลงจากเดิมมากนัก

3) การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยาง

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 33.65 เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับปานกลาง รองลงมาคือร้อยละ 32.71 เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับน้อย ร้อยละ 24.84 เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับน้อยที่สุด ร้อยละ 5.97 เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก และอีกร้อยละ 2.83 เข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 4.11 ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยาง

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
การรับทราบวัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	(n = 389)	
- ทราบ	209	53.73
- ไม่ทราบ	180	46.27
วัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ทราบ*	(n = 209)	
- การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน	63	30.14
- การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงในตลาดโลก	127	60.77
- การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอย่างเสมอภาค	103	49.28
- การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก	170	81.34

รายการ	จำนวน (n = 400)	ร้อยละ
ผลกระทบต่อราคาขายพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ของประเทศไทย	(n = 324)	
- ไม่ส่งผลกระทบต่อราคา	71	21.91
- ราคาเพิ่มขึ้น	133	41.05
- ราคาคงที่	30	9.26
- ราคาลดลง	52	16.05
- ราคาผันผวน	38	11.73
การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน	(n = 318)	
- มากที่สุด	9	2.83
- มาก	19	5.97
- ปานกลาง	107	33.65
- น้อย	104	32.71
- น้อยที่สุด	79	24.84

หมายเหตุ: * หมายถึง เกษตรกรชาวสวนยางสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

2) การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิจัยในหัวข้อนี้นำเสนอการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในมุมมองของเกษตรกรชาวสวนยางซึ่งพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ว่าจะได้รับผลกระทบต่ออาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนโดยภาพรวมในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.63 คะแนน ทั้งนี้ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาผลกระทบต่อการประกอบอาชีพเฉพาะผลกระทบทางเศรษฐกิจ ซึ่งประกอบด้วยผลกระทบทางตรงและผลกระทบทางอ้อมดังแสดงในตารางที่ 4.12 และมีรายละเอียดดังนี้

2.1) ผลกระทบทางตรง

เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ว่าจะได้รับผลกระทบทางตรงโดยภาพรวมในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.57 คะแนน เมื่อพิจารณาการรับรู้ผลกระทบทางตรงของเกษตรกรชาวสวนยางเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 61.90 รับรู้ว่าการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางบวกต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา คือ ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38.10 รับรู้ว่าการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางลบต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา คือ ทำให้รายได้จากการขายผลผลิตยางพาราลดลง โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราในระดับปาน

กลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.53 คะแนน สำหรับประเด็นราคาผลผลิตยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 56.72 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อราคาผลผลิตยางพารา คือ ทำให้ราคาผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 43.38 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อราคาผลผลิตยางพารา คือ ทำให้ราคาผลผลิตยางพาราลดลง โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่อราคาผลผลิตยางพาราในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.59 คะแนน

ตารางที่ 4.12 การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ	ทิศทางของผลกระทบ		ระดับผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ					\bar{X}	S.D.
	บวก	ลบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด		
1.ผลกระทบทางตรงโดยภาพรวม								3.57 (M)	0.72
1.1 รายได้จากการขายผลผลิตยางพารา (n = 147)	91 (61.90%)	56 (38.10%)	22 (14.97%)	51 (34.69%)	59 (40.14%)	13 (8.84%)	2 (1.36%)	3.53 (M)	0.90
1.2 ราคาผลผลิตยางพารา (n = 134)	76 (56.72%)	58 (43.38%)	19 (14.18%)	50 (37.31%)	56 (41.79%)	9 (6.72%)	-	3.59 (M)	0.82
1.3 การเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ (n = 113)	44 (38.94%)	69 (61.06%)	13 (11.51%)	49 (43.37%)	45 (39.82%)	3 (2.65%)	3 (2.65%)	3.58 (M)	0.83
1.4 จำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา (n = 69)	17 (24.64%)	52 (75.36%)	7 (10.15%)	36 (52.17%)	21 (30.43%)	2 (2.90%)	3 (4.35%)	3.61 (M)	0.88
1.5 ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา (n = 62)	21 (33.87%)	41 (66.13%)	10 (16.13%)	25 (40.31%)	23 (37.10%)	2 (3.23%)	2 (3.23%)	3.63 (M)	0.91
1.6 ต้นทุนวัสดุ เช่น ปุ๋ย สารเคมี (n = 64)	25 (39.06%)	39 (60.94%)	19 (29.69%)	29 (45.31%)	15 (23.44%)	1 (1.56%)	-	4.03 (H)	0.78
2. ผลกระทบทางอ้อม								3.74 (H)	0.74
2.1 อำนาจในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อผลผลิตยางพารา (n = 109)	62 (56.88%)	47 (43.12%)	22 (20.18%)	31 (28.44%)	43 (39.45%)	11 (10.09%)	2 (1.83%)	3.55 (M)	0.99
2.2 การแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา (n = 144)	95 (65.97%)	49 (34.03%)	32 (22.22%)	64 (44.45%)	41 (28.47%)	7 (4.86%)	-	3.84 (H)	0.82
2.3 ความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศ (n = 156)	133 (85.26%)	23 (14.74%)	37 (23.72%)	58 (37.18%)	56 (35.90%)	5 (3.21%)	-	3.81 (H)	0.83
ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพโดยภาพรวม								3.63 (M)	0.65

หมายเหตุ: การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย กำหนดให้ 3.68-5.00 คะแนน หมายถึง มาก แทนด้วย H

2.34-3.67 คะแนน หมายถึง ปานกลาง แทนด้วย M และ 1.00-2.33 คะแนน หมายถึง น้อย แทนด้วย L

เห็นได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางในสัดส่วนที่มากกว่าคาดว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะทำให้ผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินในรูปรายได้จากการขายผลผลิต

ยางพาราและราคาผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศผู้ผลิตและส่งออกยางพาราเป็นอันดับหนึ่งของโลกมาหลายทศวรรษ จึงทำให้มีความพร้อมที่จะแข่งขันกับประเทศผู้ผลิตยางพาราที่สำคัญในตลาดโลก โดยเฉพาะประเทศมาเลเซียและอินโดนีเซีย ซึ่งการรวมกลุ่มเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนนั้น จะช่วยลดอุปสรรคในการส่งออกยางพาราไปยังประเทศสมาชิก ไม่ว่าจะป็นอุปสรรคที่เป็นภาษีและไม่ใช่อาชีพ ทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกยางพาราไปขายในตลาดอาเซียนได้อย่างสะดวกมากขึ้น โดยสินค้ายางพาราที่ส่งออกนี้ เป็นผลผลิตที่มาจากไซ้อุปทานกลางน้ำและปลายน้ำ ซึ่งใช้ผลผลิตจากไซ้อุปทานต้นน้ำเป็นวัตถุดิบในการผลิต ดังนั้นการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจึงส่งผลดีต่อไซ้อุปทานในทุกระดับ อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบต่อรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพาราได้ หากประเทศคู่แข่งในอาเซียนมีการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราให้เทียบเท่ากับประเทศไทยได้

ในส่วนของแรงงานพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 61.06 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ คือ ทำให้แรงงานมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่เพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 38.94 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ คือ ทำให้แรงงานมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่ลดลง โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่อการเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่ในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.58 คะแนน ในประเด็นจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 75.36 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้แรงงานในการทำสวนยางพารามีจำนวนไม่เพียงพอ ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 24.64 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้แรงงานในการทำสวนยางพารามีจำนวนเพียงพอ โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่อจำนวนแรงงานในการทำสวนยางพาราในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.61 คะแนน ในประเด็นค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 66.13 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 33.87 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบต่อค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราลดลง โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่อค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 3.63 คะแนน

การเป็นตลาดและฐานการผลิตเดียวกันตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จะทำให้การเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน เงินทุน และแรงงานมี

ฝีมือเป็นไปอย่างเสรีมากขึ้น ส่งผลให้ผู้ประกอบการและนักลงทุนชาวต่างชาติในประเทศสมาชิกที่สนใจเข้ามาลงทุนทำธุรกิจในประเทศไทยมีจำนวนมากขึ้น ซึ่งการดำเนินธุรกิจนั้นจำเป็นต้องใช้แรงงานเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญประการหนึ่ง ทำให้แรงงานมีทางเลือกเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้หากผู้ประกอบการชาวต่างชาติมีการเสนอผลตอบแทนในรูปค่าจ้างแรงงานที่น่าสนใจ หรือสูงกว่าผลตอบแทนที่แรงงานได้รับจากการทำสวนยางพารา จะส่งผลให้แรงงานมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่ หรือนอกภาคการเกษตรมากขึ้น หรืออาจตัดสินใจไปทำงานในต่างประเทศ (ประเทศอื่นในภูมิภาคอาเซียน) ซึ่งมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการทำสวนยางพารา และการเพิ่มขึ้นของค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา อย่างไรก็ตามการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจส่งผลกระทบทางบวกต่อแรงงานและค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราของประเทศไทยได้ หากแรงงานต่างด้าว หรือแรงงานข้ามชาติมีการอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยมากขึ้น ซึ่งแรงงานประเภทนี้มีอัตราค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าแรงงานไทย (ปัญญา สมบูรณ์สุข และคณะ, 2558)

เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 60.94 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางลบต่อต้นทุนวัสดุ เช่น ปุ๋ย สารเคมี ที่ใช้ในการทำสวนยางพารา คือ ทำให้ต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 39.06 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางบวกต่อต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพารา คือ ทำให้ต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพาราลดลง โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่อต้นทุนวัสดุที่ใช้ในสวนยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 4.03 คะแนน เนื่องจากการนำเข้าวัสดุ เช่น ปุ๋ยเคมี จากต่างประเทศ ผู้นำเข้าต้องขออนุญาตจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามพระราชบัญญัติปุ๋ย ทำให้ผู้นำเข้าปุ๋ยเคมีมีเพียงรายใหญ่จำนวนไม่กี่ราย ซึ่งจัดเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย โดยผู้นำเข้าจะนำเข้าแม่ปุ๋ยเพื่อมาผสมเป็นสูตรต่าง ๆ แล้ววางขายภายในประเทศ ดังนั้นการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนน่าจะส่งผลดีต่อผู้นำเข้าปุ๋ยเคมี คือ ทำให้อุปสรรคในการนำเข้าปุ๋ยเคมีลดลง แต่ราคายางปุ๋ยเคมีในตลาดภายในประเทศน่าจะไม่แตกต่างจากเดิม

2.2) ผลกระทบทางอ้อม

เกษตรกรชาวสวนยางมีการระบุว่าได้รับผลกระทบทางอ้อมโดยภาพรวมในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.74 คะแนน เมื่อพิจารณาการรับรู้ผลกระทบทางอ้อมของเกษตรกรชาวสวนยางเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 56.88 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางบวกต่ออำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพารา คือ ทำให้อำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพาราเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 43.12 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางลบต่ออำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพารา คือ ทำให้อำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพาราลดลง โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่ออำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพาราในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย

3.55 คะแนน สำหรับประเด็นการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 65.97 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางบวกต่อการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา คือ ทำให้การแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราลดลง ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 34.03 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางลบต่อการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา คือ ทำให้การแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราเพิ่มขึ้น โดยคาดว่า จะมีผลกระทบต่อการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.84 คะแนน ในประเด็นความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 85.26 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางบวกต่อความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศ คือ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศเพิ่มขึ้น ส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 14.74 ระบุว่า การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนจะมีผลกระทบทางลบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศคือ ทำให้ความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศลดลง โดยคาดว่าจะมีผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 3.81 คะแนน

การเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจก่อให้เกิดผลกระทบทางอ้อมทั้งทางบวกและทางลบต่ออุตสาหกรรมยางพาราไทย ซึ่งศุภโชค สมพงษ์ และวรวพจน์ ศีรวงษ์กุล (2556) ได้กล่าวว่า ประเทศไทยเป็นผู้นำอุตสาหกรรมยางพาราในระดับต้นน้ำ โดยเน้นการผลิตยางพาราที่เป็นวัตถุดิบเพื่อการส่งออกและนำไปผลิตต่อ ขณะที่ประเทศมาเลเซียเป็นผู้นำอุตสาหกรรมยางพาราในระดับปลายน้ำ ซึ่งเน้นการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มจากผลผลิตยางพาราไปสู่ผลิตภัณฑ์ยางพารา ทำให้ประเทศไทยมีความเสียเปรียบประเทศมาเลเซียในด้านการตลาดและด้านราคา รวมถึงการจัดเก็บเงินภาษีส่งออกยางพารา (Centre for Experimental Social Sciences หรือ CESS) ของไทยมีอัตราที่สูงกว่ามาเลเซีย ทำให้ประเทศไทยมีต้นทุนการส่งออกยางพาราสูงกว่าประเทศมาเลเซีย อีกทั้งประเทศเวียดนาม และลาว ซึ่งมีพรมแดนติดกับประเทศจีนที่เป็นหนึ่งในประเทศผู้นำเข้ายางพารารายใหญ่ของโลก ได้มีการขยายพื้นที่เพาะปลูกยางพาราและการพัฒนาอุตสาหกรรมยางพาราภายในประเทศอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยมีความเสียเปรียบประเทศเหล่านี้ในด้านต้นทุนการขนส่งผลผลิตยางพาราไปขายยังประเทศจีน และยังทำให้ประเทศไทยสูญเสียส่วนแบ่งทางการตลาดในประเทศจีนส่วนหนึ่ง อย่างไรก็ตามกรอบประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจสร้างโอกาสที่ดีให้กับผู้ประกอบการและนักลงทุนชาวไทยได้เข้าไปลงทุนทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับยางพาราในประเทศสมาชิกอย่างสะดวกมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันอาจส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการรายย่อยที่มีข้อจำกัดในด้านเงินทุนและมีความสามารถในการปรับตัวให้ต้องปิดกิจการ หรือขายกิจการให้กับนักลงทุนชาวต่างชาติ

ในปัจจุบันถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราซึ่งมีงานวิจัยหลายเรื่องที่รายงานถึงค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบที่ปรากฏ (Revealed Comparative Advantage หรือ RCA) ในการส่งออกยางพาราของประเทศไทยไปยังตลาดต่างประเทศ เช่น วราลี ศรีสมบัติ (2542) อุดมศรี ชวานิสากุล (2544) ทรงพล ชติยศ (2550) วัชรินทร์ กือเย็น (2551) ปราปต์ปกรณ ธนรัตน์ (2553) พรรณจิรา จันทร์ผลึก (2553) วลัยพร บวรกุลวัฒน์ (2554) อิศรา ชูบำรุง (2554) ปฐมาวดี ฉายรักษา (2557) สนธยา สำเภาทอง (2558) และ Poramacom (2002) แต่จะเห็นได้ว่า ประเทศไทยมีความต้องการใช้ยางพาราภายในประเทศน้อยมาก อันเป็นผลมาจากการที่รัฐบาลให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมยางพาราในระดับต้นน้ำเป็นหลัก ซึ่งมีโครงสร้างเป็นเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อยที่มีสวนยางพาราขนาดเล็กโดยส่วนใหญ่ และมีการสนับสนุนอุตสาหกรรมการแปรรูปยางพาราเพื่อการส่งออกน้อยกว่าที่ควรจะเป็น (ชญาณินทร์ อัครสิทธิ์, 2552) โดยผลผลิตยางพาราชั้นพื้นฐานส่วนใหญ่จะถูกส่งออกไปขายยังตลาดต่างประเทศ ไม่ได้นำมาสร้างมูลค่าเพิ่ม หรือใช้เป็นวัตถุดิบในการผลิตของอุตสาหกรรมต่อเนื่องภายในประเทศเท่าที่ควร แต่กลับไปสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ยางพาราปลายน้ำของประเทศคู่ค้า ซึ่งเป็นการลดมูลค่าภายในโซ่อุปทานยางพาราลง นอกจากนี้ประเทศไทยไม่ได้เป็นประเทศผู้ส่งออกยางพาราเพียงรายเดียวของโลก และตลาดยางพาราโลกก็ไม่ได้เป็นตลาดผู้ขายน้อยราย กอปรกับบางประเทศในอาเซียน ประเทศอินโดนีเซีย เวียดนาม มาเลเซีย เป็นต้น ได้พยายามยกระดับอุตสาหกรรมยางพาราภายในประเทศอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ส่งผลให้ประเทศไทยไม่สามารถหลีกเลี่ยงการแข่งขันที่สูงขึ้นในอนาคตได้

3) แหล่งข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนยาง

ผลการวิจัยในหัวข้อนี้นำเสนอแหล่งข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนยาง ประกอบด้วยบุคคล หน่วยงาน/สถานประกอบการ กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ และสื่อ ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.13

3.1) บุคคล

เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากญาติพี่น้องในระดับมาก มีคะแนนเฉลี่ย 2.38 คะแนน โดยได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ในเรื่องการผลิตเป็นสัดส่วนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.71 อาจเนื่องจากญาติพี่น้องเป็นกลุ่มที่มีความใกล้ชิด หรือสนิทสนมกับเกษตรกรชาวสวนยาง ทำให้การได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากบุคคลในกลุ่มนี้มีความสะดวกและรวดเร็วกว่าบุคคลในกลุ่มอื่น ส่วนบุคคลในกลุ่มอื่นพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากเพื่อนเกษตรกร (คะแนนเฉลี่ย 2.19 คะแนน) ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน (คะแนนเฉลี่ย 2.00 คะแนน) และเกษตรกรต้นแบบ/ปราชญ์ (คะแนนเฉลี่ย 1.95 คะแนน) ในระดับปานกลาง โดยได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรในเรื่องการผลิตเป็นสัดส่วน

มากที่สุด กล่าวคือ จากเพื่อนเกษตรกรร้อยละ 49.43 ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชนร้อยละ 50.01 และเกษตรกรต้นแบบ/ปราชญ์ชาวบ้านร้อยละ 72.50

3.2) หน่วยงาน/สถานประกอบการ

เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากหน่วยงาน/สถานประกอบการ อันได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด (คะแนนเฉลี่ย 2.14 คะแนน) ศูนย์วิจัยยาง (คะแนนเฉลี่ย 2.03 คะแนน) การยางแห่งประเทศไทย (คะแนนเฉลี่ย 2.31 คะแนน) องค์การบริหารส่วนตำบล (คะแนนเฉลี่ย 1.80 คะแนน) สำนักงานพัฒนาชุมชน (คะแนนเฉลี่ย 1.94 คะแนน) ร้านค้า/ตัวแทนจำหน่ายปัจจัยการผลิต (คะแนนเฉลี่ย 1.96 คะแนน) แหล่งรับซื้อผลผลิต (คะแนนเฉลี่ย 2.24 คะแนน) ในระดับปานกลาง โดยได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรในเรื่องการผลิตเป็นสัดส่วนมากที่สุด กล่าวคือ จากสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัดร้อยละ 73.06 ศูนย์วิจัยยางร้อยละ 37.93 การยางแห่งประเทศไทยร้อยละ 59.32 องค์การบริหารส่วนตำบลร้อยละ 52.00 สำนักงานพัฒนาชุมชนร้อยละ 52.94 ร้านค้า/ตัวแทนจำหน่ายปัจจัยการผลิตร้อยละ 43.37 แต่ในส่วนแหล่งรับซื้อผลผลิตพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรในเรื่องการตลาดเป็นสัดส่วนมากที่สุด คือ ร้อยละ 63.96 เป็นที่น่าสังเกตว่า เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากมหาวิทยาลัยสถาบันการศึกษาในระดับน้อย

3.3) กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้

เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากการจัดกิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ อันได้แก่ การอบรม/การประชุม/การสัมมนา (คะแนนเฉลี่ย 2.23 คะแนน) การทัศนศึกษา/แปลงสาธิต/นิทรรศการ (คะแนนเฉลี่ย 2.06 คะแนน) ในระดับปานกลาง โดยได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรในเรื่องการผลิตเป็นสัดส่วนมากที่สุด กล่าวคือ จากการอบรม/การประชุม/การสัมมนาร้อยละ 66.67 และการทัศนศึกษา/แปลงสาธิต/นิทรรศการร้อยละ 75.00 อาจเป็นเพราะว่า กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบต่าง ๆ เน้นการให้ข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรในด้านการผลิตเป็นสำคัญ

3.4) สื่อ

เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากสื่อในรูปแบบต่าง ๆ อันได้แก่ คู่มือ/เอกสารประกอบการทำสวนยางพารา (คะแนนเฉลี่ย 2.00 คะแนน) หนังสือพิมพ์ (คะแนนเฉลี่ย 2.00 คะแนน) นิตยสาร/วารสาร (คะแนนเฉลี่ย 2.07 คะแนน) โทรทัศน์ (คะแนนเฉลี่ย 2.23 คะแนน) วิทยุ (คะแนนเฉลี่ย 2.08 คะแนน) อินเทอร์เน็ต (คะแนนเฉลี่ย 2.28 คะแนน) ในระดับปานกลาง โดยได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรในเรื่องการผลิตเป็นสัดส่วนมากที่สุด กล่าวคือ จากคู่มือ/เอกสารประกอบการทำสวนยางพาราร้อยละ 81.36 หนังสือพิมพ์ร้อยละ 62.07 นิตยสาร/วารสารร้อยละ 84.00 และวิทยุร้อยละ 47.62 เนื่องจากสื่อที่กล่าวมานี้จะให้ข้อมูล

ข่าวสาร/ความรู้ด้านการผลิตยางพารา ทั้งการปลูก การดูแลรักษา และการจัดการสวนยางพารา เป็นสำคัญ สำหรับโทรทัศน์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นสื่อที่เกษตรกรชาวสวนยางสามารถเข้าถึงได้โดยง่ายในปัจจุบัน จะให้ข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทั้งด้านการผลิตและการตลาด ในส่วนวีดิทัศน์พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากสื่อประเภทนี้ในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย

1.33 คะแนน

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ตารางที่ 4.13 แหล่งข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรของเกษตรกรชาวสวนยาง

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ประเด็น			\bar{x}	ความหมาย	S.D.
	การผลิต	การตลาด	การผลิตและการตลาด			
1.บุคคล						
1.1 ญาติพี่น้อง	169 (56.71%)	63 (21.14%)	66 (22.15%)	2.38	มาก	0.64
1.2 เพื่อนเกษตรกร	131 (49.43%)	70 (26.42%)	64 (24.15%)	2.19	ปานกลาง	0.60
1.3 ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน	43 (50.01%)	24 (27.91%)	19 (22.09%)	2.00	ปานกลาง	0.65
1.4 เกษตรกรต้นแบบ/ปราชญ์ชาวบ้าน	29 (72.50%)	6 (15.00%)	5 (12.50%)	1.95	ปานกลาง	0.71
2. หน่วยงาน/สถานประกอบการ						
2.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด	122 (73.06%)	13 (7.78%)	32 (19.16%)	2.14	ปานกลาง	0.72
2.2 มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา	12 (66.66%)	3 (16.67%)	3 (16.67%)	1.61	น้อย	0.50
2.3 ศูนย์วิจัยยาง	22 (37.93%)	15 (25.86%)	21 (36.21%)	2.03	ปานกลาง	0.62
2.4 การยางแห่งประเทศไทย	105 (59.32%)	13 (7.34%)	59 (33.34%)	2.31	ปานกลาง	0.72
2.5 องค์การบริหารส่วนตำบล	13 (52.00%)	6 (24.00%)	6 (24.00%)	1.80	ปานกลาง	0.71
2.6 สำนักงานพัฒนาชุมชน	18 (52.94%)	5 (14.71%)	11 (32.35%)	1.94	ปานกลาง	0.78
2.7 ร้านค้า/ตัวแทนจำหน่ายปัจจัยการผลิต	36 (43.37%)	13 (15.66%)	34 (40.97%)	1.96	ปานกลาง	0.61
2.8 แหล่งรับซื้อผลผลิต	11 (9.91%)	71 (63.96%)	29 (26.13%)	2.24	ปานกลาง	0.66
3. กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้						
3.1 การอบรม/การประชุม/สัมมนา	104 (66.67%)	5 (3.20%)	47 (30.13%)	2.23	ปานกลาง	0.69
3.2 ทัศนศึกษา/แปลงสาธิต/นิทรรศการ	27 (75.00%)	1 (2.78%)	8 (22.22%)	2.06	ปานกลาง	0.73

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

แหล่งข้อมูลข่าวสาร	ประเด็น			\bar{x}	ความหมาย	S.D.
	การผลิต	การตลาด	การผลิตและการตลาด			
4. สื่อ						
4.1 คู่มือ/เอกสารประกอบการทำสวนยางพารา	48 (81.36%)	3 (5.08%)	8 (13.56%)	2.00	ปานกลาง	0.73
4.2 หนังสือพิมพ์	18 (62.07%)	4 (13.79%)	7 (24.14%)	2.00	ปานกลาง	0.68
4.3 นิตยสาร/วารสาร	21 (84.00%)	1 (4.00%)	3 (12.00%)	2.07	ปานกลาง	0.72
4.4 โทรทัศน์	124 (40.26%)	56 (18.18%)	128 (41.56%)	2.23	ปานกลาง	0.69
4.5 วิทยุ	20 (47.62%)	7 (16.67%)	15 (35.71%)	2.08	ปานกลาง	0.69
4.6 อินเทอร์เน็ต	16 (40.00%)	8 (20.00%)	16 (40.00%)	2.28	ปานกลาง	0.65
4.7 วีดิทัศน์	1 (25.00%)	2 (50.00%)	1 (25.00%)	1.33	น้อย	0.57

หมายเหตุ: การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย กำหนดให้ 2.34-3.00 คะแนน หมายถึง มาก 1.67-2.33 คะแนน หมายถึง ปานกลาง และ 1.00-1.66 คะแนน หมายถึง น้อย

4.3.13 การปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิจัยในส่วนนี้นำเสนอการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยจำแนกการปรับตัวเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย การจัดการ ทรัพยากรมนุษย์ การเงิน และการดำรงชีพ ซึ่งมีรายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.14

เกษตรกรชาวสวนยางมีการปรับตัวโดยภาพรวมในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 0.32 คะแนน เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางมีความคุ้นชินกับการปฏิบัติในแบบเดิม หรือที่ปฏิบัติมาตั้งแต่ในอดีต หรืออาจยังไม่เล็งเห็นถึงความจำเป็นในการปรับตัวเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเท่าที่ควร เพราะยังไม่มีความรู้และความเข้าใจที่เพียงพอในเรื่องประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เมื่อพิจารณาการปรับตัวเป็นรายด้านพบว่า มีเพียงด้านเดียวที่เกษตรกรชาวสวนยางมีการปรับตัวในระดับปานกลาง นั่นคือ ด้านการดำรงชีพ มีคะแนนเฉลี่ย 0.46 คะแนน ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านการจัดการ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการเงิน พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปรับตัวในด้านเหล่านี้ระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 0.30, 0.25 และ 0.31 คะแนน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาการปรับตัวด้านการจัดการเป็นรายประเด็นพบว่า การเลือกใช้อย่างพาราพันธุ์ดี คือ ให้ผลผลิตสูง ทนต่อโรคพืช ศัตรูพืช และสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสม เป็นประเด็นที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 0.64 คะแนน ซึ่งถือว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง แต่การปฏิบัติของเกษตรกรชาวสวนยางมากกว่าครึ่ง หรือร้อยละ 60.61 ไม่ได้เป็นผลมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ส่วนประเด็นอื่นที่เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในระดับปานกลางเช่นกัน ได้แก่ การกำหนดระยะห่างในการปลูกพารามากขึ้นในกรณีที่ปลูกทดแทน หรือปลูกใหม่ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น มีคะแนนเฉลี่ย 0.50 คะแนน การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์เพื่อบำรุงดิน มีคะแนนเฉลี่ย 0.46 คะแนน การประเมินความเสี่ยงด้านผลผลิตของพื้นที่ก่อนการปลูกทดแทน มีคะแนนเฉลี่ย 0.36 คะแนน และการตัดแต่งกิ่งเพื่อเพิ่มผลผลิต มีคะแนนเฉลี่ย 0.34 คะแนน ซึ่งการปฏิบัติของเกษตรกรชาวสวนยางในประเด็นเหล่านี้แทบจะกล่าวได้ว่า ไม่ได้เป็นผลมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เพราะการทำสวนยางพาราเป็นการลงทุนในระยะยาวตามอายุการให้ผลผลิตในเชิงเศรษฐกิจของยางพาราที่มากกว่า 25 ปี ทำให้เกษตรกรชาวสวนยางต้องปฏิบัติในประเด็นเหล่านี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพาราให้สูงขึ้น อันจะนำไปสู่การเพิ่มขึ้นของรายได้จากการขายผลผลิตยางพารา และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นต่อไป ส่วนประเด็นที่เหลือพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในระดับน้อย เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางมีความรู้และความเข้าใจน้อย หรือไม่เพียงพอที่จะนำไปปฏิบัติ เช่น ระบบและวิธีการกรีดยางพาราที่เหมาะสม ระบบการผลิตที่เหมาะสม และในบางประเด็นเกษตรกรชาวสวนยางเห็นว่า เป็นเรื่องที่ยุ่งยาก และไม่สะดวกที่จะปฏิบัติ เช่น การจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา การทำบัญชี จึงทำให้เกษตรกรชาวสวนยางที่ปฏิบัติมี

สัดส่วนน้อยกว่าเกษตรกรชาวสวนยางที่ไม่ปฏิบัติ อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรชาวสวนยางในช่วงร้อยละ 6.50-26.00 ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ด้านการจัดการ ณ ปัจจุบัน แต่คาดว่าจะมีการปฏิบัติในอนาคต

เมื่อพิจารณาการปรับตัวด้านทรัพยากรมนุษย์เป็นรายประเด็นพบว่า การเข้าร่วมอบรม/ประชุม/ทัศนศึกษา/และ/หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารามีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด และเป็นเพียงประเด็นเดียวที่เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 0.36 คะแนน เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการทำสวนยางพารา เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม หรือกระบวนการเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในการผลิตยางพาราให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่วนประเด็นที่เหลือพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในระดับน้อย เป็นที่น่าสังเกตว่า เกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 74.25 และ 70.25 ไม่มีการจ้างแรงงานที่มีค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (รวมถึงแรงงานต่างด้าว) และการจ้างแรงงานที่มีทักษะ/ประสบการณ์การทำสวนยางพารา อาจเนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางมีสวนยางพาราขนาดเล็ก ทำให้จำนวนแรงงานในครัวเรือนที่มีอยู่สามารถปฏิบัติงานในกิจกรรมการผลิตยางพาราได้ โดยไม่ต้องจ้างแรงงานจากภายนอก ซึ่งปัญหา สมบูรณ์สุข (2554) ได้รายงานไว้ว่า แรงงานในครัวเรือน 1 คน สามารถปฏิบัติงานในสวนยางพาราที่มีขนาดเฉลี่ย 14.20 ไร่ ทั้งนี้สังเกตได้ว่า มีเกษตรกรชาวสวนยางในสัดส่วนที่น้อยมาก ซึ่งมีการปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ด้านทรัพยากรมนุษย์อันเป็นผลมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ยกเว้นประเด็นการจ้างแรงงานที่มีค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ ซึ่งพบว่า การปฏิบัติของเกษตรกรชาวสวนยางในประเด็นนี้ ไม่ได้เป็นผลมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรชาวสวนยางในช่วงร้อยละ 6.25-18.30 ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ด้านทรัพยากรมนุษย์ ณ ปัจจุบัน แต่คาดว่าจะมีการปฏิบัติในอนาคต

เมื่อพิจารณาการปรับตัวด้านการเงินเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในประเด็นการกู้เงินเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการผลิตยางพาราในระดับปานกลาง มีคะแนนเฉลี่ย 0.35 คะแนน ทั้งนี้เพราะเงินทุนเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการลงทุน หรือดำเนินการผลิตยางพารา เช่น การซื้อยางพาราพันธุ์ดี การซื้อปุ๋ยเคมีที่มีคุณภาพ เพื่อให้การผลิตยางพารามีประสิทธิภาพสูงขึ้น โดยเฉพาะเกษตรกรชาวสวนยางที่ประสบปัญหาขาดแคลนเงินทุน จำเป็นที่จะต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ เช่น ธ.ก.ส. กองทุนหมู่บ้าน และสหกรณ์การเกษตรที่ตนเองเป็นสมาชิก ดังที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อลักษณะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรชาวสวนยาง ส่วนประเด็นการติดต่อหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอสนับสนุนด้านเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงการผลิตยางพาราพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 0.27 คะแนน อาจเนื่องจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีหน้าที่ในการช่วยเหลือเกษตรกรชาวสวนยาง โดยการจัดหาปัจจัยการผลิต เช่น พันธุ์ยางพารา ปุ๋ย และให้ความรู้เกี่ยวกับการทำสวนยางพาราผ่านการจัดอบรม หรือกิจกรรม/

กระบวนการเรียนรู้อื่น ๆ ส่วนการสนับสนุนด้านเงินทุนจะมีก็ต่อเมื่อเกษตรกรชาวสวนยางประสบปัญหาด้านการผลิตและการตลาดในระดับที่รุนแรงมาก เช่น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ราคาขายพาราตกต่ำอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้แทบจะกล่าวได้ว่า การปฏิบัติในประเด็นด้านการเงินของเกษตรกรชาวสวนยาง ไม่ได้เป็นผลมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรชาวสวนยางร้อยละ 10.75 และ 12.75 ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติในประเด็นแรกและประเด็นที่ 2 ณ ปัจจุบัน แต่คาดว่าจะมีการปฏิบัติในอนาคต

เมื่อพิจารณาการปรับตัวด้านการดำรงชีพเป็นรายประเด็นพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติใน 5 ประเด็นระดับปานกลาง ได้แก่ การประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น มีคะแนนเฉลี่ย 0.45 คะแนน การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีคะแนนเฉลี่ย 0.64 คะแนน การลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น/ไม่ก่อหนี้สินเพิ่มจากเดิม มีคะแนนเฉลี่ย 0.64 คะแนน การลงทุนในการศึกษาของบุตรหลาน มีคะแนนเฉลี่ย 0.45 คะแนน การมีพฤติกรรมที่นำไปสู่สุขภาวะที่ดี เช่น การรับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การเสริมสร้างสุขภาพจิตใจให้ดีอยู่เสมอ มีคะแนนเฉลี่ย 0.45 คะแนน เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางต้องเผชิญกับปัญหาด้านการผลิตและการตลาดในการทำสวนยางพารา เช่น ความผันผวนของราคาขายพารา การเพิ่มขึ้นของต้นทุนการผลิตอันเป็นผลมาจากปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น ภัยพิบัติทางธรรมชาติ การระบาดของโรคพืชและแมลงศัตรูพืช ซึ่งทำให้ผลผลิตเกิดความเสียหาย และขายได้ในราคาที่ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีรายได้ลดลง และไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายทั้งในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ตลอดจนการชำระหนี้สิน (ถ้ามี) ทั้งหมดนี้สืบจากการทำสวนยางพารา และหนี้สินที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตตามค่านิยมสมัยใหม่ อาทิ การผ่อนบ้าน การผ่อนรถยนต์ การผ่อนเครื่องใช้/สิ่งอำนวยความสะดวก เกษตรกรชาวสวนยางส่วนหนึ่งจึงมีความจำเป็นที่จะต้องกู้เงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบ ซึ่งทำให้เกษตรกรชาวสวนยางเหล่านี้ต้องแบกรับภาระหนี้สินที่เพิ่มขึ้น จากสาเหตุดังกล่าวจึงทำให้เกษตรกรชาวสวนยางได้มีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วและมีความซับซ้อนมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการน้อมนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ หรือเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ โดยอยู่บนพื้นฐานของความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับตนเองและครอบครัว ซึ่งช่วยให้เกษตรกรชาวสวนยางสามารถลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ และภาระหนี้สินลงได้ นอกจากนี้เกษตรกรชาวสวนยางยังได้มีการประกอบอาชีพเสริม เพื่อลดความเสี่ยงด้านรายได้จากการทำสวนยางพารา รวมทั้งได้ให้ความสำคัญกับการศึกษา โดยการส่งเสริมให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อในระดับที่สูง เพื่อสร้างโอกาสและทางเลือกในชีวิตของบุตรหลานให้เพิ่มมากขึ้น อีกทั้งเกษตรกรชาวสวนยางยังมีพฤติกรรมที่นำไปสู่สุขภาวะที่ดี เพราะตระหนักว่า การมีสุขภาวะที่ยั่งยืนจะส่งผลกระทบทางลบต่อการปฏิบัติงานในกิจกรรมการผลิตยางพารา การหารายได้เลี้ยงดู

ครอบครัว ตลอดจนความสุขในชีวิตและครอบครัว ส่วนประเด็นที่เหลืออีก 2 ประเด็น นั่นคือ การทำเกษตรผสมผสานเพื่อกระจายความเสี่ยง โดยเน้นพืชเศรษฐกิจ และการทำเกษตรผสมผสานเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร โดยเน้นพืชอาหาร พบว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีการปฏิบัติในระดับน้อย มีคะแนนเฉลี่ย 0.27 และ 0.33 คะแนน ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากเกษตรกรชาวสวนยางมีข้อจำกัดในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการปลูกพืชชนิดอื่น นอกเหนือจากยางพารา ทั้งนี้เป็นที่น่าสังเกตว่า เกษตรกรชาวสวนยางที่มีการปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ด้านการดำรงชีพอันเป็นผลมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน มีสัดส่วนที่น้อยมาก อย่างไรก็ตามมีเกษตรกรชาวสวนยางในช่วงร้อยละ 8.77-26.00 ที่ยังไม่ได้ปฏิบัติในประเด็นต่าง ๆ ด้านการดำรงชีพ ณ ปัจจุบัน แต่คาดว่าจะมีการปฏิบัติในอนาคต

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ตารางที่ 4.14 การปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การปรับตัว	ไม่ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติแต่คาดว่าจะปฏิบัติ	ปฏิบัติซึ่งเป็นผลจาก AEC	ปฏิบัติแต่ไม่ได้เป็นผลจาก AEC	\bar{x}	S.D.
1. การจัดการ					0.30	0.31
					(L)	
1.1 การประเมินความเสี่ยงด้านผลผลิตของพื้นที่ก่อนการปลูกทดแทน (n = 398)	169 (42.46%)	87 (21.86%)	10 (2.51%)	132 (33.17%)	0.36	0.48
1.2 การเลือกใช้อย่างพาราพันธุ์ดี (ให้ผลผลิตสูง ทนต่อโรคพืช ศัตรูพืช และสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสม) (n = 396)	117 (29.54%)	27 (6.82%)	12 (3.03%)	240 (60.61%)	0.64	0.48
1.3 การกำหนดระยะห่างในการปลูกพารามากขึ้นในกรณีปลูกทดแทน หรือปลูกใหม่ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น (n = 400)	164 (41.00%)	38 (9.50%)	7 (1.75%)	191 (47.75%)	0.50	0.50
1.4 การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์เพื่อบำรุงดิน (n = 400)	122 (30.50%)	95 (23.75%)	7 (1.75%)	176 (44.00%)	0.46	0.50
1.5 การตัดแต่งกิ่งเพื่อเพิ่มผลผลิต (n = 400)	238 (59.50%)	26 (6.50%)	7 (1.75%)	129 (32.25%)	0.34	0.47
1.6 การหาวิธีป้องกันกำจัดโรคพืช/ศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (n = 400)	263 (65.75%)	65 (16.25%)	5 (1.25%)	67 (16.75%)	0.18	0.38
1.7 การปรับปรุงวิธีการกรีดยางพาราให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (เสียหน้ายางพารา น้อยลง) (n = 400)	250 (62.50%)	51 (12.75%)	4 (1.00%)	95 (23.75%)	0.25	0.43
1.8 การปรับเปลี่ยนระบบกรีดยางพารา (ความถี่ในการกรีด จำนวนต้นยางพาราที่กรีดในแต่ละครั้ง) (n = 400)	254 (63.50%)	48 (12.00%)	4 (1.00%)	94 (23.50%)	0.25	0.43
1.9 การวางแผนและหาวิธีลดต้นทุนในการผลิต (n = 400)	193 (48.25%)	93 (23.25%)	5 (1.25%)	109 (27.25%)	0.28	0.45
					(L)	

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การปรับตัว	ไม่ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติแต่คาดว่าจะปฏิบัติ	ปฏิบัติซึ่งเป็นผลจาก AEC	ปฏิบัติแต่ไม่ได้เป็นผลจาก AEC	\bar{x}	S.D.
1.10 การวางแผนและหาวิธีการปรับปรุงผลผลิต (เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ ผลผลิตมีคุณภาพ และให้ผลผลิตสม่ำเสมอ) (n = 400)	246 (61.50%)	80 (20.00%)	5 (1.25%)	69 (17.25%)	0.19 (L)	0.39
1.11 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำสวนยางพารา (n = 400)	268 (67.00%)	67 (16.75%)	4 (1.00%)	61 (15.25%)	0.16 (L)	0.37
1.12 การจดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา เช่น ปริมาณผลผลิต การใส่ปุ๋ย การใช้สารเคมี (n = 400)	220 (55.00%)	96 (24.00%)	4 (1.00%)	79 (20.00%)	0.21 (L)	0.41
1.13 การทำบัญชีเพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต ผลตอบแทน และกำไร (n = 400)	213 (53.25%)	104 (26.00%)	4 (1.00%)	79 (19.75%)	0.21 (L)	0.41
1.14 การวางแผนในอนาคตเกี่ยวกับการผลิตยางพาราและการจัดการสวนยางพารา (มากกว่า 3 ปีขึ้นไป) (n = 400)	252 (63.00%)	61 (15.25%)	11 (2.75%)	76 (19.00%)	0.22 (L)	0.41
1.15 การปรับเปลี่ยนรูปแบบของระบบการผลิตหรือชนิดของพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ พื้นที่ และความต้องการของตลาด (n = 400)	259 (64.75%)	59 (14.50%)	5 (1.25%)	78 (19.50%)	0.21 (L)	0.41
2. ทรัพยากรมนุษย์					0.25 (L)	0.32
2.1 การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต (n = 400)	229 (57.25%)	70 (17.50%)	3 (0.75%)	98 (24.50%)	0.25 (L)	0.43
2.2 การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อซื้อ-ขายผลผลิต (n = 399)	228 (57.14%)	73 (18.30%)	2 (0.50%)	96 (24.06%)	0.25 (L)	0.43
2.3 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อขอความช่วยเหลือ/ความรู้/คำแนะนำในการจัดการสวนยางพารา (n = 400)	251 (62.75%)	64 (16.00%)	6 (1.50%)	79 (19.75%)	0.21 (L)	0.41

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การปรับตัว	ไม่ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติแต่คาดว่าจะปฏิบัติ	ปฏิบัติซึ่งเป็นผลจาก AEC	ปฏิบัติแต่ไม่ได้เป็นผลจาก AEC	\bar{x}	S.D.
2.4 การใช้ประโยชน์จากสื่อในการรับความรู้และติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับ ยางพารา (n = 397)	230 (57.94%)	53 (13.35%)	12 (3.02%)	102 (25.69%)	0.29 (L)	0.45
2.5 การเข้าร่วมอบรม/ประชุม/ทัศนศึกษา/และ/หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ การทำสวนยางพารา (n = 400)	204 (51.00%)	52 (13.00%)	19 (4.75%)	125 (31.25%)	0.36 (M)	0.48
2.6 การจ้างแรงงานที่มีค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (รวมถึงแรงงานต่างด้าว) (n = 400)	299 (74.75%)	31 (7.75%)	-	70 (17.50%)	0.17 (L)	0.38
2.7 การจ้างแรงงานที่มีทักษะ/ประสบการณ์การทำสวนยางพารา (n = 400)	281 (70.25%)	25 (6.25%)	5 (1.25%)	89 (22.25%)	0.23 (L)	0.42
3. การเงิน					0.31 (L)	0.41
3.1 การกู้เงินเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการผลิตยางพารา (n=400)	216 (54.00%)	43 (10.75%)	1 (0.25%)	140 (35.00%)	0.35 (M)	0.48
3.2 การติดต่อหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอสนับสนุนด้านเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุง การผลิตยางพารา (n = 400)	240 (60.00%)	51 (12.75%)	3 (0.75%)	106 (26.50%)	0.27 (L)	0.45
4. การดำรงชีพ					0.46 (M)	0.35
4.1 การประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น (n = 400)	136 (34.00%)	83 (20.75%)	14 (3.50%)	167 (41.75%)	0.45 (M)	0.50
4.2 การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (n = 400)	91 (22.75%)	54 (13.50%)	21 (5.25%)	234 (58.50%)	0.64 (M)	0.48
4.3 การลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น/ไม่ก่อหนี้สินเพิ่มจากเดิม (n =399)	110 (27.57%)	35 (8.77%)	23 (5.77%)	231 (57.89%)	0.64 (M)	0.48

บทที่ 4 ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

การปรับตัว	ไม่ปฏิบัติ	ไม่ปฏิบัติแต่คาดว่าจะปฏิบัติ	ปฏิบัติซึ่งเป็นผลจาก AEC	ปฏิบัติแต่ไม่ได้เป็นผลจาก AEC	\bar{x}	S.D.
4.4 การลงทุนในการศึกษาของบุตรหลาน	173 (43.80%)	43 (10.89%)	17 (4.30%)	162 (41.01%)	0.45 (M)	0.50
4.5 การทำเกษตรผสมผสานเพื่อกระจายความเสี่ยง (เน้นพืชเศรษฐกิจ) (n = 395)	188 (47.00%)	104 (26.00%)	6 (1.50%)	102 (25.50%)	0.27 (L)	0.44
4.6 การทำเกษตรผสมผสานเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร (เน้นพืชอาหาร) (n = 400)	178 (44.50%)	91 (22.75%)	10 (2.50%)	121 (30.25%)	0.33 (L)	0.44
4.7 การมีพฤติกรรมที่นำไปสู่สุขภาพที่ดี (รับประทานอาหารให้ครบ 5 หมู่ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ เสริมสร้างสุขภาพจิตใจให้ดีอยู่เสมอ) (n = 400)	146 (36.50%)	81 (20.25%)	15 (3.75%)	158 (39.50%)	0.43 (M)	0.50
การปรับตัวโดยภาพรวม					0.32 (L)	0.25

หมายเหตุ: การแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย กำหนดให้ 0.68-1.00 คะแนน หมายถึง มาก แทนด้วย H 0.34-0.67 คะแนน หมายถึง ปานกลาง แทนด้วย M และ 0.00-0.33 คะแนน หมายถึง น้อย แทนด้วย L

4.4 ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

การวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (หัวข้อที่ 4.4.1) ซึ่งแบ่งการรับรู้เป็นรับรู้และไม่รับรู้ และ 2) ปัจจัยการกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (หัวข้อที่ 4.4.2) ซึ่งแบ่งการรับรู้เป็น 3 ระดับ คือ รับรู้ในระดับน้อย ปานกลาง และมาก ตามลำดับ ในส่วนของการวิเคราะห์ปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (หัวข้อที่ 4.4.3) ได้แบ่งระดับการปรับตัวเป็น 3 ระดับ คือ มีการปรับตัวในระดับน้อย ปานกลาง และมาก ตามลำดับ

4.4.1 ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสต์ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแสดงในตารางที่ 4.15 ซึ่งพบว่าการทดสอบความถูกต้อง (goodness of fit) ของแบบจำลอง โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Deviance หรือ $-2 \log \text{likelihood} (-2LL)$ มีค่าเท่ากับ -122.246 ค่าสถิติ $\log \text{likelihood ratio chi-square test}$ มีค่าเท่ากับ 74.11 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 แสดงว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวในแบบจำลองที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์ ค่า McFadden's R square มีค่าเท่ากับ 0.2326 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 23.26 เห็นได้ว่า McFadden R square มีค่าค่อนข้างต่ำ แต่เป็นสภาพปกติของแบบจำลองโลจิสต์ เนื่องจากตัวแปรตามมี 2 ค่า คือ 0 และ 1 ดังนั้นในทางปฏิบัติดัชนีวัดค่าความสามารถของแบบจำลองทางเลือกจึงมีค่าค่อนข้างต่ำ โดยแบบจำลองโลจิสต์จะมีค่าอยู่ในช่วง 0.20-0.40 (อารี วิบูลย์พงศ์, 2549)

ตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (INF) จำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน (MEM_H) การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ (ADV) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา (HLA_E) และการเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา (SEM)

ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($p\text{-value} \leq 0.01$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.11 เนื่องจากการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านสื่อต่าง ๆ เช่น อินเทอร์เน็ต โทรทัศน์ จะทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีความรู้และความเข้าใจ รวมทั้งสามารถคาดการณ์ถึงผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มากขึ้น โดยเกษตรกรชาวสวนยางที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมากย่อมมีการรับรู้ หรือคาดการณ์ถึงผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มากกว่าเกษตรกรชาวสวนยางที่มีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารในเรื่องดังกล่าวในระดับที่น้อยกว่า

จำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกันมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($p\text{-value} \leq 0.05$) กล่าวคือ เกษตรกรชาวสวนยางที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเดียวกันเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.12 เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก จะมีความกังวลในเรื่องของผลกระทบทางลบของการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีต่ออาชีพการทำสวนยางพารา เช่น การลดลงของรายได้จากการขายผลผลิตยางพาราและราคาผลผลิตยางพารา ซึ่งหากเกิดสถานการณ์ดังกล่าวขึ้น จะส่งผลกระทบโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยางและสมาชิกในครัวเรือน จึงทำให้เกษตรกรชาวสวนยางที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมาก มีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมากตามไปด้วย

การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($p\text{-value} \leq 0.05$) กล่าวคือ การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.87 เป็นไปได้ว่า นักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐที่มาเยี่ยมเยียนเกษตรกรชาวสวนยาง จะมีการให้ความรู้ คำแนะนำ หรือคำปรึกษาเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่ออาชีพการทำสวนยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ทำให้

เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้น

ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($p\text{-value} \leq 0.1$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนแรงงานในครัวเรือน หรือแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำสวนยางพาราไม่เพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 19.69 เนื่องจากการทำสวนยางพาราตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันยังคงใช้แรงงานในกิจกรรมการผลิต ตั้งแต่การปลูกไปจนถึงการเก็บเกี่ยวผลผลิต โดยเฉพาะแรงงานกรีดยางพาราและเก็บน้ำยางสด ดังนั้นหากแรงงานในครัวเรือน หรือแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำสวนยางพารามีไม่เพียงพอ จะก่อให้เกิดปัญหาตามมา เช่น ผลผลิตยางพาราที่เก็บเกี่ยวได้น้อยกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งมีผลต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยาง เกษตรกรชาวสวนยางจึงจำเป็นต้องพึ่งพาแรงงานข้ามชาติสัญชาติเมียนมาร์ ลาว และกัมพูชา ซึ่งพบได้ทั่วไปในพื้นที่ส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้น

การเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ($p\text{-value} \leq 0.1$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีการเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.27 เนื่องจากการอบรม ทัศนศึกษา การประชุมสัมมนาอาจมีการสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนร่วมด้วย เพื่อให้เกษตรกรชาวสวนยางทราบถึงสถานการณ์ในปัจจุบัน และตระหนักถึงการปรับตัวเพื่อรองรับการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน รวมทั้งอาจมีการแนะนำแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางด้วย

4.4.2 ปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกเชิงลำดับแสดงในตารางที่ 4.16 ซึ่งพบว่า การทดสอบความถูกต้องของแบบจำลอง โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Deviance หรือ $-2 \log \text{likelihood}$ ($-2LL$) มีค่าเท่ากับ -147.156 ค่าสถิติ $\log \text{likelihood}$ ratio chi-square test มีค่าเท่ากับ 35.54 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว ในแบบจำลองที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์ McFadden R square มีค่าเท่ากับ

0.1077 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 10.77

ตารางที่ 4.16 ปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยาง จากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ผลกระทบส่วนเพิ่ม		
		น้อย	ปานกลาง	มาก
		ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์
GEN	-0.2284 (0.3364) ¹	0.0348 (0.0509)	-0.0048 (0.0092)	-0.0300 (0.0446)
AGE	-0.0245 (0.0266)	0.0038 (0.0041)	-0.0006 (0.0009)	-0.0032 (0.0035)
EDU	-0.1339*** ² (0.0474)	0.0205*** (0.0073)	-0.0031 (0.0040)	-0.0174*** (0.0063)
MEM_H	0.1484 (0.1277)	-0.0227 (0.0196)	0.0034 (0.0051)	0.0193 (0.0168)
LAB_H	-0.6074*** (0.2097)	0.0931*** (0.0325)	-0.0141 (0.0182)	-0.0790*** (0.0280)
LAB_E	-0.2352 (0.4986)	0.0376 (0.0831)	-0.0083 (0.0251)	-0.0292 (0.0590)
FUN	0.4057* (0.2126)	-0.0622* (0.0327)	0.0094 (0.0128)	0.0528* (0.0278)
ANC	0.3393 (0.5064)	-0.0561 (0.0898)	0.0157 (0.0360)	0.0404 (0.0553)
EXP	-0.0173 (0.0207)	0.0027 (0.0032)	-0.0004 (0.0007)	-0.0023 (0.0027)
RLC	0.0009 (0.0056)	-0.0001 (0.0009)	0.00003 (0.0001)	0.0001 (0.0007)
HLA_E	1.1801* (0.6365)	-0.1344** (0.0536)	-0.0696 (0.0890)	0.2040 (0.1351)
ICP	-0.0391 (0.4073)	0.006 (0.0630)	-0.001 (0.0107)	-0.0051 (0.0524)
ANI	-0.2118 (0.4260)	0.0313 (0.0606)	-0.0025 (0.0062)	-0.0287 (0.0602)
SAT	-0.6075** (0.2846)	0.0931** (0.0439)	-0.0141 (0.0188)	-0.0790** (0.0374)
INF	0.3863** (0.1965)	-0.0592* (0.0302)	0.009 (0.0120)	0.0503* (0.0261)
SEM	0.2706 (0.3338)	-0.0417 (0.0519)	0.0068 (0.0119)	0.0350 (0.0430)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ผลกระทบส่วนเพิ่ม		
		น้อย	ปานกลาง	มาก
		ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์
ADV	0.1785 (0.3605)	-0.0268 (0.0529)	0.003 (0.0064)	0.0238 (0.0492)
HEL	-0.0766 (0.4753)	0.0119 (0.0752)	-0.0021 (0.0157)	-0.0098 (0.0596)
RIN	1.53×10^{-6} (1.39×10^{-6})	-2.35×10^{-7} (2.13×10^{-7})	3.56×10^{-8} (5.50×10^{-8})	2.00×10^{-7} (1.81×10^{-7})
Cut1	-3.5602 (1.8941)			
Cut2	-0.3977 (1.8669)			
McFadden's R-square = 0.1077		-2 log likelihood (-2LL) = -147.156		
LR Chi-squared = 35.54**		number of observation = 171		

หมายเหตุ: ¹ ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ² *** $p \leq 0.01$, ** $p \leq 0.05$ และ * $p \leq 0.10$

ตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของเกษตรกรชาวสวนยาง (EDU) จำนวนแรงงานในครัวเรือน (LAB_H) ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา (HLA_E) ความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา (SAT) ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตหรือจัดการสวนยางพารา (FUN) และระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (INF)

จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของเกษตรกรชาวสวนยางมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก ($p\text{-value} \leq 0.01$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมากลดลงร้อยละ 1.74 เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางที่มีระดับการศึกษาสูง ย่อมมีโอกาสในการศึกษาหาความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต รวมถึงการจัดการความเสี่ยงด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารา ส่งผลให้การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนลดลงสอดคล้องกับงานวิจัยของไชยยะ คงมณี และคณะ (2558) ที่กล่าวว่า เกษตรกรที่มีระดับการศึกษาสูง จะมีการรับรู้ความสำคัญของกลยุทธ์ความหลากหลายในการผลิตมากกว่าเกษตรกรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า เนื่องจากการได้รับศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ย่อมส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของความรู้ ความ

เข้าใจ และความสามารถในการผลิตและการเลือกใช้เทคโนโลยีการผลิตที่มีความหลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งมีความสามารถในการจัดการการผลิตที่มีความหลากหลายเพิ่มขึ้น เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับครัวเรือน และลดความเสี่ยงด้านราคาผลผลิต

จำนวนแรงงานในครัวเรือนมีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก ($p\text{-value} \leq 0.01$) กล่าวคือ หากจำนวนแรงงานในครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 คน จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมากลดลงร้อยละ 7.9 เนื่องจากแรงงานในครัวเรือนเป็นหนึ่งในปัจจัยการผลิตที่สำคัญสำหรับการทำสวนยางพารา โดยเฉพาะสวนยางพาราขนาดเล็ก ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา ไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจ้างแรงงานจากภายนอก และไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ส่งผลให้การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนลดลง

ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับน้อย ($p\text{-value} \leq 0.05$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีแรงงานในครัวเรือน หรือแรงงานจ้างที่ใช้ในการทำสวนยางพาราเพียงพอ จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับน้อยลดลงร้อยละ 13.44 เพราะเกษตรกรชาวสวนยางไม่ต้องกังวลเกี่ยวกับแรงงานในการทำสวนยางพารา

ความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา (SAT) มีความสัมพันธ์ในทิศทางตรงกันข้ามกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยางในระดับมาก ($p\text{-value} \leq 0.05$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพาราเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมากลดลงร้อยละ 7.9 เป็นไปได้ว่า เกษตรกรชาวสวนยางมีความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา เพราะได้รับผลตอบแทนสูง หรือเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งเกษตรกรชาวสวนยางเหล่านี้จะมีการจัดการสวนยางพาราอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถจัดการความเสี่ยงได้ดี จึงส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนลดลง

ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตหรือจัดการสวนยางพารา มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยางในระดับมาก ($p\text{-value} \leq 0.01$) กล่าวคือ หากเกษตรกร

ชาวสวนยางสามารถกู้เงินจากแหล่งเงินทุนเพื่อนำมาใช้ในการซื้อปัจจัยการผลิตสำหรับการผลิตยางพารา หรือเพื่อใช้ในการจัดการสวนยางพาราลดลง 1 ระดับ จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมากเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.28 เนื่องจากเงินทุนเป็นปัจจัยสำคัญในการซื้อปัจจัยการผลิต เช่น ปุ๋ยเคมี หรือใช้ในการจัดการสวนยางพารา เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต เมื่อเกษตรกรชาวสวนยางขาดแคลนเงินทุนสำหรับการทำสวนยางพารา และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ จะทำให้ประสิทธิภาพการผลิตยางพาราลดลง ซึ่งส่งผลให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้น

ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของเกษตรกรชาวสวนยางในระดับมาก ($p\text{-value} \leq 0.10$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเพิ่มขึ้น 1 ระดับ จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมากเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.03 เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางที่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนได้มาก ย่อมมีระดับการรับรู้ผลกระทบที่มีต่อการประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามากขึ้นตามไปด้วย

4.4.3 ปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ผลการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกเชิงลำดับแสดงในตารางที่ 4.17 ซึ่งพบว่า การทดสอบความถูกต้องของแบบจำลอง โดยพิจารณาจากค่าสถิติ Deviance หรือ $-2 \log \text{likelihood}$ ($-2LL$) มีค่าเท่ากับ -152.625 ค่าสถิติ Wald ratio chi-square test มีค่าเท่ากับ 32.12 และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 แสดงว่า มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว ในแบบจำลองที่มีค่าแตกต่างจากศูนย์ ค่า McFadden R square มีค่าเท่ากับ 0.0947 แสดงว่า ตัวแปรอิสระในแบบจำลองสามารถอธิบายความผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 9.47 ตัวแปรอิสระที่เป็นปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ได้แก่ ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา (LAB_E) และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา (HEL)

ตารางที่ 4.17 ปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ผลกระทบส่วนเพิ่ม		
		น้อย	ปานกลาง	มาก
		ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์
GEN	-0.1295 (0.3428) ¹	0.0275 (0.0728)	-0.0231 (0.0612)	-0.0045 (0.0117)
AGE	0.0047 (0.0270)	-0.0010 (0.0057)	0.0008 (0.0048)	0.0002 (0.0009)
EDU	-0.0214 (0.0500)	0.0045 (0.0106)	-0.0038 (0.0088)	-0.0007 (0.0017)
LAB_E	0.9627** ² (0.4040)	-0.2212** (0.0956)	0.1768** (0.00768)	0.0444 (0.0234)
FUN	0.1882 (0.2063)	-0.0399 (0.0436)	0.0262 (0.0359)	0.0047 (0.0080)
MEM_H	-0.0850 (0.1280)	0.0180 (0.0271)	-0.0151 (0.0230)	-0.0029 (0.0042)
ANC	0.2061 (0.5100)	-0.0424 (0.1018)	0.0358 (0.0867)	0.0066 (0.0153)
EXP	0.0214 (0.0188)	-0.0045 (0.0040)	0.0038 (0.0033)	0.0007 (0.0007)
RLC	-0.0032 (0.0047)	0.0007 (0.0010)	-0.0006 (0.0008)	-0.0001 (0.0002)
HLA_E	0.5455 (0.7553)	-0.1248 (0.1832)	0.1013 (0.1432)	0.0235 (0.0408)
ICP	-0.1124 (0.4071)	0.0236 (0.0848)	-0.0199 (0.0715)	-0.038 (0.0133)
ANI	-0.5711 (0.4229)	0.1284 (0.0992)	-0.1051 (0.0800)	-0.0233 (0.0207)
SAT	0.0720 (0.2541)	-0.0153 (0.0539)	0.0128 (0.0452)	0.0025 (0.0088)
INF	0.0019 (0.2252)	-0.0004 (0.0478)	0.0003 (0.0401)	0.0001 (0.0077)
SEM	0.2166 (0.3440)	-0.0459 (0.0725)	0.0385 (0.0614)	0.0074 (0.0114)
ADV	0.0884 (0.3520)	-0.0189 (0.0758)	0.0158 (0.0634)	0.0031 (0.0125)
HEL	0.7861* (0.4535)	-0.1819* (0.1100)	0.1457* (0.0840)	0.0362 (0.0287)
RIN	-1.40x10 ⁻⁶ (1.16x10 ⁻⁶)	2.97x10 ⁻⁷ (2.46x10 ⁻⁷)	-2.49x10 ⁻⁷ (2.05x10 ⁻⁷)	-4.80x10 ⁻⁸ (4.37x10 ⁻⁸)

ตัวแปร	ค่าสัมประสิทธิ์	ผลกระทบส่วนเพิ่ม		
		น้อย	ปานกลาง	มาก
		ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์	ค่าสัมประสิทธิ์
PER	-0.0083 (0.0207)	0.0018 (0.0044)	-0.0015 (0.0037)	-0.0003 (0.0007)
Cut1	1.6407 (2.0200)			
Cut2	4.1201 (2.0102)			
McFadden R square = 0.0947		-2 log likelihood (-2LL) = -152.62		
Wald Chi-squared = 32.12**		number of observation = 219		

หมายเหตุ: ¹ ตัวเลขในวงเล็บ หมายถึง ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ² ** $p \leq 0.05$ และ * $p \leq 0.10$

ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับมาก ($p\text{-value} \leq 0.05$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพาราเพียงพอ จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะปรับตัวในระดับมากเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.44 เนื่องจากเมื่อจำนวนแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารามีไม่เพียงพอ ย่อมก่อให้เกิดปัญหาด้านการผลิต ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนยางที่ขาดแคลนแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา หรือสมาชิกในครัวเรือนรุ่นใหม่ไม่สนใจที่จะทำการเกษตร หรือไม่ต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา จึงต้องมีการจ้างแรงงานจากภายนอก

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในระดับปานกลาง ($p\text{-value} \leq 0.10$) กล่าวคือ หากเกษตรกรชาวสวนยางมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา จะส่งผลให้โอกาสที่เกษตรกรชาวสวนยางจะปรับตัวในระดับปานกลางเพิ่มขึ้นร้อยละ 14.57 เนื่องจากเมื่อเกษตรกรชาวสวนยางได้รับคำแนะนำจากเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ เกษตรกรชาวสวนยางจะนำคำแนะนำนั้นไปปฏิบัติ เพื่อจัดการปัญหาในการทำสวนยางพาราที่เกิดขึ้น จึงทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีการปรับตัวด้านการผลิต

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ในบทสุดท้ายนี้เป็นการสรุปผลการวิจัยและให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย รวมทั้งกล่าวถึงข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน - กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา” สามารถสรุปได้เป็น 6 ประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ใช้อุปทานยางพาราของจังหวัดสงขลาที่มีระดับต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ ส่วนที่สำคัญของใช้อุปทานต้นน้ำ คือ เกษตรกรชาวสวนยาง ซึ่งทำการผลิตและขายน้ำยางสดโดยส่วนใหญ่ อันเป็นที่มาของใช้อุปทานกลางน้ำจำนวนมากในจังหวัดสงขลา โดยเกษตรกรชาวสวนยางจะขายผลผลิตยางพาราให้กับพ่อค้าคนกลางในพื้นที่ กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์กองทุนสวนยางที่ตนเองเป็นสมาชิกอยู่ในปัจจุบันจึงมีกลุ่มเกษตรกรขนาดใหญ่ในแต่ละอำเภอที่ทำการรวบรวมน้ำยางสดจากกลุ่มเกษตรกรขนาดเล็ก แล้วนำไปส่งขายให้กับโรงงานแปรรูปโดยตรง เช่น กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อำเภอจะนะ ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ ตำบลปริก อำเภอสะเดา ซึ่งการขายน้ำยางสดผ่านกลุ่มเกษตรกรนี้ได้ทำให้ความสามารถในการต่อรองราคากับโรงงานแปรรูปเพิ่มขึ้น

จังหวัดสงขลาเป็นแหล่งผลิตยางพาราที่สำคัญของภาคใต้ อีกทั้งยังตั้งอยู่ใกล้ด่านชายแดนมาเลเซีย ทำให้มีผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราเป็นจำนวนมาก ทั้งผู้ประกอบการสัญชาติไทยและผู้ประกอบการจากต่างประเทศที่เข้ามาลงทุนในประเทศไทย ใช้อุปทานขั้นต่อมาเป็นใช้อุปทานกลางน้ำที่มีการแปรรูปน้ำยางสด หากเป็นสหกรณ์กองทุนสวนยางจะนำน้ำยางสดมาแปรรูปเป็นยางแผ่นดิบ หรือยางแผ่นดิบรมควันตามนโยบายของรัฐบาลที่มีการจัดตั้งสหกรณ์กองทุนสวนยางขึ้นเพื่อเพิ่มมูลค่าของน้ำยางสด ทั้งนี้การที่สหกรณ์กองทุนสวนยางจะเลือกผลิตยางแผ่นดิบ หรือยางแผ่นรมควันนั้น ขึ้นอยู่กับส่วนต่างระหว่างราคายางแผ่นดิบและราคายางแผ่นรมควัน หากมีส่วนต่างไม่มากพอ สหกรณ์กองทุนสวนยางจะผลิตยางแผ่นดิบแล้วขาย เนื่องจากการผลิตยางแผ่นรมควันมีต้นทุนเชื้อเพลิงและต้นทุนแรงงานที่เพิ่มขึ้น

ผลผลิตจากอุตสาหกรรมกลางน้ำในจังหวัดสงขลาแบ่งได้เป็น 4 ประเภท ได้แก่ น้ำยางชั้นยางแผ่นรมควันอัดก้อน ยางแท่ง STR และยางอื่น ๆ เช่น ยางสกีม ยางแครป และยางคอมปาวด์หรือยางผสม สำหรับบริษัทขนาดกลางในพื้นที่จะทำการผลิตสินค้าชั้นกลาง เพื่อขายให้แก่อุตสาหกรรมปลายน้ำ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น น้ำยางชั้น ยางแท่ง STR ยางแผ่นรมควันอัดก้อน

ยางคอมปาวด์ สำหรับบริษัทขนาดใหญ่ ทั้งผู้ประกอบการไทยและผู้ประกอบการชาวต่างชาติ จะทำการผลิตสินค้าชั้นกลาง เพื่อขายทั้งในประเทศและต่างประเทศเช่นเดียวกัน นอกจากนี้ผลผลิตที่ผลิตได้ส่วนหนึ่งได้ถูกนำไปเป็นวัตถุดิบในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราของบริษัทตนเอง โดยเฉพาะถุงมือยางซึ่งใช้น้ำยางชั้นเป็นวัตถุดิบหลัก

โซ่อุปทานปลายน้ำของจังหวัดสงขลาประกอบด้วย อุตสาหกรรมผลิตถุงมือยาง ซึ่งมีทั้งผู้ประกอบการไทยและผู้ประกอบการชาวมาเลเซีย และมีผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น ยางรัดของ สายยางไฮโดรลิกส์ และราวจับบันไดเลื่อน โดยผู้ประกอบการชาวมาเลเซียได้มีการตั้งบริษัทผลิตน้ำยางชั้นในพื้นที่ซึ่งได้รับสิทธิประโยชน์จากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ขณะที่ผู้ประกอบการผลิตถุงมือยางไทยยังต้องมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตถุงมือยางอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถแข่งขันได้

ประเด็นที่ 2 ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราในจังหวัดสงขลามีการรับรู้ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทยค่อนข้างน้อย เนื่องจาก 1) ประเทศไทยมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบทางการแข่งขันในสินค้ายางพารามากกว่าประเทศอื่นในอาเซียน 2) พระราชบัญญัติควบคุมยาง พ.ศ. 2542 เป็น พ.ร.บ. ที่มีความสำคัญในการควบคุมยางพารา ตั้งแต่ผู้ผลิตพันธุ์ยางพารา ผู้ทำสวนยาง ผู้ค้ายางพารา โรงงานยางพารา การควบคุมมาตรฐานยางพารา การนำเข้ายางพารามาใช้ภายในประเทศ หรือส่งออกยางพาราไปขายต่างประเทศ 3) ความไม่ชัดเจนของการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่เป็นรูปธรรม 4) ตลาดยางพารามีลักษณะใกล้เคียงกับตลาดแข่งขันสมบูรณ์ และ 5) ปัจจัยอื่น ๆ เช่น อุปสงค์ยางพาราของประเทศจีน

ประเด็นที่ 3 เกษตรกรชาวสวนยางส่วนใหญ่เห็นว่า ผลกระทบทางตรงและทางอ้อมไม่น่าจะเกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย แต่เกษตรกรชาวสวนยางจำนวนไม่น้อยที่เห็นว่า การประกอบอาชีพทำสวนยางพาราจะได้รับผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยอาจจะส่งผลทั้งทางบวกและทางลบ เช่น รายได้จากการขายผลผลิตยางพาราส่วนราคาผลผลิตยางพาราน่าจะได้รับผลดีจากการที่ประเทศไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แต่ในด้านของแรงงานน่าจะได้รับผลกระทบในทางลบ เพราะแรงงานในการทำสวนยางมีการเคลื่อนย้าย/อพยพไปทำงานนอกพื้นที่ หรือต่างประเทศมากขึ้น ส่งผลให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในการทำสวนยางพารา และค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพาราเพิ่มสูงขึ้น สำหรับผลกระทบทางอ้อมเกษตรกรชาวสวนยางเห็นว่า น่าจะได้รับผลดี เช่น ประเทศไทยจะมีความสามารถทางการแข่งขันในสินค้ายางพาราเพิ่มขึ้น รวมทั้งจะมีการแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือการแปรรูปยางพารามากขึ้น และอำนาจในการต่อรองราคากับผู้ซื้อผลผลิตยางพาราจะมีเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่กำหนดไว้

ประเด็นที่ 4 เกษตรกรชาวสวนยางบางส่วนได้มีการปรับตัวในด้านต่าง ๆ อยู่แล้ว เพื่อปรับปรุงการผลิตยางพาราให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งไม่ได้เป็นผลมาจากการเข้าร่วม

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของประเทศไทย สอดคล้องกับผลการวิจัยในส่วนการรับรู้ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งมีเกษตรกรชาวสวนยางส่วนหนึ่งที่มีการรับรู้ผลกระทบดังกล่าว แต่มีเกษตรกรชาวสวนยางเพียงส่วนน้อยที่มีการปรับตัวอันเนื่องมาจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเด็นที่ 5 ปัจจัยกำหนดการรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ประกอบด้วย ระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน จำนวนสมาชิกที่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน การตรวจเยี่ยมหรือการรับคำแนะนำจากนักวิชาการหรือเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา และการเข้าร่วมอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุมสัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา ปัจจัยกำหนดระดับการรับรู้ผลกระทบของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ประกอบด้วย จำนวนปีที่ได้รับการศึกษาของเกษตรกรชาวสวนยาง จำนวนแรงงานในครัวเรือน ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือน/แรงงานจ้างในการทำสวนยางพารา ความพึงพอใจในอาชีพการทำสวนยางพารา ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิตหรือจัดการสวนยางพารา และระดับการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

ประเด็นที่ 6 ปัจจัยกำหนดระดับการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 ขึ้นไป ประกอบด้วย ความเพียงพอของแรงงานในครัวเรือนสำหรับการทำสวนยางพารา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการวิจัยที่ได้นำมาซึ่งข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1) มาตรการสร้างความสมดุลของโซ่อุปทานยางพารา กล่าวคือ จากผลการวิจัยในส่วนความเชื่อมโยงของห่วงโซ่อุปทานยางพาราพบว่า โซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำมีขนาดใหญ่กว่าโซ่อุปทานปลายน้ำ โดยผลผลิตยางพาราจากโซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำจะมีเพียงน้ำยางสด และผลผลิตยางพาราที่มีการแปรรูปขึ้นต้นเพื่อส่งออกไปเป็นวัตถุดิบปลายน้ำในต่างประเทศ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีมาตรการเพิ่มการใช้ยางพาราในโซ่อุปทานปลายน้ำภายในประเทศ โดยการส่งเสริมให้มีการนำผลผลิตยางพาราจากโซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำไปเพิ่มมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ยางพารามากขึ้น ซึ่งผลผลิตยางพาราจากโซ่อุปทานปลายน้ำจะเป็นสินค้าขั้นสุดท้ายที่มีมูลค่าสูงกว่าผลผลิตยางพาราจากโซ่อุปทานต้นน้ำและกลางน้ำ โดยคัดสรรผลิตภัณฑ์ยางพาราที่มีความเป็นไปได้

ทางการตลาด ซึ่งส่วนใหญ่ถูกรวบรวมนำไปโดยอุทยานวิทยาศาสตร์ภาคใต้ รวมทั้งการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราให้แก่ผู้ประกอบการที่อยู่ในโซ่อุปทานปลายน้ำ อาทิ ผู้ประกอบการถุงมือยาง ล้อยางรถยนต์ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ

2) มาตรการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมขนส่งและท่าเรือ กล่าวคือ ผู้ประกอบการในโซ่อุปทานกลางน้ำยังคงเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจยางพาราของจังหวัดสงขลา ซึ่งผู้ประกอบการในกลุ่มนี้มีการส่งออกสินค้าชั้นกลางไปขายยังต่างประเทศ แต่โครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมขนส่ง ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางเรือของจังหวัดสงขลาไม่ได้รับการพัฒนามาเป็นระยะเวลายาวนาน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องและราชการส่วนท้องถิ่นควรมีการร่วมกันวางแผนพัฒนาและสร้างโครงข่ายเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานในการขนส่งสินค้า ทั้งทางรถยนต์ ทางรถไฟ และทางเรือ เพื่อให้การขนส่งมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3) มาตรการสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางเพื่อแสวงหาโอกาสจากการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและการพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษจังหวัดสงขลา กล่าวคือ จากการที่ภาครัฐได้เล็งเห็นโอกาสของการเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนเมื่อปีที่ผ่านมา จึงมีการจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในพื้นที่ชายแดนในภาคต่าง ๆ ของประเทศ ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนให้กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางในพื้นที่ได้รับประโยชน์ไปด้วย โดยอาจกำหนดเป็นนโยบายให้กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยาง หรือวิสาหกิจชุมชนสามารถจัดตั้งโรงงานแปรรูปยางพาราขั้นต้นในเขตเศรษฐกิจพิเศษได้ เช่น โรงงานยางแผ่นรมควันอัดก้อนตามมาตรฐาน GMP รวมทั้งให้สิทธิประโยชน์ต่าง ๆ ในการลงทุน และให้กลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางสามารถติดต่อซื้อขายยางพารากับต่างประเทศเองได้ เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าและพัฒนาคุณภาพกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

4) มาตรการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนแก่เกษตรกรชาวสวนยาง จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรชาวสวนยางเพียงบางส่วนเท่านั้นที่รับทราบวัตถุประสงค์ของการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และมีการรับรู้ถึงผลกระทบต่อผู้ประกอบการอาชีพจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นกับเกษตรกรชาวสวนยาง โดยเพิ่มช่องทางการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนผ่านเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐและสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม นอกจากนี้เกษตรกรชาวสวนยางเห็นว่า การเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอาจจะส่งผลกระทบต่อแรงงานในการทำสวนยางพารา ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงควรมีมาตรการรองรับและป้องกันปัญหาด้านแรงงานที่อาจจะเกิดขึ้น

5) มาตรการส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศผู้ผลิตยางพาราที่สำคัญอย่างจริงจัง ยั่งยืน และเป็นรูปธรรม กล่าวคือ ประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซียเป็นประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ของโลก หากมี

ความร่วมมือกันในการจัดการด้านผลผลิตยางพารา ย่อมส่งผลให้มีอำนาจในการต่อรองราคามากยิ่งขึ้น ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาจะเคยดำเนินการมาแล้วก็ตาม แต่มักเกิดขึ้นเฉพาะในช่วงเวลาที่ราคายางพาราตกต่ำเท่านั้น โดยไม่มีการกำหนดมาตรการในระยะยาวที่ชัดเจนและเป็นเป็นรูปธรรม ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรตระหนักถึงการสร้างร่วมมือระหว่างประเทศผู้ผลิตรายใหญ่ เพื่อร่วมกันกำหนดนโยบายด้านการผลิตและการตลาดยางพารา โดยเฉพาะการสร้างเสถียรภาพราคายางพารา เช่น การกำหนดอุปทานยางพาราอย่างเป็นระบบ เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาราคายางพาราตกต่ำ หากราคายางพารามีเสถียรภาพ ย่อมทำให้เกษตรกรชาวสวนยางมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และสามารถวางแผนบริหารจัดการต้นทุนได้ง่ายขึ้น

6) มาตรการส่งเสริมความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในระบบการผลิตยางพารา กล่าวคือ ระบบการผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางในปัจจุบันเกือบทั้งหมดเป็นสวนยางพาราเชิงเดี่ยว เมื่อราคายางพาราตกต่ำ ย่อมส่งผลกระทบต่อรายได้และความเป็นอยู่ของเกษตรกรชาวสวนยาง ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการส่งเสริมความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรในระบบการผลิตยางพารา เช่น การขับเคลื่อนการปลูกพืชร่วมยาง การเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจในสวนยางพารา โดยพิจารณาภาวะเบียดเบียนที่เกี่ยวข้องของการยางแห่งประเทศไทย และการจัดอบรมเกี่ยวกับระบบการผลิตยางพาราที่เหมาะสมสำหรับสถานการณ์ปัจจุบัน

5.3 ข้อจำกัดและข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การดำเนินโครงการวิจัยในครั้งนี้มีอุปสรรคในการรวบรวมข้อมูลในบางพื้นที่ของจังหวัดสงขลา จึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินการวิจัยอยู่บ้าง แต่ยังคงอยู่ในวิสัยที่จะแก้ไขและปรับปรุงให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ได้ สำหรับการติดต่อประสานงานเพื่อขอสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ประกอบการอุตสาหกรรมยางพาราบางรายที่เป็นบริษัทของชาวต่างชาติได้รับการปฏิเสธ ซึ่งอาจเป็นนโยบายของบริษัทที่ไม่ต้องการให้เกิดผลกระทบทางด้านการค้า รวมทั้งความจำกัดของข้อมูลผลผลิตยางพาราแต่ละประเภทในจังหวัดสงขลา ซึ่งไม่ได้มีการรวบรวมข้อมูลไว้อย่างชัดเจน จึงทำให้ไม่สามารถระบุสัดส่วนของผลผลิตยางพาราในแต่ละโช่อุปทานยางพาราได้

ที่มวิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป คือ 1) จากการศึกษาห่วงโซ่อุปทานยางพาราของจังหวัดสงขลาทำให้ทราบว่า มีการรวมกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางขนาดใหญ่ในแต่ละอำเภอ เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองราคา ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และสามารถทำการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการ ความรู้ และการถอดบทเรียนจากกลุ่มเกษตรกรชาวสวนยางดังกล่าวได้ (2) การศึกษาเกี่ยวกับการจัดการแรงงานในสวนยางพาราที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันที่มีการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน เนื่องจากเกษตรกรชาวสวนยางมีความกังวลด้านแรงงานเป็นอย่างมาก และ (3) การสร้างฐานข้อมูลผลผลิตยางพาราแต่ละประเภทให้มีความชัดเจน ซึ่งจะเป็นประโยชน์

อย่างยิ่งในการศึกษาเรื่องห่วงโซ่อุปทานยางพารา รวมทั้งการกำหนดนโยบายในการจัดการผลผลิตยางพาราของเกษตรกรชาวสวนยางและอุตสาหกรรมยางพารา

บรรณานุกรม

- คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2556. โครงการพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน (ยุทธศาสตร์การพัฒนาความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมภายใต้กรอบโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย: IMT-GT). กรุงเทพฯ: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.
- ชญาณินทร์ อักษรสิทธิ์. 2552. การวิเคราะห์เชิงกลยุทธ์การผลิตและการส่งออกยางพาราของไทย. สารนิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทรงพล ชติยศ. 2550. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันการส่งออกยางพาราของประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน. การค้นคว้าแบบอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บัญชา สมบูรณ์สุข. 2554. การจัดการฟาร์มเกษตรกรชาวสวนยางขนาดเล็กในจังหวัดสงขลา. สงขลา: ภาควิชาพัฒนาการเกษตร คณะทรัพยากรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บัญชา สมบูรณ์สุข, วันชัย ธรรมสังการ, ปริญญา เฉิดโคม, อรอนงค์ ลองพิชัย และปวีวิญญ์ พิทยาภินันท์. 2558. ศักยภาพ ความสามารถและการพัฒนาแรงงานจ้างในระบบการผลิตยางพาราขนาดเล็ก: บทเรียนจากพื้นที่ปลูกยางพาราดั้งเดิม จังหวัดสงขลา. วิทยาสารเกษตรศาสตร์ (สังคมศาสตร์) 36: 74-87.
- ปฐมาวดี ฉายรักษา. 2557. ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเชิงพลวัตของการส่งออกยางพาราของประเทศไทยกับประเทศอินโดนีเซีย. การศึกษาอิสระ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปริญญา เฉิดโคม, ปรัดถ พรหมมี และอริศรา ร่มเย็น. 2559. การเติบโตของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ กรณีศึกษาอำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา. สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- ปราปต์ปกรณ์ ธนรัตน์. 2553. การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกยางธรรมชาติของไทยไปรัสเซีย. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พรรณจิรา จันทร์ผลึก. 2553. การส่งออกยางและผลิตภัณฑ์จากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ไพฑูรย์ ไกรพรรคดี. 2559. เศรษฐมิตติ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วราลี ศรีสมบัติ. 2542. การวิเคราะห์ความสามารถในการส่งออกยางพาราของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

- วลัยพร บวรกุลวัฒน์. 2554. การศึกษาความสามารถในการแข่งขันและศักยภาพเชิงลึกของอุตสาหกรรมยางธรรมชาติในประเทศไทย. งานวิจัยเฉพาะเรื่อง เศรษฐศาสตร์มหัพัตต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วัชรินทร์ กือเย็น. 2551. การวิเคราะห์ส่วนการตลาดแบบคงที่ของการส่งออกยางพาราไทย. วิทยานิพนธ์ เศรษฐศาสตร์มหัพัตต มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2553. โครงการศึกษาแนวทางการจัดการห่วงโซ่อุปทานและโลจิสติกส์ของสินค้าเกษตร ภายใต้โครงการศึกษาวิจัยตลอดจนติดตามประเมินผลเพื่อเสนอแนวนโยบายการปรับโครงสร้างภาคการผลิต การค้า และการลงทุน. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2555. โครงการเสริมสร้างสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เหมาะสมสำหรับอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สนธยา สำเภาทอง. 2558. ความสามารถในการส่งออกยางพาราของไทยไปยังประเทศที่สำคัญเปรียบเทียบกับกลุ่มประเทศ CLMV. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏเพชรบุรีวิจัยเพื่อแผ่นดินไทยที่ยั่งยืน ครั้งที่ 5 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 4 กรกฎาคม 2558 ไม่มีเลขหน้า.
- สมบุญ เจริญจิระตระกูล, พลากร สัตย์ซื่อ และอริศรา ร่มเย็น. 2557. การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจในการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้ระบบสวนยางพารา. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศุภโชค สมพงษ์ และวรวพจน์ ศรีวงษ์คณ. 2556. ผลกระทบจากการเข้าสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) และมาตรการรองรับของภาคธุรกิจอุตสาหกรรมยางพาราไทย. วารสารพัฒนาเทคนิคศึกษา 26: 44-51.
- ศูนย์บริหารวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2554. โครงการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรม สาขาอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ยาง. กรุงเทพฯ: ศูนย์บริหารวิชาการเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศูนย์วิจัยเทคโนโลยียาง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล. 2556. โครงการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์ยางและไม้ยางพารา ภายใต้เครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้ประกอบการและหน่วยงานวิจัย. นครปฐม: ศูนย์วิจัยเทคโนโลยียาง คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ยุทธ ไกยวรรณ. 2557. การวิเคราะห์สถิติหลายตัวแปรสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- อารี วิบูลย์พงศ์. 2549. เศรษฐมิติประยุกต์สำหรับการตลาดเกษตร. เชียงใหม่: ภาควิชาเศรษฐศาสตร์เกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อิสรา ชูบำรุง. 2554. การวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของการส่งออกยางพาราธรรมชาติของประเทศไทย. การศึกษาค้นคว้าอิสระ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- อุดมศรี ชวานิสากุล. 2544. การวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกยางธรรมชาติของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Aun, S., Touch, V., San, V. and Chhun, T. 2010. Rubber farmers' perception of rubber technologies in Dambae and Peam Cheang, Kampong Cham. *International Journal of Environmental and Rural Development* 1: 25-30.
- Bagheri, A. 2010. Potato farmer's perceptions of sustainable agriculture: The case of Ardabil province of Iran. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 5: 1977–1981.
- Faisal, A., Polthanee, A. and Promkhambut, A. 2014. Farmer's perception of drought and its impact on a community livelihood in rural northeastern Thailand. *KHON KAEN Agriculture Journal* 42: 427-442.
- Herath, P. H. M. U. and Takeya, H. 2003. Factors determining intercropping by rubber smaller holders in Sri Lanka: A logit analysis. *Agricultural Economics* 29: 159-168.
- Midega, C. A. O., Nyang'au, I. M., Pittchar, J., Birkett, M. A., Pickett, J. A., Borges, M. and Khan, Z. R. 2012. Farmers' perceptions of cotton pests and their management in western Kenya. *Crop Protection* 42: 193-201.
- Poramacom, N. 2002. Revealed comparative advantage (RCA) and constant market share Model (CMS) on Thai natural rubber. *Kasetsart Journal (Social Sciences)* 23: 54-60.
- Thuyen, P. T., Chaovanapoonphol, Y. and Jintrawet, A. 2014. Farmers' perception and adaptation to climate pressure on highland robusta coffee production, Dak Lak province, Vietnam. *KHON KAEN Agriculture Journal* 42: 55-65.
- Pinthukas, N. 2015. Farmers' perception and adaptation in organic vegetable production for sustainable livelihood in Chiang Mai province. *Agriculture and Agricultural Science Procedia* 5: 46-51.
- Sahu, N. C. and Mishra, D. 2013. Analysis of perception and adapability strategies of the farmers to climate change in Odisha, India. *APCBEE Procedia* 5: 123-127.

Liu, X. 2016. Applied Ordinal Logistic Regression Using Stata: From Single-Level to multilevel Modeling. California: SAGE.

ภาคผนวกที่ 1
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants)

ตารางภาคผนวกที่ 1.1 รายชื่อผู้ให้ข้อมูลหลัก

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	สังกัด
1	คุณบุญหาร คู่อุดมยิ่ง	สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย
2	ว่าที่ ร.ต.ศุภชัย จันทรแก้ว	การยางแห่งประเทศไทย เขตภาคใต้ตอนล่าง
3	คุณสุวีร์รัตน์ แก้วงาม	สำนักงานตลาดกลางยางพาราขนาดใหญ่
4	คุณไหมแพรว ศรีใส โลเย็น	บริษัท ศรีตรังแอมโกลอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)
5	คุณสาลิณี สามทอง	บริษัท ศรีตรังแอมโกลอินดัสทรี จำกัด (มหาชน)
6	คุณณภัทร โอชภูริน	บริษัท ทيوبโกลฟเทคโนโลยี จำกัด (ประเทศไทย)
7	คุณอมรรัตน์ ขวัญเทพ	บริษัท ทيوبโกลฟเทคโนโลยี จำกัด (ประเทศไทย)
8	ไม่ประสงค์ออกนาม	บริษัท ไทยฮั้วยางพารา จำกัด
9	ไม่ประสงค์ออกนาม	บริษัท ไทยฮั้วยางพารา จำกัด
10	คุณณิชา สิทธิศักดิ์	บริษัท นิยมรับเบอร์ จำกัด
11	คุณวันเพ็ญ ยะหวา	บริษัท สยามเซมเพอร์เมด จำกัด
12	คุณกมลชนก สุวรรณรัตน์	ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร

ภาคผนวกที่ 2
แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview)

ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
 หน่วยงานที่สังกัด.....
 ที่อยู่.....โทรศัพท์.....

1. ลักษณะห่วงโซ่อุปทานผลผลิตภัณฑ์ยางพาราของจังหวัดสงขลาในปัจจุบัน
 - 1.1 ความเชื่อมโยงจากปัจจัยการผลิตจนถึงผลิตภัณฑ์
 - 1.2 การสร้างมูลค่าเพิ่ม
 - 1.3 โลจิสติกส์/การขนส่ง
2. การคาดการณ์ผลกระทบจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ที่จะมีต่อเกษตรกรชาวสวนยาง/อุตสาหกรรมแปรรูปยางพารา
3. การปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยาง/อุตสาหกรรมยางพาราอันเนื่องมาจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)
4. การจัดตั้งเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone: SEZ) ในพื้นที่อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา ถือเป็นโอกาสของอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในจังหวัดสงขลาหรือไม่อย่างไร
5. ข้อคิดเห็นต่อการพัฒนาเศรษฐกิจยางพาราของประเทศไทยและจังหวัดสงขลา
 - 5.1 ในส่วนของเกษตรกรชาวสวนยาง
 - 5.2 ในส่วนของอุตสาหกรรมยางพารา

ภาคผนวกที่ 3

แบบสัมภาษณ์รายบุคคล (personal interview)

ชุดที่..... วันที่..... ผู้สัมภาษณ์.....
 1) อ.จนะ 2) อ.นาทวี 3) อ.เทพา 4) อ.สะบ้าย้อย
 5) อ.รัตภูมิ 6) อ.เสเดา 7) อ.หาดใหญ่ 8) อ.ควนเนียง

แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัย

โครงการวิจัยเรื่อง “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพารา
และอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) - กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา”

คำชี้แจง ด้วยทีมีวิจัยของคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ได้รับการสนับสนุนการวิจัยโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับ “การรับรู้ผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรชาวสวนยางพาราและอุตสาหกรรมยางพาราจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) - กรณีศึกษาจังหวัดสงขลา” โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชุดนี้เป็นเครื่องมือหนึ่งในการรวบรวมข้อมูล ทีมีวิจัยใคร่ขอความกรุณาท่านให้ความอนุเคราะห์ตอบแบบสัมภาษณ์บนพื้นฐานของความเป็นจริงและโดยอิสระ ข้อมูลทั้งหมดทีมีวิจัยจะเก็บเป็นความลับ โดยนำเสนอผลในภาพรวมและเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

แนวทางการจัดเก็บข้อมูล ผู้สัมภาษณ์อ่านข้อคำถามให้เกษตรกรฟัง และเมื่อเกษตรกรตอบข้อคำถามนั้นแล้ว ให้ผู้สัมภาษณ์ทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง หน้าข้อความที่ต้องการ หรือเติมข้อความลงในช่องว่างที่กำหนดให้
 ชื่อ-สกุลผู้ให้สัมภาษณ์.....บ้านเลขที่..... หมู่ที่..... ตำบล.....
 โทรศัพท์.....

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

1.1 สภาพทางสังคมของเกษตรกร

เพศ	อายุ (ปี)	ศาสนา	สถานภาพสมรส	ระดับการศึกษา	อาชีพหลัก	อาชีพเสริม	สถานภาพทางสังคม

หมายเหตุ: สถานภาพทางสังคม เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต./เทศบาล ออ.กม. ผู้นำกลุ่ม (ระบุ).....

1.2 จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ณ ปัจจุบัน (รวมผู้ให้สัมภาษณ์).....คน กำลังศึกษา.....คน
 ไม่ได้ทำงาน (ไม่รวมกำลังศึกษา).....คน

1.3 จำนวนสมาชิก (ไม่รวมผู้ให้สัมภาษณ์) ที่เป็นแรงงานในภาคการเกษตรอย่างเดียว.....คน

นอกภาคการเกษตรอย่างเดียว.....คน ทั้งในภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร.....คน

1.4 จำนวนแรงงานครัวเรือน.....คน ประกอบด้วย คู่สามีภรรยา.....คน กิจกรรมการผลิตยางพาราที่ปฏิบัติงาน.....
 บุตรหลาน.....คน กิจกรรมการผลิตยางพาราที่ปฏิบัติงาน.....
ญาติพี่น้อง.....คน กิจกรรมการผลิตยางพาราที่ปฏิบัติงาน.....
ผู้สูงอายุ.....คน กิจกรรมการผลิตยางพาราที่ปฏิบัติงาน.....

1.5 แรงงานครัวเรือนมีเพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา เพียงพอ ไม่เพียงพอ

ในกรณีที่ไม่มีเพียงพอ ท่านจัดการโดย.....

1.6 ระดับการศึกษาสูงสุดของสมาชิกในครัวเรือน ณ ปัจจุบัน.....

1.7 ท่านหรือสมาชิกในครัวเรือนเป็นสมาชิกของกลุ่ม/สถาบัน/องค์กรทางการเกษตร 1. เป็น 2. ไม่เป็น

ในกรณีที่ตอบว่า เป็น โปรดระบุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ธ.ก.ส. 2. สหกรณ์การเกษตร 3. กองทุนหมู่บ้าน 4. กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ 5. กลุ่มวิสาหกิจชุมชน
 6. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร 5. กลุ่มขนานน่ายาง 6. อื่น ๆ (ระบุ).....

1.8 สภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกร (พ.ศ. 2558)

รายได้ (บาท/ปี)	รายจ่าย (บาท/ปี)	เงินออม (บาท/ปี)

1.9 ครัวเรือนของท่านมีหนี้สิน 1. ไม่มี 2. มี จำนวน.....บาท สามารถชำระหนี้ได้.....บาท/ปี

1.9.1 ในกรณีที่ตอบว่า มี กู้ยืมจากแหล่งใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) 1. ธ.ก.ส. 2. สหกรณ์ (ระบุ)

3. กองทุนหมู่บ้าน 4. ธนาคารพาณิชย์ 5.ญาติพี่น้อง 6. นอกระบบ 7. อื่น ๆ (ระบุ).....

- 1.9.2 วัตถุประสงค์ในการกู้ยืม.....
- 1.10 ความสามารถในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต/จัดการสวนยางพาราของท่านอยู่ในระดับใด
 1. มากที่สุด 2. มาก 3. ปานกลาง 4. น้อย 5. น้อยที่สุด เพราะ.....
- 1.11 ท่านประกอบอาชีพการทำสวนยางพารามาตั้งแต่บรรพบุรุษ 1. ใช่ 2. ไม่ใช่
- 1.12 ประสบการณ์การทำสวนยางพารา.....ปี หรือตั้งแต่ พ.ศ.
- 1.13 การใช้ประโยชน์ที่ดิน พื้นที่ทำการเกษตร.....ไร่ พื้นที่ไม่ได้ทำการเกษตร.....ไร่ พื้นที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์.....ไร่
 เหตุผลที่ไม่ใช้ประโยชน์..... มีแผนที่จะทำ.....
- 1.14 พื้นที่ปลูกยางพาราเริ่มแรก.....ไร่ พื้นที่ปลูกยางพาราในปัจจุบัน.....ไร่
- 1.15 วัตถุประสงค์ของการทำสวนยางพารา.....

ส่วนที่ 2 การจัดการสวนยางพารา

2.1 โปรดระบุข้อมูลการจัดการสวนยางพาราของครัวเรือนท่านในปี พ.ศ. 2558

รายการ	แปลง 1	แปลง 2	แปลง 3
1. ขนาดพื้นที่ (ไร่)			
2. เอกสารสิทธิ์ที่ดิน (①โฉนด/น.ส.4 ②น.ส.3/น.ส.3ก ③ส.ค.1 ④อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③ ④	① ② ③ ④	① ② ③ ④
3. ชื่อพันธุ์ยางพารา (①RRIM600 ②BPM24 ③RRIT251 ④PB235 ⑤อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③ ④ ⑤	① ② ③ ④ ⑤	① ② ③ ④ ⑤
4. ระยะปลูก			
5. ความหนาแน่นของการปลูก (ต้น/ไร่)			
6. การได้รับการสงเคราะห์จาก สกย. (①ใช่ ②ไม่ใช่)	① ②	① ②	① ②
7. อายุของต้นยางพาราในปี พ.ศ. 2559 (ปี)			
8. ปุ๋ยเคมี (①ใช้ ระบุสูตร N:P:K ②ไม่ใช่)	① ②	① ②	① ②
8.1 ความถี่ของการใส่ปุ๋ย (ครั้ง/ปี)			
8.2 ปริมาณการใช้ (กก./กระสอบ) (①ใส่ที่กก./ต้น ระบุ ②ใส่ที่กระสอบ/แปลง ระบุ)	① ②	① ②	① ②
8.3 ราคาปุ๋ยเคมี (บาท/กระสอบ)			
9. ปุ๋ยอินทรีย์ (①ใช้ ระบุยี่ห้อ ②ไม่ใช่)	① ②	① ②	① ②
9.1 ความถี่ของการใส่ปุ๋ย (ครั้ง/ปี)			
9.2 ปริมาณการใช้ (กก./กระสอบ)			
9.3 ราคาปุ๋ยอินทรีย์ (บาท/กก./กระสอบ)			
10. ปุ๋ยอินทรีย์เคมี (①ใช้ ระบุยี่ห้อ ②ไม่ใช่)	① ②	① ②	① ②
10.1 ความถี่ของการใส่ปุ๋ย (ครั้ง/ปี)			
10.2 ปริมาณการใช้ (กก./กระสอบ)			
10.3 ราคาปุ๋ยอินทรีย์เคมี (บาท/กก./กระสอบ)			
11. การจัดการโรคพืช (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②
11.1 วิธีการจัดการ (①สารเคมี ②เชิงกล ③อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③	① ② ③	① ② ③
11.2 ความถี่ในการจัดการโรคพืช (ครั้ง/ปี)			
11.3 ค่าใช้จ่ายในการจัดการโรคพืช (บาท/ครั้ง)			
12. การกำจัดศัตรูพืช (แมลง/สัตว์) (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②
12.1 วิธีการจัดการ (①สารเคมี ②เชิงกล ③อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③	① ② ③	① ② ③
12.2 ความถี่ในการกำจัดศัตรูพืช (ครั้ง/ปี)			
12.3 ค่าใช้จ่ายในการกำจัดศัตรูพืช (บาท/ครั้ง)			
13. การกำจัดวัชพืช (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②
13.1 วิธีการจัดการ (①สารเคมี ②เครื่องตัดหญ้า ③รถไถ ④อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③ ④	① ② ③ ④	① ② ③ ④
13.2 ความถี่ในการกำจัดวัชพืช (ครั้ง/ปี)			

รายการ	แปลง 1	แปลง 2	แปลง 3
13.3 ค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืช (บาท/ครั้ง)			
14. ระบบกรีตที่ใช้ในปี พ.ศ. 2558 (①ครั้งลำต้น วันเว้นวัน ②ครั้งลำต้น สองวันเว้นวัน ③ครั้งลำต้น สามวันเว้นวัน ④สามส่วนลำต้น วันเว้นวัน ⑤สามส่วนลำต้น สองวันเว้นวัน ⑥สามส่วนลำต้น สามวันเว้นวัน ⑦กรีตทุกวัน)	①②③④ ⑤⑥⑦	①②③④ ⑤⑥⑦	①②③④ ⑤⑥⑦
15. ประเภทแรงงานกรีต (①แรงงานครัวเรือน ระบุจำนวน ②แรงงานจ้างกรีต ระบุลักษณะ (1. ประจำ 2. ชั่วคราว 3. แลกเปลี่ยน) ที่มา (1. เครื่องญาติ 2. ในหมู่บ้าน 3. ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดในภาคใต้ 4. ต่างภูมิภาค 5. ต่างตัว) และจำนวนแรงงานในแต่ละลักษณะและที่มา	① ②	① ②	① ②
16. สัญญาการจ้างกรีต (①7:30-30 ②6:35 ③6:40 ④5:45 ⑤5:50)	①②③④ ⑤	①②③④ ⑤	①②③④ ⑤
17. รูปแบบผลผลิตที่ขายในปี พ.ศ. 2558 (①น้ำยางสด ②ยางแผ่นดิบ ③ยางก้อนถ้วย ④อื่น ๆ ระบุ)	①②③④	①②③④	①②③④
18. แหล่งรับซื้อผลผลิต (①พ่อค้าท้องถิ่น ②กลุ่มเกษตรกร ③สหกรณ์ ④โรงงาน ⑤อื่น ๆ ระบุ)	①②③④ ⑤	①②③④ ⑤	①②③④ ⑤
19. ระยะทางจากที่พักอาศัยไปยังสวนยางพารา (ก.ม.)			
20. ระยะทางจากสวนยางพาราไปยังแหล่งรับซื้อผลผลิตที่ขายบ่อยที่สุด (ก.ม.)			
21. ลักษณะการขนส่ง (①ด้วยตนเอง ②ด้วยการจ้าง ③บริการฟรีจากแหล่งรับซื้อ)	① ② ③	① ② ③	① ② ③
22. ผลผลิตเนื้อยางแห้งรวมในปี พ.ศ. 2558 (กก./ปี)			
24. ราคาขายพาราเฉลี่ยที่คาดการณ์ในปี พ.ศ. 2558 (บาท/กก.)			
25. ราคาขายพาราเฉลี่ยที่ได้รับจริงในปี พ.ศ. 2558 (บาท/กก.)			
25. ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด (บาท/ปี)			
26. รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี)			
27. วันที่ทำงานในสวนยางพาราต่อปี (วัน/แปลง) ทำงาน.....ชั่วโมง/วัน			

2.2 แรงงาน (แรงงานครัวเรือนและแรงงานจ้าง) มีเพียงพอสำหรับการทำสวนยางพารา 1. เพียงพอ 2. ไม่เพียงพอ เพราะ..... ท่านขาดแคลนแรงงานในกิจกรรม.....

2.3 ท่านมีการปลูกพืชชนิดอื่นนอกจากยางพาราหรือไม่ 1. มี 2. ไม่มี (ข้ามไปข้อ 2.4)

หากตอบว่า มี วัตถุประสงค์ของการปลูกพืชเพื่อ 1. บริโภค/ใช้สอยในครัวเรือน 2. เพื่อจำหน่าย 3. ทั้ง 2 อย่าง

2.4 โปรดระบุข้อมูลการผลิตพืชชนิดอื่นในปี พ.ศ. 2558 โดยอ้างอิงลำดับของแปลงจากข้อ 2.1

รายการ	แปลง 1		แปลง 2	
	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2
1. ชนิดของพืช ระบุ				
2. เอกสารสิทธิ์ที่ดิน (①โฉนด/น.ส.4 ②น.ส.3/น.ส.3ก ③ส.ค.1 ④อื่น ๆ ระบุ)	①②③④	①②③④	①②③④	①②③④
3. รูปแบบการผลิต (①แยกแปลงจากสวนยางพารา ②ร่วมแปลงสวนยางพารา)	① ②	① ②	① ②	① ②
4. ความหนาแน่นของการปลูก (ต้น/ไร่)				
5. อายุของพืชที่ปลูกในปี พ.ศ. 2559 (เดือน/ปี) และ ความถี่ในการปลูก (พืชอายุสั้น) (ครั้ง/ปี)				
6. ปี พ.ศ. ที่เริ่มให้ผลผลิต				
7. ระยะเวลาการเก็บเกี่ยว (วัน/ปี)				
8. ปุ๋ยเคมี (①ใช้ ระบุสูตร N:P:K ②ไม่ใช้)	① ②	① ②	① ②	① ②
8.1 ความถี่ของการใส่ปุ๋ย (ครั้ง/ปี)				
8.2 ปริมาณการใช้ (บาท/กก.)				
8.3 ราคาปุ๋ยเคมี (บาท/กระสอบ)				

รายการ	แปลง 1		แปลง 2	
	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2
9. ปุ๋ยอินทรีย์ (①ใช้ ระบุยี่ห้อ ②ไม่ใช่)	① ②	① ②	① ②	① ②
9.2 ความถี่ของการใส่ปุ๋ย (ครั้ง/ปี)				
9.3 ปริมาณการใช้ (บาท/กก.)				
10. ราคาปุ๋ยอินทรีย์ (บาท/กก.)				
11. ปุ๋ยอินทรีย์เคมี (①ใช้ ระบุยี่ห้อ ②ไม่ใช่)	① ②	① ②	① ②	① ②
11.1 ความถี่ของการใส่ปุ๋ย (ครั้ง/ปี)				
11.2 ปริมาณการใช้ (บาท/กก.)				
11.3 ราคาปุ๋ยอินทรีย์เคมี (บาท/กก.)				
12. การจัดการโรคพืช (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②	① ②
12.1 วิธีการจัดการ (①สารเคมี ②เชิงกล ③อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③	① ② ③	① ② ③	① ② ③
12.2 ความถี่ในการจัดการโรคพืช (ครั้ง/ปี)				
12.3 ค่าใช้จ่ายในการจัดการโรคพืช (บาท/ครั้ง)				
13. การกำจัดศัตรูพืช (แมลง/สัตว์) (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②	① ②
13.1 วิธีการจัดการ (①สารเคมี ②เชิงกล ③อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③	① ② ③	① ② ③	① ② ③
13.2 ความถี่ในการกำจัดศัตรูพืช (ครั้ง/ปี)				
13.3 ค่าใช้จ่ายในการกำจัดศัตรูพืช (บาท/ครั้ง)				
14. การกำจัดวัชพืช (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②	① ②
14.1 วิธีการจัดการ (①สารเคมี ②เครื่องตัดหญ้า ③รถไถ ④อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③ ④	① ② ③ ④	① ② ③ ④	① ② ③ ④
14.2 ความถี่ในการกำจัดวัชพืช (ครั้ง/ปี)				
14.3 ค่าใช้จ่ายในการกำจัดวัชพืช (บาท/ครั้ง)				
15. ผลผลิตรวม (กก./ปี)				
16. ราคาผลผลิตเฉลี่ย (บาท/กก.)				
17. แหล่งรับซื้อผลผลิต (①พ่อค้าท้องถิ่น ②กลุ่มเกษตรกร ③สหกรณ์ ④โรงงาน ⑤อื่น ๆ ระบุ)	① ② ③ ④ ⑤	① ② ③ ④ ⑤	① ② ③ ④ ⑤	① ② ③ ④ ⑤
18. ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด (บาท/ปี)				
19. รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี)				
20. วันที่ทำงานต่อปี (วัน/แปลง) ทำงาน.....ชั่วโมง/วัน				
21. สัดส่วนของผลผลิตที่ใช้บริโภคในครัวเรือน (%)				

2.5 ท่านมีการเลี้ยงสัตว์หรือเพาะเลี้ยงสัตว์นํ้านอกจากการทำสวนยางพาราหรือไม่ 1. มี 2. ไม่มี (ข้ามไปข้อ 2.5)

หากตอบว่า มี วัตถุประสงค์ของการเลี้ยงสัตว์/สัตว์นํ้าเพื่อ 1. บริโภค/ใช้สอยในครัวเรือน 2. เพื่อจำหน่าย 3. ทั้ง 2 อย่าง

โปรดระบุข้อมูลการเลี้ยงสัตว์หรือเพาะเลี้ยงสัตว์นํ้าในปี พ.ศ. 2558 โดยอ้างอิงลำดับของแปลงจากข้อ 2.1

รายการ	แปลง 1		แปลง 2	
	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2
1. ชนิดของสัตว์/สัตว์นํ้า ระบุ				
2. เอกสารสิทธิ์ที่ดิน (①โฉนด/น.ส.4 ②น.ส.3/น.ส.3ก ③ส.ค.1 ④อื่นๆ ระบุ)	① ② ③ ④	① ② ③ ④	① ② ③ ④	① ② ③ ④
3. ขนาดพื้นที่ (ไร่)				
4. รูปแบบการผลิต (①แยกแปลงจากสวนยางพารา ②ร่วมแปลงสวนยางพารา)	① ②	① ②	① ②	① ②

รายการ	แปลง 1		แปลง 2	
	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2	ชนิดที่ 1	ชนิดที่ 2
5. จำนวนสัตว์ทั้งหมด (ตัว)				
6. ปี พ.ศ. ที่เริ่มเลี้ยง				
7. รูปแบบผลผลิตที่ขาย (①ขายปลีก ②ขายส่ง)	① ②	① ②	① ②	① ②
8. อาหารสำเร็จรูป (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②	① ②
8.1 ปริมาณการใช้ (กก./ปี)				
8.2 ค่าอาหาร (บาท/ปี)				
9. อาหารสด (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②	① ②
9.1 ปริมาณการใช้ (กก./ปี)				
9.2 ค่าอาหาร (บาท/ปี)				
10. ยาและเวชภัณฑ์ (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②	① ②
10.1 ความถี่ของการใช้ (ครั้ง/ปี)				
10.2 ค่าใช้จ่าย (บาท/ครั้ง)				
11. โรคสัตว์/สัตว์น้ำ (①มี ②ไม่มี)	① ②	① ②	① ②	① ②
11.1 วิธีการจัดการ (①สารเคมี ②เชิงกล ③อื่นๆระบุ)	① ② ③	① ② ③	① ② ③	① ② ③
11.2 ความถี่ (ครั้ง/ปี)				
11.3 ค่าใช้จ่าย (บาท/ครั้ง)				
12. จำนวนสัตว์ที่ขายเฉลี่ย (ตัว/ปี)				
13. ผลผลิตรวม (กก./ปี)				
14. ราคาผลผลิตเฉลี่ย (บาท/กก./บาท/ตัว)				
15. แหล่งรับซื้อผลผลิต (①พ่อค้าท้องถิ่น ②กลุ่มเกษตรกร ③สหกรณ์ ④โรงงาน ⑤อื่น ๆ ระบุ)	①②③④⑤	①②③④⑤	①②③④⑤	①②③④⑤
16. ค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด (บาท/ปี)				
17. รายได้ทั้งหมด (บาท/ปี)				
18. วันที่ทำงานต่อปี (วัน/แปลง) ทำงาน.....ชั่วโมง/วัน				
19. สัดส่วนผลผลิตที่ใช้บริโภคในครัวเรือน (%)				

2.6 เมื่อเปรียบเทียบรายการดังต่อไปนี้ในการทำสวนยางพาราช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ท่านรู้สึกอย่างไร

รายการ	ลดลง	คงที่	เพิ่มขึ้น	เหตุผล
1. ต้นทุนการผลิต				
2. ปริมาณการผลิต				
3. คุณภาพการผลิต				
4. ราคาขายผลผลิต				
5. รายได้จากการขายผลผลิต				
6. ความเพียงพอของรายได้ทั้งหมด				
7. กำไร				
8. เงินออม				
9. หนี้สิน				
10. ความสามารถในการชำระหนี้				
11. ความสามารถในการลงทุน				

2.7 ท่านพอใจกับอาชีพการทำสวนยางพาราเพียงใด 1. น้อย 2. ปานกลาง 3. มาก เพราะ

2.8 ท่านต้องการให้ทายาทสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพาราต่อไป 1. ต้องการ 2. ไม่ต้องการ เพราะ.....

2.9 ทายาทของท่านต้องการสืบทอดอาชีพการทำสวนยางพารา 1. ต้องการ 2. ไม่ต้องการ เพราะ.....

ส่วนที่ 3 การรับรู้ผลกระทบต่อการประกอบอาชีพของเกษตรกรจากการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC)

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ข้อ 3.1-3.4)

- 3.1 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีประเทศสมาชิกจำนวน.....ประเทศ
- 3.2 ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนมีกำหนดเริ่มอย่างเป็นทางการเมื่อ ปี พ.ศ.
- 3.3 ท่านทราบวัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน 1. ทราบ 2. ไม่ทราบ
- 3.4 วัตถุประสงค์ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่ท่านทราบ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
1. การเป็นตลาดและฐานการผลิตร่วมกัน
2. การเป็นภูมิภาคที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจสูงในตลาดโลก
3. การเป็นภูมิภาคที่มีพัฒนาการทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศสมาชิกอย่างเสมอภาค
4. การเป็นภูมิภาคที่มีการบูรณาการเข้ากับเศรษฐกิจโลก
- 3.5 ท่านคิดว่าการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของไทยจะส่งผลให้ราคายางพาราในอนาคต (อีก 5 ปีข้างหน้า) เป็นอย่างไร
1. ไม่ส่งผลกระทบต่อราคา 2. ราคาเพิ่มขึ้น 3. ราคาคงที่ 4. ราคาลดลง 5. ราคาผันผวน
- 3.6 การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนของท่านอยู่ในระดับใด
1. มากที่สุด 2. มาก 3. ปานกลาง 4. น้อย 5. น้อยที่สุด เพราะ
- 3.7 ท่านคาดว่าจะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากการที่ไทยเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนดังต่อไปนี้อย่างไร

ผลกระทบทางเศรษฐกิจ	ไม่เกี่ยวข้องกับ การเข้าร่วม AEC	ทิศทาง ของ ผลกระทบ		ระดับผลกระทบที่คาดว่าจะได้รับ				
		บวก	ลบ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ผลกระทบทางตรง								
1.1 รายได้จากการขายผลผลิตยางพารา								
1.2 ราคาผลผลิตยางพารา (เสถียรภาพ)								
1.3 การเคลื่อนย้าย/อพยพแรงงานไปทำงานนอกพื้นที่								
1.4 จำนวนแรงงานในการทำสวนยางพารา								
1.5 ค่าจ้างแรงงานในการทำสวนยางพารา								
1.6 ต้นทุนวัสดุ เช่น ปุ๋ย สารเคมี								
2. ผลกระทบทางอ้อม								
2.1 อำนาจในการต่อรองราคากับผู้รับซื้อผลผลิตยางพารา								
2.2 การแข่งขันในการผลิตผลิตภัณฑ์ยางพารา								
2.3 ความสามารถในการแข่งขันด้านยางพาราของประเทศ								

3.8 ท่านได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ทางการเกษตรจากแหล่งดังต่อไปนี้หรือไม่อย่างไร

แหล่งข้อมูลข่าวสาร/ความรู้	ประเด็น		ระดับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ที่ได้รับ		
	การผลิต	การตลาด	น้อย	ปานกลาง	มาก
1. บุคคล					
1.1 ญาติพี่น้อง					
1.2 เพื่อนเกษตรกร					
1.3 ผู้นำท้องถิ่น/ชุมชน เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน					
1.4 เกษตรกรต้นแบบ/ปราชญ์ชาวบ้าน					
1.5. อื่น ๆ (ระบุ).....					

แหล่งข้อมูลข่าวสาร/ความรู้	ประเด็น		ระดับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ที่ได้รับ		
	การผลิต	การตลาด	น้อย	ปานกลาง	มาก
2. หน่วยงาน/สถาประกอบการ					
2.1 สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด					
2.2 มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา					
2.3 ศูนย์วิจัยยาง					
2.4 การยางแห่งประเทศไทย					
2.5 องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)					
2.6 สำนักงานพัฒนาชุมชน					
2.7 ร้านค้า/ตัวแทนจำหน่ายปัจจัยการผลิต					
2.8 แหล่งรับซื้อผลผลิต					
2.9 อื่น ๆ (ระบุ).....					
3. กิจกรรม/กระบวนการเรียนรู้					
3.1 การอบรม/การประชุม/การสัมมนา					
3.2 ทัศนศึกษา/แปลงสาธิต/นิทรรศการ					
3.3 อื่น ๆ (ระบุ).....					
4. สื่อ					
4.1 คู่มือ/เอกสารประกอบการทำสวนยางพารา					
4.2 หนังสือพิมพ์					
4.3 นิตยสาร/วารสาร					
4.4 โทรทัศน์					
4.5 วิทยุ					
4.6 อินเทอร์เน็ต					
4.7 วีดิทัศน์					
4.8 อื่น ๆ (ระบุ).....					

ส่วนที่ 4 การปรับตัวของเกษตรกร

4.1 ท่านมีการปรับตัวในการผลิตยางพาราเพื่อรองรับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนอย่างไร

การปรับตัว	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติปีที่เริ่ม	ผลจาก AEC		คาดว่าจะปฏิบัติ (กรณีตอบไม่ปฏิบัติ)	ข้อเสนอแนะ
			ใช่	ไม่ใช่		
1. การจัดการ						
1.1 การประเมินความเสี่ยงด้านผลผลิตของพื้นที่ก่อนการปลูกทดแทน						
1.2 การเลือกใช้ยางพาราพันธุ์ดี (ให้ผลผลิตสูง ทนต่อโรคศัตรูพืช และสภาพอากาศที่ไม่เหมาะสม)						
1.3 การกำหนดระยะห่างในการปลูกยางพารามากขึ้นในกรณีที่ปลูกทดแทน หรือปลูกใหม่ เพื่อให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น						
1.4 การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์เพื่อบำรุงดิน						
1.5 การตัดแต่งกิ่งเพื่อเพิ่มผลผลิต						
1.6 การหาวิธีการป้องกัน/กำจัดโรคพืช/ศัตรูพืชที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น						
1.7 การปรับปรุงวิธีการกรีดยางพาราให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (เสียหน้ายางพาราน้อยลง)						

การปรับตัว	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติ ปีที่เริ่ม	ผลจาก AEC		คาดว่าจะปฏิบัติ (กรณีตอบไม่ ปฏิบัติ)	ข้อเสนอแนะ
			ใช่	ไม่ใช่		
1.8 การปรับเปลี่ยนระบบกรีดยางพารา (ความถี่ของการกรีดยางพาราจำนวนต้นยางพาราที่กรีดยางในแต่ละครั้ง) ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น						
1.9 การวางแผนและหาวิธีการลดต้นทุนในการผลิต						
1.10 การวางแผนและหาวิธีการปรับปรุงผลผลิต (เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ ผลผลิตมีคุณภาพและให้ผลผลิตสม่ำเสมอ)						
1.11 การประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำสวนยางพารา						
1.12 การจัดบันทึกข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา เช่น ปริมาณผลผลิต การใส่ปุ๋ย การใช้สารเคมี						
1.13 การทำบัญชีเพื่อให้ทราบถึงต้นทุนการผลิต ผลตอบแทนและกำไร						
1.14 การวางแผนในอนาคตเกี่ยวกับการผลิตยางพาราและการจัดการสวนยางพารา (มากกว่า 3 ปีขึ้นไป)						
1.15 การปรับเปลี่ยนรูปแบบของระบบการผลิตหรือชนิดของพืชที่ปลูกให้เหมาะสมกับสภาพอากาศ พื้นที่ และความต้องการของตลาด						
2. ทรัพยากรมนุษย์						
2.1 การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อซื้อปัจจัยการผลิต						
2.2 การรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อซื้อ-ขายผลผลิต						
2.3 การติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพื่อขอความช่วยเหลือ/ความรู้/คำแนะนำในการจัดการสวนยางพารา						
2.4 การใช้ประโยชน์จากสื่อในการรับความรู้และติดตามข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับยางพารา						
2.5 การเข้าร่วมอบรม/ประชุม/ทัศนศึกษาและ/หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา						
2.6 การจ้างแรงงานที่มีค่าจ้างแรงงานขั้นต่ำ (รวมถึงแรงงานต่างด้าว)						
2.7 การจ้างแรงงานที่มีทักษะ/ประสบการณ์การทำสวนยางพารา ระบุลักษณะ (1. ประจำ 2. ชั่วคราว 3. แลกเปลี่ยน) ที่มา (1. เครือญาติ 2. ในหมู่บ้าน 3. ต่างอำเภอหรือต่างจังหวัดในภาคใต้ 4. ต่างภูมิภาค 5. ต่างด้าว) และจำนวนแรงงานในแต่ละ ลักษณะและที่มา						
3. การเงิน						
3.1 การกู้เงินเพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการผลิตยางพารา						
3.2 การติดต่อหน่วยงานราชการเพื่อขอการสนับสนุนด้านเงินทุนที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงการผลิตยางพารา						
4. การดำรงชีพ						
4.1 การประกอบอาชีพเสริมเพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้น						
4.2 การปฏิบัติตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง						
4.3 การลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น/ไม่ก่อหนี้สินเพิ่มจากเดิม						
4.4 การลงทุนในการศึกษาของบุตรหลาน						
4.5 การทำเกษตรผสมผสานเพื่อกระจายความเสี่ยง (เน้นพืชเศรษฐกิจ)						
4.6 การทำเกษตรผสมผสานเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหาร (เน้นพืชอาหาร)						

การปรับตัว	ไม่ปฏิบัติ	ปฏิบัติปีที่เริ่ม	ผลจาก AEC		คาดว่าจะปฏิบัติ (กรณีตอบไม่ปฏิบัติ)	ข้อเสนอแนะ
			ใช่	ไม่ใช่		
4.7 การมีพฤติกรรมที่นำไปสู่สุขภาพที่ดี (รับประทานอาหาร 5 หมู่ ออกกำลังกายสม่ำเสมอ เสริมสร้างสุขภาพจิตใจให้ดีอยู่เสมอ)						

4.2 ท่านได้เข้าร่วมการอบรม/ทัศนศึกษา/ประชุม/สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการทำสวนยางพารา (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ไม่มี 2. มีการอบรม..... ครั้ง
3. มีการประชุม.....ครั้ง 4. มีการสัมมนา..... ครั้ง
5. มีการทัศนศึกษา ในประเทศ.....ครั้ง ต่างประเทศ.....ครั้ง

4.3 ท่านได้รับการตรวจเยี่ยมหรือการให้คำแนะนำจากนักวิชาการ/เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ

1. ไม่ได้รับ 2. ได้รับ.....ครั้ง จาก (หน่วยงาน).....

4.4 ท่านมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐเพื่อขอความช่วยเหลือในการจัดการสวนยางพารา

1. ไม่มี 2. มี.....ครั้ง จาก (หน่วยงาน).....

4.5 ท่านได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในการทำสวนยางพารา 1. ไม่ได้รับ 2. ได้รับ

4.5.1 ในกรณีที่ตอบว่า ได้รับ โปรดระบุ

หน่วยงาน	วัตถุประสงค์ของการสนับสนุน	จำนวนเงินที่ได้รับ (บาท)	เดือน/ปีที่ได้รับ	เงื่อนไขการรับ

4.5.2 ท่านต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดการสวนยางพารา

1. ไม่ต้องการ 2. ต้องการ ในเรื่อง.....

4.5.3 ท่านต้องการความรู้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน

1. ไม่ต้องการ 2. ต้องการ ในเรื่อง.....

4.6 ท่านได้รับผลกระทบจากความผันผวนของราคายางพาราในปัจจุบัน 1. ได้รับ 2. ไม่ได้รับ

ในกรณีที่ตอบว่า ได้รับ ท่านมีวิธีการจัดการในระยะสั้นอย่างไร 1. กู้เงินจาก.....

2. ลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น เช่น..... 3. หาอาชีพเสริมโดย..... 4. อื่น ๆ ระบุ

4.7 ในปัจจุบันประเทศไทยได้เข้าร่วม AEC เรียบร้อยแล้ว ท่านมีการวางแผนทางการเกษตรอย่างไรใน 5 ปีข้างหน้า โปรดระบุ

ประเภทผลผลิต	การเปลี่ยนแปลงการผลิต				ข้อจำกัด	
	เพิ่ม	คงเดิม	ลด	เหตุผล	ไม่มี	มี (ระบุ)
1. ยางพารา						
2. พืชแซมยางพารา* ระบุ.....						
3. พืชร่วมยางพารา** ระบุ.....						
4. พืชยืนต้นแยกแปลง เช่น ไม้ผล ระบุ.....						
4. ข้าว						
5. สัตว์ ระบุ.....						
6. อื่น ๆ ระบุ.....						

หมายเหตุ: * พืชที่ปลูกในช่วงยางพารามีอายุ 0-3 ปี และ ** พืชที่ปลูกในช่วงยางพารามีอายุมากกว่า 3 ปี

ส่วนที่ 5 ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

5.1 ท่านมีปัญหาด้านการผลิตยางพาราในประเด็นใดต่อไปนี้เพียงใด

ปัญหาด้านการผลิต	ไม่มี	ระดับความรุนแรงของปัญหา			ความต้องการการช่วยเหลือ
		มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ที่ดิน คือ.....					
2. น้ำ คือ.....					
3. สภาพอากาศ คือ.....					
4. จำนวนแรงงาน คือ.....					
5. คุณภาพของแรงงาน คือ.....					
6. สุขภาพ คือ.....					
7. เงินทุน คือ.....					
8. พันธุ์ยางพารา คือ.....					
9. ป่วย คือ.....					
10. โรคพืช คือ..... ผลผลิตที่สูญเสียคิดเป็นร้อยละ.....ของ ผลผลิตทั้งหมด					
11. ศัตรูพืช (แมลง/สัตว์) คือ..... ผลผลิตที่สูญเสียคิดเป็นร้อยละ.....ของ ผลผลิตทั้งหมด					
12. วัชพืช คือ.....					
13. ภัยธรรมชาติ คือ..... ผลผลิตที่สูญเสียคิดเป็นร้อยละ.....ของ ผลผลิตทั้งหมด					
14. ผลผลิต คือ.....					
15. ความรู้/เทคโนโลยีการผลิต คือ.....					
16. การได้รับการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ คือ					
17. การรวมกลุ่ม คือ.....					
18. อื่น ๆ (ระบุ).....					

5.2 ท่านมีปัญหาด้านการตลาดยางพาราในประเด็นใดต่อไปนี้เพียงใด

ปัญหาด้านการตลาด	ไม่มี	ระดับความรุนแรงของปัญหา			ความต้องการการช่วยเหลือ
		มาก	ปานกลาง	น้อย	
1. ราคา คือ.....					
2. คุณภาพ คือ.....					
3. แหล่งรับซื้อ คือ.....					
4. การขาย คือ.....					
5. การขนส่ง คือ.....					
6. ข้อมูลข่าวสาร คือ.....					

5.3 ท่านคิดว่าปัญหาใดเป็นอุปสรรคสำคัญที่สุดในการทำสวนยางพารา (ตอบเพียงคำตอบเดียว)

.....

5.4 เมื่อมีปัญหาเกี่ยวกับการทำสวนยางพาราท่านปรึกษาใคร

.....

5.5 ท่านคิดว่าภาครัฐควรมีนโยบาย/มาตรการ/แนวทาง/วิธีการสนับสนุนในเรื่องใดอย่างเร่งด่วนมากที่สุด เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เกษตรกรชาวสวนยางพาราในการเข้าร่วมประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1. การกำหนดไม่ให้มีการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราใหม่
- 2. การยับยั้งการขยายพื้นที่ปลูกยางพาราในพื้นที่ป่า
- 3. การส่งเสริมให้มีการทำสวนยางพาราร่วมกับกิจกรรมทางการเกษตรอื่น เช่น การปลูกพืชร่วมยาง การเลี้ยงสัตว์
- 4. การให้ความรู้เกี่ยวกับการลดต้นทุนการผลิตและการจัดการสวนยางพารา
- 5. การให้ความรู้เกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตยางพารา
- 6. การให้เจ้าของสวนยางพาราขนาดใหญ่/โรงงานแปรรูปยางพาราเหมาะสมยางพาราของของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย เพื่อลดความเสี่ยงด้านราคาและลดต้นทุนในการจัดการของเกษตรกรชาวสวนยางรายย่อย
- 7. การพัฒนาอุตสาหกรรมแปรรูปยางพาราในประเทศ
- 8. การส่งเสริมให้มีการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแปรรูปยางพาราขั้นต้น
- 9. อื่น ๆ ระบุ.....

5.6 ข้อเสนอแนะต่อภาคส่วนต่าง ๆ

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณสำหรับความร่วมมือเป็นอย่างสูง